

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่ม

ตำบลบึงอ้อ อำเภอบางบาล

จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวมณฑาทิพย์ สกุลชวงค์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

มณฑาทิพ สกุดชวงค์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่ม

อาจารย์ที่ปรึกษา: ดร.วิสิทธิ์ แวสูงเนิน , 189 หน้า

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการเพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาตินับรวมเป้าหมายมาน้อยเพียงใด และปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมายและเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่ม ใช้วิธีการประเมินเชิงระบบ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปพีโมเดล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ กระบวนการ AIC. การเก็บรวบรวมข้อมูลคือ กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด กำหนดแหล่งข้อมูล เลือกกลุ่มตัวอย่าง เลือกวิธีการเก็บข้อมูล สร้างเครื่องมือ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งพิจารณาจากวัตถุประสงค์เป็นหลักและยึดแบบรายงาน บร.1-บร.12 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจัดให้เป็นระบบหมวดหมู่ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จัดให้เป็นหมวดหมู่จำแนกประเภทของข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปความ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่ม

สมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจในนโยบายและวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้าน และมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุน มีความเข้าใจนโยบายของกองทุนและสามารถปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ ของกองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่ม และทำให้กองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนหมุนเวียนภายในชุมชน เป็นแหล่งเงินทุนในการสร้างอาชีพ เสริมรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวและพัฒนาชุมชนได้ ทำให้สมาชิกในชุมชนไม่ต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนต่างๆ หรือเงินทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง รู้จักการพึ่งตนเอง มีการบริหารจัดการกองทุนในท้องถิ่นชุมชนของตนเองได้ เศรษฐกิจ สังคมและชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และเกิดการสร้างองค์กรเพื่อการเรียนรู้ในระดับท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- ดร. วิศิษฐ์ แวสูงเนิน อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คุณชมพูนุท ศรีภราพิทักษ์ ที่ให้คำแนะนำต่างๆ
- ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

มณฑาทิพ สกุตชวงค์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

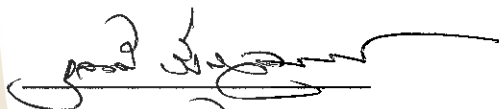
หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.วิสิทธิ์ แวสูงเนิน)

กรรมการสอบ

(อ.ดร. กุลเวี๋ สงศรี)

( )

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

( )

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

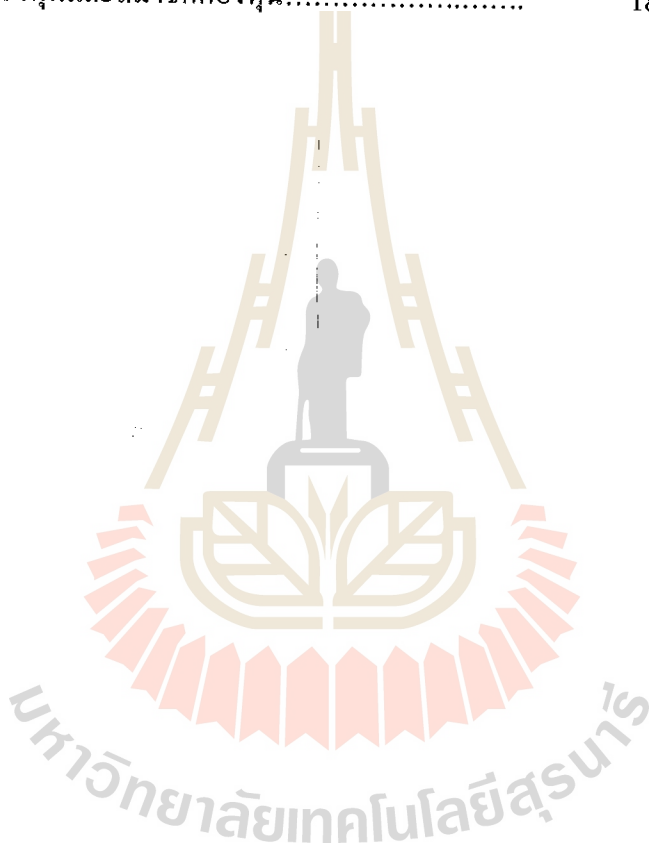
25 ๓.๓. 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
หน้าอำนวยการ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ตอนที่ 1 หลักการและเหตุผล.....	1
ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ.....	3
ตอนที่ 3 กรอบความคิดทฤษฎี.....	4
ตอนที่ 4 วิธีดำเนินการ.....	6
ตอนที่ 5 ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	8
บทที่ 2 ปรัชญาวัฒนธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ตอนที่ 1 นโยบายหลักการและวัตถุประสงค์.....	9
ตอนที่ 2 ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	12
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๔.....	12
- ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔.....	15
- ระเบียบกองทุนหมู่บ้านบ้านหนองกระทุ่ม.....	25
ตอนที่ 3 หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง.....	28
- แบบติดตามการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	28

	หน้า
- แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	29
- การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง.....	30
- การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	32
ตอนที่ 4 หลักการประเมินโครงการแบบ CIPP MODEL.....	33
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	37
ตอนที่ 1 วิธีการประเมินโครงการ.....	37
ตอนที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
ตอนที่ 3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	46
- การแจกแจงตัวแปรและลักษณะของค่าของตัวแปร.....	48
- ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา....	56
- ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา.....	60
ตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	64
ตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ตอนที่ 7 ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์.....	71
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	72
ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	72
- บริบทระดับประเทศ	72
- บริบทระดับท้องถิ่น.....	86
ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	94
ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้.....	107
ตอนที่ 4 สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	111
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล.....	116
ตอนที่ 1 สรุป อภิปรายผล.....	116

	หน้า
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ.....	119
บรรณานุกรม.....	120
ภาคผนวก.....	122
ภาคผนวก ก. ระเบียบข้อบังคับ.....	123
ภาคผนวก ข. แบบรายงาน บร.1-บร.12.....	132
ภาคผนวก ค. รูปกิจกรรมกองทุนและสมาชิกกองทุน.....	187

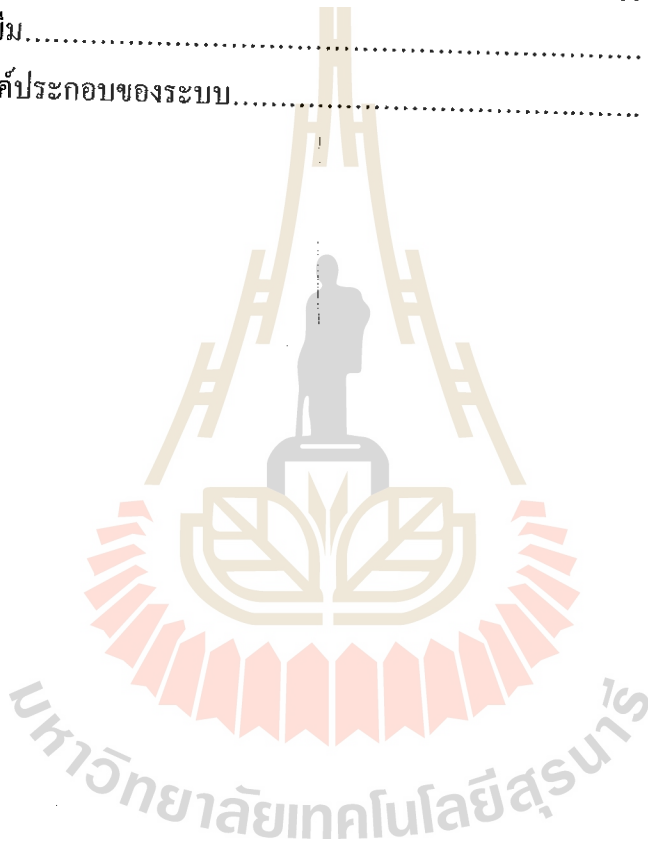

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1. แผนภูมิ 3.1 เมตริกบรรยายและเมตริกตัดสินคุณค่า..... 38
2. แผนภูมิ 3.2 ประเด็นที่ประเมินและการพิจารณาความสัมพันธ์และความสอดคล้อง..... 39
3. แผนภูมิ 3.3 ความคิดพื้นฐานของสตףเฟิลบีม..... 39
4. แผนภูมิ 3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตףเฟิลบีม..... 41
5. แผนภูมิ 3.5 องค์ประกอบของระบบ..... 41

บทที่ 1

บทนำ

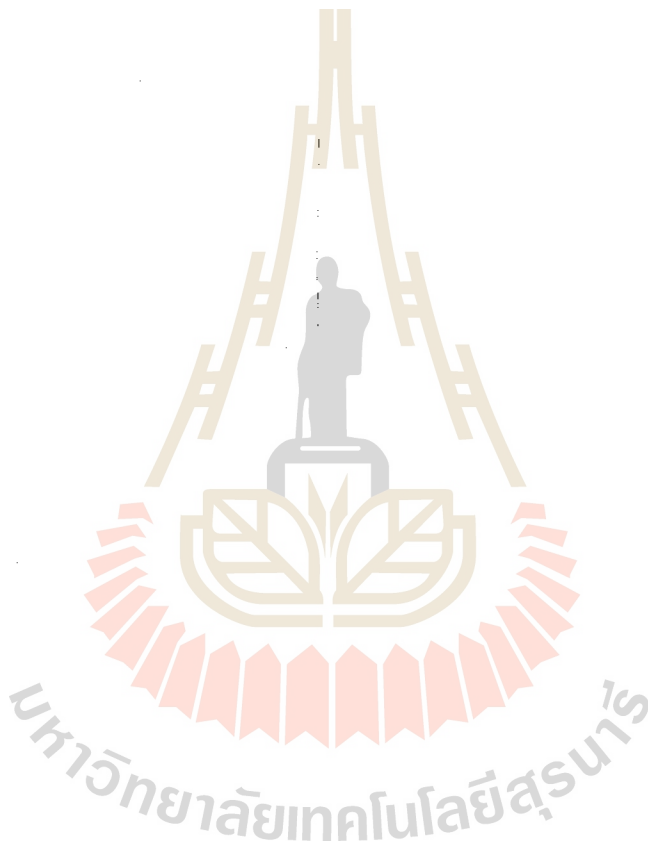
ตอนที่ 1 หลักการและเหตุผล

1. หลักการและเหตุผล

จากปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง การกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่นๆ ตามมาอีกมาก เช่น ค่านิยมด้านวัตถุ สังคมไทยกลายเป็นสังคมบริโภคนิยม สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอเพราะการอพยพแรงงานไปหางานต่างถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการหนีสังคมชนบทเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาสังคมแบบบูรณาการ โดยพัฒนาทั้งด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรมและที่สำคัญคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ประชาชนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักการตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้ รู้จักการหันมาพึ่งตนเองของชุมชนได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นรัฐบาลได้เห็นความจำเป็นของการรู้จักการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองของชุมชนจนเกิดความเข้มแข็งในชุมชนและต้องการแก้ไขปัญหาคความยากจน จึงมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน สำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชน เพื่อสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองและต้องการส่งเสริม พัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกองทุนรวมระดับชาติ เพื่อจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกแห่งตามนโยบายของรัฐบาลชุมชนละ 1 ล้านบาท รวมทั้งสิ้น 74,881 หมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพและเสริมรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือนอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศและเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน

จากความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งและได้รับการจัดสรรโอนเงินแล้ว เพื่อจะทราบว่าโครงการบรรณวิถูประสงค์์ตามนโยบายของรัฐบาลเพียงใด จึงทำให้เกิดการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านบ้านหนองกระทุ่ม เพื่อจะทราบถึงศักยภาพของชุมชนและกองทุนหมู่บ้านในการบริหารจัดการกองทุน การดำเนินธุรกิจของผู้กู้รวมถึงปัจจัยที่ส่งเสริมและขัดขวางการดำเนินงานของกองทุน ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดถึงความเข้มแข็งและอนาคตของกองทุนหมู่บ้าน ว่าจะสามารถเป็นกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในชุมชนได้เพียงใด

ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

2. วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2.1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

2.1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันกับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อทราบถึงปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.3 เพื่อทราบกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน

ตอนที่ 3 กรอบความคิดทฤษฎี

3. กรอบความคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมินที่นำมาใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ใช้กรอบความคิดเพื่อเป็นเครื่องนำทางสำหรับการกำหนดตัวบ่งชี้และตัวแปร ดังนี้

3.1 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสเตก (Stake's Concepts and Model of Evaluation)

การประเมินคือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมิน การประเมินโครงการนี้มีลักษณะเป็นการประเมินเพื่อตอบสนอง โดยเน้นการบรรยายและการตีความข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นระบบมากกว่าการประเมินความก้าวหน้า

3.2 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model)

การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน นอกจากประเมินตามวัตถุประสงค์แล้ว ยังต้องคัดเลือกข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผลผลิตโดยตรงและผลกระทบอื่นที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการโดยนักประเมินจะมีอิสระในการดำเนินงาน

3.3 แนวคิดการประเมินของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation)

การประเมินเป็นการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและการค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดข้อบกพร่องของโครงการและนำรูปแบบการประเมินความสอดคล้อง เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นทุกขั้นตอน และจะมีการพิจารณาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพ

3.4 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research PAR)

กระบวนการที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการได้ร่วมกันศึกษา เก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการของตนเองตั้งแต่เริ่มทำโครงการ กระบวนการดำเนินงาน สรุปผลของโครงการและแนวโน้มทิศทางของโครงการในอนาคต กระบวนการแบบมีส่วนร่วมจะทำให้ผู้ร่วมโครงการสามารถพัฒนาตนเองและพลังอำนาจในตนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับโครงการจะมีทั้งบุคคลภายใน ซึ่งได้แก่เจ้าของโครงการและบุคคลภายนอกคือ นักประเมิน

3.5 แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

การประเมินเป็นการกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์

เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ และได้กำหนดรูปแบบการประเมินแบบ
ซีพีพี (CIPP Model) ดังนี้

C ข้อมูลจาก Context Evaluation คือ บริบทของหน่วยระบบ เป็นการประเมินก่อนการ
ดำเนินการโครงการ

I ข้อมูลจาก Input Evaluation คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ เป็นการประเมินเพื่อ
พิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร

P ข้อมูลจาก Process Evaluation คือ กระบวนการของหน่วยระบบ เป็นการประเมินเพื่อ
หาข้อบกพร่องของการดำเนินการ

P ข้อมูลจาก Product Evaluation คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ เป็นการประเมินเพื่อ
เปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ

ตอนที่ 4 วิธีดำเนินการ

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบซีพีพี (CIPP MODEL) ในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งแบ่งขั้นตอนการประเมิน 3 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรในหมู่บ้านหนองกระทุ่ม ตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย, สุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม , การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

1.2 ประเภทตัวชี้วัดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

1) ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

2) ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

1.3 จำแนกตามลักษณะของข้อมูลที่ได้รับ

1) ตัวชี้วัดด้านกายภาพ

2) ตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะ

2. เก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงาน (บร.) บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

2.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) จากเอกสารชั้นต้น เช่น ความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน (จปฐ.), กชช. 2 ค , เอกสารกองทุนหมู่บ้าน , ข้อมูลจากเกษตรอำเภอ , พัฒนาชุมชน , องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

2) การสัมภาษณ์

- การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

- การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

- แบบมีเป้าหมาย

- แบบเจาะลึก

3) การสังเกต

- สังเกตโดยเข้ามีส่วนร่วมในชุมชน

- สังเกตโดยบุคคลภายนอก

4) การอภิปรายกลุ่ม เป็นวิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมา

ร่วมแสดงความคิดเห็น

2.2 แหล่งข้อมูลได้จาก

- 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ
- 2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

2.3 ประเภทของข้อมูล

- 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น รายได้ , จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
- 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่นความคิดเห็น , ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน

2.4 แหล่งที่มาของข้อมูล

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
- 3) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม
  - ข้อมูลด้านความคิด
  - ข้อมูลด้านอารมณ์
  - ข้อมูลด้านการกระทำ

2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) การสังเกต
  - สังเกตทางตรง
  - สังเกตทางอ้อม
- 2) การสัมภาษณ์
  - แบบมีโครงสร้าง
  - แบบปลายเปิด
  - แบบไม่มีโครงสร้าง
  - แบบมีเป้าหมาย
  - แบบเจาะลึก

3) มาตรฐานจัดอันดับ

3. วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอ

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.2 นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นข้อความ

3.3 สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานและการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ได้ทราบและมีความรู้กระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรของการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกันภายในชุมชนท้องถิ่นทั้งระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับประเทศ
4. ได้ทราบความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน

บทที่ 2

ปรัทัศน์วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องสร้างความรู้ โดยการจัดทำระเบียบแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง เพื่อให้คณะกรรมการกองทุน ทุกระดับมีแนวทางการพัฒนาใกล้เคียงกันให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยการกำหนด นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องมีความสอดคล้องกันกับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 1 นโยบายหลักการและวัตถุประสงค์

1. นโยบายหลักการและวัตถุประสงค์

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในปัจจุบัน ซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มและการ แก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้าง และพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุน หมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

ปรัชญาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

- 1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
- 3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
- 5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลตนเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคาร หมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ

2) จัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชนและกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

3) การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน

4) การติดตามและการประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเองเพื่อความโปร่งใสมีประสิทธิภาพ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองคืออะไร

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ กองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล โดยรัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยแบ่งออกเป็น ๒ ระดับกองทุน คือ

1) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นกองทุนรวมในระดับชาติเพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง

2) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หมู่บ้านและชุมชนเมืองละประมาณ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองบริหารจัดการกันเอง

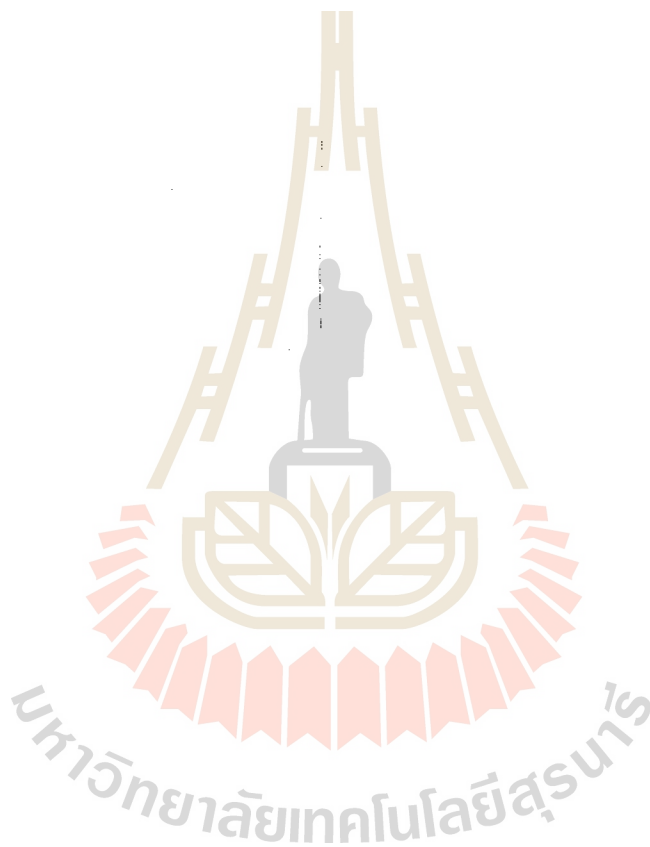
1.3 วัตถุประสงค์

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วนและสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิกันทางเศรษฐกิจ
และสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่
บ้านหรือชุมชนเมือง

ตอนที่ 2 ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.

2544

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 “

ข้อ 2 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ มติรัฐมนตรี และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือ ซึ่งขัดหรือขัดแย้งระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” หมายความว่า กองทุนในระดับชาติ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้าน อีกทั้งชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

ข้อ 6 ให้ใช้ระเบียบนี้แทนระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือ รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน มีผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ , เลขานุการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ . คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 4 คน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ เมื่อครบกำหนดตามวาระ หากยังไม่มีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1) ตาย

- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการต้องมีการประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม การวินิจฉัยของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมากกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- 2) กำหนดแผนการจัดการเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- 5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- 7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบ
- 8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- 9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงานอาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ
- 10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะทางการเงินของกองทุน ให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 11) ปฏิบัติหน้าที่อื่นหรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะกรรมการต้องมีการประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม การวินิจฉัยของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุมและ ค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ และของกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- 6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- 8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔

หมวด 1 ข้อความทั่วไป

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ทั้งนี้ การจะกำหนดว่าชุมชนใดเป็นชุมชนเมืองให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“คณะอนุกรรมการสนับสนุน” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

“คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

“คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอหรือเขต

“คณะกรรมการกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองต่างๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

“กรรมการกองทุน” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือกรรมการในคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“ธนาคาร” หมายความว่า ธนาคารที่คณะกรรมการกำหนดให้บริหารจัดการกองทุน

“ครัวเรือน” หมายความว่า ครอบครัวตามทะเบียนบ้าน อันประกอบด้วยบิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง เป็นต้น อยู่รวมกัน

“หัวหน้าครัวเรือน” หมายความว่า ผู้มีชื่อเป็นเจ้าบ้านตามทะเบียนบ้าน

“ผู้แทนครัวเรือน” หมายความว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลในครัวเรือน ซึ่งหัวหน้าครัวเรือนมอบหมายให้เป็นผู้แทนครัวเรือน

“หุ้น” หมายความว่า การออมทรัพย์ในรูปแบบหนึ่ง โดยมูลค่าของหุ้นให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด

“เงินฝากสัจจะ” หมายความว่า เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออมไว้กับกองทุนตามแต่จะตกลงกัน โดยให้ถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสม และจะถอนหรือปิดบัญชีได้ ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกเป็นสมาชิกตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

“เงินรับฝาก” หมายความว่า เงินรับฝากประเภทต่างๆ นอกเหนือจากเงินออมตามที่กองทุนกำหนด

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกของกองทุน

“ที่ประชุมสมาชิก” หมายความว่า ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีหรือที่ประชุมใหญ่วิสามัญ

ข้อ 4 ให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

- 1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่า และปัญญาของตนเอง

3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน

4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม

5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

ข้อ 6 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข้อ 7 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- 1) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้
- 2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
- 3) เงินกู้ยืม
- 4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากกองทุน
- 5) เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นใด

ข้อ 8 ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับธนาคาร เพื่อสำรองจ่ายและเตรียมจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้ธนาคารโอนเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองตามคำสั่งจ่ายของคณะกรรมการ

ข้อ 9 ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านและบัญชีกองทุนชุมชนเมือง บัญชีละ หนึ่งล้านบาท ภายในระยะเวลา สามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

ข้อ 10 ในการอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมือง ให้คณะกรรมการพิจารณาในหลักการ ดังนี้

1) ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง รวมทั้งการแสดงออกอย่างชัดเจนซึ่งความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุน

2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เป็นความพร้อมของบุคคล ด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

3) และกองทุนทางสังคมหรือกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น

4) การมีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก และมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อ 11 คณะกรรมการมีอำนาจระงับการจ่ายเงินจากบัญชีกองทุน หรือ ให้กองทุนขาดใช้หรือให้ส่งคืนเงินในกรณีที่กองทุนเบิกจ่ายไปแล้ว อันเนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด หรือกระทำอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อกองทุน

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 12 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุน ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นรองประธาน ผู้แทนจากสำนักนายกรัฐมนตรีที่ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ และผู้แทนจากสำนักงาน เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ 13 คณะอนุกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) กำหนดแผนปฏิรูปการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 2) สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถ ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ในการทำหน้าที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการแก่กองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) บูรณาการแผนงานโครงการ กิจกรรมและงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินการของกองทุน
- 4) ปรับปรุง แก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนตามแผนงานโครงการของรัฐซึ่งมีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกับกองทุน เพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน สามารถรวบรวมกองทุนอื่นกับกองทุนได้ตามวัตถุประสงค์
- 5) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุน
- 6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 14 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน ปลัดจังหวัดเป็นรองประธาน ผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน เป็นอนุกรรมการ และพัฒนากรจังหวัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

ข้อ 15 ให้คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) รับเงินทะเบียนกองทุนตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
  - 2) ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุน ซึ่งผ่านการประเมิน ของคณะกรรมการรณรงค์สนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับชุมชนตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
  - 3) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 4) ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด ให้เป็นไปตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
  - 5) ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกองทุนในจังหวัด
  - 6) จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนต่างๆในจังหวัดเพื่อเผยแพร่
  - 7) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด ให้คณะกรรมการทราบตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
  - 8) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด
  - 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่คณะกรรมการสนับสนุนมอบหมาย
- ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขต เป็นประธานแล้วแต่กรณี ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่นๆ จำนวนไม่น้อยกว่า เจ็ดคนแต่ไม่เกินเก้าคน เป็นอนุกรรมการ
- คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอมีหน้าที่ประเมินความพร้อม สนับสนุนระดับการเตรียมความพร้อม สร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง สนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกิจกรรมของกองทุน และปฏิบัติหน้าที่ที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมอบหมาย

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 16 ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุน จำนวน สิบห้าคน ซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองโดยสมาชิก

หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือกกรรมการกองทุนนั้นให้คณะกรรมการกองทุนออกข้อบังคับกองทุนตามมติของที่ประชุมสมาชิก

ข้อ 17 กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

- 1) เป็นผู้มิใช่ชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกัน เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสี่ยงละมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่มีประวัติเสียทางด้านการเงินตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นฐานความผิดทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก

7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

8) ไม่เป็นผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9) ไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 18 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1) บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน

2) ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

3) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชนหรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

4) สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน , วิชากิจชุมชนในเขตท้องที่หรือชุมชนเมืองนั้น

5) พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6) ทำนิติกรรมสัญญา หรือ ดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน

7) จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน หรือตามที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอ และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง

8) จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย

9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

ข้อ 19 กรรมการกองทุนมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละสองปี และให้คณะกรรมการกองทุนจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระภายในระยะเวลาสามสิบวัน

ข้อ 20 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) คณะกรรมการกองทุน มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่า สองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
- 4) ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- 5) มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 17 (4) (5) (6) และ(7)
- 6) คณะกรรมการให้ออกเนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 17

ข้อ 21 ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เภรัณญิกกองทุน และเลขานุการกองทุน

ข้อ 22 การประชุมคณะกรรมการกองทุนต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

ข้อ 23 กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- 1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาระผูกพัน
- 3) เงินกู้ยืม
- 4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
- 5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- 6) เงินค้ำหุ้น
- 7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 8) เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ 24 สมาชิกกองทุนประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม ข้อบังคับของกองทุน

การรับสมัครสมาชิกและการขาดจากสมาชิกภาพของสมาชิก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 25 คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุน ให้สมาชิกถือหุ้นของกองทุนหรือมีเงินฝากจะไว้ที่กองทุน

ในการชำระค่าหุ้น สมาชิกอาจชำระเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 26 ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ภายในกำหนด ระยะเวลาสิบห้าวัน นับจากวันที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ

วิธีการในการเรียกประชุมให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีของ หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข้อ 27 นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกประชุม วิสามัญเมื่อใดก็ได้ เมื่อมีเหตุที่ต้องขอมติหรือขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกตามระเบียบนี้ หรือเมื่อคณะกรรมการกองทุนจะเห็นสมควร

ข้อ 28 ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก ทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

สมาชิกจะมอบอำนาจเป็นหนังสือให้บุคคลอื่นมาประชุมแทนตนก็ได้ การประชุมคราว ใดมีสมาชิกมาประชุมไม่ครบองค์ประชุม ให้นัดประชุมอีกครั้งหนึ่งภายในสิบห้าวันนับแต่วันนัด ประชุมครั้งแรก

ข้อ 29 สมาชิกคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมาก

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 30 สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้ยืมเงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 31 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงิน กู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่น บาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

ข้อ 32 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอกู้ทั้งหมด หรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไข และรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจงให้ผู้กู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ข้อ 33 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 34 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินกู้ เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

ข้อ 35 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละรายการชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระแล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

ข้อ 36 ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน สัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุไว้ หรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้ อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

ข้อ 37 ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที และห้ามสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ข้อ 38 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และแจ้งให้สมาชิกทราบ รวมทั้งจัดทำทำสรุปลง การดำเนินงานประจำปีรายงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

ข้อ 39 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงินตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของ ทุกปี และให้บันทึกรายงานผลการสอบบัญชีต่อคณะกรรมการกองทุน พร้อมทั้งจัดพิมพ์เผยแพร่ ต่อสมาชิกและสาธารณชน

ข้อ 40 การจัดสรรกำไรสุทธิเมื่อสิ้นปีทางบัญชี หากปรากฏว่ามีกำไรสุทธิคณะกรรมการ กองทุนสามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

ข้อ 41 ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนใน หมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุน โดยมีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้ การคัดเลือกสรรคนำไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม

การประชุมตามวรรคหนึ่ง ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ทั้งนี้ หัวหน้าครัวเรือนอาจมอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนเข้าประชุมแทนได้

เมื่อที่ประชุมกำหนดวิธีการเลือกเสร็จแล้ว ให้ผู้ใหญ่บ้านและประชาคมหมู่บ้านตลอดจนคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอสนับสนุนให้เลือกคณะกรรมการกองทุนเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน

ข้อ 42 เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการกองทุนเข้าดำรงตำแหน่ง ให้กรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด

ข้อ 43 คณะกรรมการกองทุนต้องดำเนินการยื่นขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุนต่อคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ และเปิดบัญชีเงินฝากของคณะกรรมการกองทุนให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันหลังจากได้รับเลือก

ข้อ 44 ให้คณะกรรมการกองทุนเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อบัญชี “ กองทุนหมู่บ้าน (ชื่อบ้าน..... หมู่ที่..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....) ” ไว้กับธนาคาร เพื่อรับโอนเงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ

ข้อ 45 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการตามระเบียบนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่ม

1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่ม”

2. ที่ตั้งของกองทุนเลขที่ 170 หมู่ 7 ตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา 30280

3. ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 3 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2544

4. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนมีดังนี้

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกจำนวน 163 หลังคาเรือน สำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้และเพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายการบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วนและสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน

2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้าน

3) เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน

4) ส่งเสริมการออมทรัพย์โดยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะและเงินรับฝาก

5) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

6) เพื่อพัฒนาจิตใจ สมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ

6.1 เป็นคนมีความซื่อสัตย์

6.2 เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว

6.3 เป็นคนไม่มัวเมาอบายมุข

6.4 เป็นคนรู้รักสามัคคี

7) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี

5. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

1) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้

2) เงินกู้ยืม

3) ดอกผลที่เกิดจากกองทุนหรือประโยชน์อื่นๆ

4) ดอกผลหรือผลประโยชน์จากกลุ่มออมทรัพย์

5) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า

6) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝากค่าหุ้น

6. คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้ที่ทำนากหรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 2) เป็นผู้ที่มิมีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการกองทุนและสนใจ

ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

- 3) เป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- 4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก
- 5) อดทน เสียสละ เห็นแก่กองทุนเป็นสำคัญ
- 6) มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้น

ทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

7. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 1) สามารถยื่นความจำนงเป็นสมาชิกได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้ เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้เป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน หรือสมัครเป็นปัจเจกบุคคลแล้วแต่ความสมัครใจของสมาชิก

3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

4) เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติ แล้วเห็นสมควรรับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกแล้ว บุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากสัจจะภายใน 3 วัน นับแต่วันที่ได้รับเข้า

5) การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้า คณะกรรมการกองทุนคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้ากับสมาชิกที่เป็นปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มหรือองค์กรชุมชนเป็นราย รายละสิบบาท โดยสมาชิกจะต้องชำระเมื่อได้รับการพิจารณาจะต้องชำระภายใน 3 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการกองทุน

6) หุ้นๆ หนึ่งมีมูลค่าหุ้นละ สิบบาท สมาชิกแรกเข้าจะต้องถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน โดยสามารถชำระค่าหุ้นและเพิ่มหุ้นได้ปีละ 1 ครั้งในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีของกองทุน

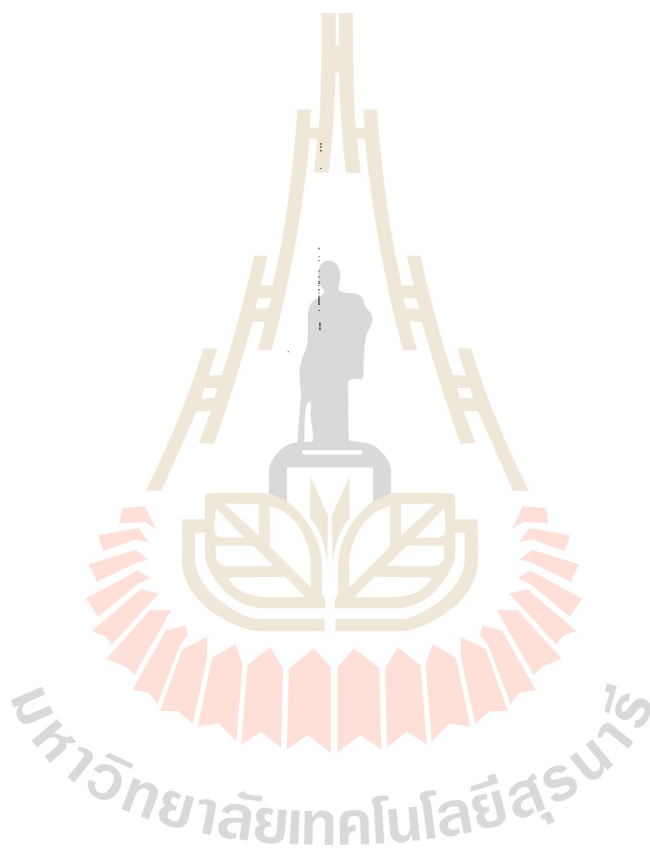
8. สมาชิกขาดหรือพ้นจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ตาย
- 2) ลาออกและได้รับอนุญาตให้ลาออกจากกรรมการกองทุน
- 3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- 4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม
- 5) จงใจฝ่าฝืนกฎระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือความร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าประการใดๆ
- 6) จงใจปิดความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก

7) นำทรัพย์สินของกองทุน ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

8) มีคุณสมบัติไม่ตรงกับคุณสมบัติของสมาชิก

9) สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สินหรือภาระผูกพันใดๆ กับกองทุนทั้งในฐานะผู้กู้หรือผู้ค้ำประกัน อาจจะออกจากความเป็นสมาชิกของกองทุนได้โดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาอนุญาตและให้ขาดจากสมาชิกภายในวันที่คณะกรรมการกองทุนดำเนินการอนุญาต (ภาคผนวก)

ตอนที่ 3 หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 แบบติดตามการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้านให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคน ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมด เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วยกรรมการทั้งชายและหญิง ในสัดส่วนเท่าเทียมกัน วิธีการคัดเลือกให้เป็นไปตามมติที่ประชุมโดยมีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกตั้งดำเนินไปด้วยความโปร่งใสบริสุทธิ์ ยุติธรรม

คุณสมบัติของคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนไม่น้อยกว่า 2 ปี
2. เป็นผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วมในกิจการของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงินและยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
8. เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง
9. ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุนด้วยมติของคณะกรรมการ หรือมติของสมาชิก

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง

การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. จัดทำแบบทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เพื่อการเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน

3. เปิดบัญชีธนาคาร

การประเมินความพร้อมของกองทุน

เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้วคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
3. ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
4. ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
5. การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
6. การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน
7. การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

ข้อ 30 สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้ยืมเงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 31 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่ง ไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ถูกเงิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

ข้อ 32 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจงให้ผู้กู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ข้อ 33 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 34 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

ข้อ 35 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระแล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

ข้อ 36 ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุไว้ หรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

ข้อ 37 ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที และห้ามสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

กรณีกองทุนหมู่บ้านบ้านหนองกระทุ่ม มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ดังนี้

1. การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์ขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน

2. ลักษณะของโครงการที่สมาชิกยื่นขอู้ ต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

3. ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอู้เงินเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังต่อไปนี้

3.1 การสร้างงาน

3.2 การพัฒนาอาชีพ

3.3 การสร้าง และหรือเพิ่มรายได้

3.4 ลดรายจ่าย

3.5 บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน

4. วงเงินกู้ ข้อ 3.1 , 3.2 , 3.3 , 3.4 ต้องไม่เกินสองหมื่นบาทให้แก่สมาชิก ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรให้ผู้กู้รายใดเกินสองหมื่นบาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกชี้ขาด แต่ทั้งนี้ควรอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

5. โครงการที่สมาชิกขอู้ตามข้อ 3.5 ต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณีเพื่อการอันจำเป็นหรือมีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่จะให้เงินกู้เพื่อการสุรุ่ยสุร่ายถึงกำไรไม่ได้ ในวงเงินไม่เกินสามพันบาท

6. การดำเนินงานตามโครงการที่ขอู้และจัดทำรายงานสมาชิกจะต้องดำเนินการตามที่ขอู้ให้สำเร็จไปตามวัตถุประสงค์ และจัดทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบรายงานที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

7. การทำสัญญา เงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

8. หลักประกันเงินกู้ข้อ 3.1 , 3.2 , 3.3 และ 3.4 ต้องให้สมาชิกของกองทุนจำนวน 2 คน หรือ 5 คน ค่าประกัน สำหรับเงินกู้ตามข้อ 3.5 ให้ทำสัญญาได้เพียงอย่างเดียว

9. การชำระคืนเงินกู้ เงินชำระหนี้สำหรับเงินกู้เงินกู้กำหนดไว้ดังนี้

9.1 เงินกู้ตามข้อ 3.1 , 3.2 , 3.3 และ 3.4 ให้ผู้กู้ส่งคืนกลับพร้อมดอกเบี้ยภายในหนึ่งปี

9.2 เงินกู้ตามข้อ 3.5 ให้ผู้กู้เงินส่งคืนเงินกู้เต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกิน 120 วัน

10. อัตราดอกเบี้ย

10.1 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 6 ต่อปี

10.2 อัตราดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 5 ต่อปี

11. ค่าปรับในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 0.5 ต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน

3.4 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนและได้รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคม และเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ เมื่อบัณฑิตสำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ โครงการจะสามารถประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและอย่างมีประสิทธิภาพ และทำการวิจัยติดตามประเมินโครงการ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยกระบวนการของการศึกษาของบัณฑิต
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตที่ว่างงาน
3. เพื่อสร้างศักยภาพ และยกระดับการศึกษาของบัณฑิต
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 4 หลักการประเมินโครงการ แบบ CIPP MODEL

4. หลักการประเมินโครงการ แบบ CIPP MODEL

การประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล

จำเนียร สุขหลายและคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชีพชีโมเดล” ในหนังสือ รวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิริยานูวัฒน์ , (บรรณาธิการ) , 2544 , : 221 - 234] ดังนี้ การประเมินแบบ CIPP MODEL แบบจำลองนี้เป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ กรอบความคิดในการประเมินแบบชีพชี เป็นที่นิยมใช้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมกว้างขวาง

แบบจำลองจะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่วไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสภาวะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่นๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Marco Analytic) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมายการประเมินสภาวะแวดล้อมทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัยและการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

วิธีการประเมินสภาวะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ

1) Contingency Mode เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ (Opportunitites and Pressure outside of the immediate system) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเพื่อใช้พัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้นโดยการใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้างๆ การสำรวจปัญหาเหล่านี้ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไป คำถามที่ใช้ในการประเมินสภาวะแวดล้อมแบบ Contingency Mode คือ คำถามประเภท “ ถ้า...แล้ว “

2) Congruence เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้ทราบว่าวัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการประเมินสถานะแวดล้อม จะไดมาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับระบบ เพื่อประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ในการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสถานะแวดล้อมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดทิศทางของหน่วยที่จะประเมิน เพื่อที่จะได้สอดคล้องกับนโยบายและการตัดสินใจในการบริหารของระบบ ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินกับผู้บริหาร นักประเมินจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการตัดสินใจในปัจจุบัน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ต้องการใช้เพื่อการตัดสินใจในอนาคตแก่ผู้บริหาร

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ มักจะประเมินในด้านต่างๆ คือ

- 1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- 2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในการรูปของราคาและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในสัดส่วนอัตราค่าจ้าง เวลา งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าจ้างเท่าใด วางแผนงานและการดำเนินการอย่างไร การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้นๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้การเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ(Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การดำเนินการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
- 2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- 3) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการมี 3 วิธี คือ

1) แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากร ที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ เช่น ความเข้าใจและเห็นพ้องกันในวัตถุประสงค์ของแผนการ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในแผนการนั้น และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนการ

2) เกี่ยวกับการวางโครงการและการตัดสินใจก่อนวางแผน โดยผู้อำนวยการโครงการระหว่างการดำเนินการโครงการนั้น

3) ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการจะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ๆ ของโครงร่างโครงการสารสนเทศนี้ให้ประโยชน์โดยเฉพาะในการกำหนดว่าทำไมวัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุผล

ส่วนประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 อย่างคือ

- 1) การจัดทำแผนประเมินกระบวนการตามเวลา
- 2) เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
- 3) การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการ และบุคลากรในโครงการหรือแผนงานเอง

4) การปรับปรุงโครงสร้างการประเมินอยู่เป็นนิจสิน

คุณค่าของการประเมินกระบวนการอยู่ที่

1) การประเมินกระบวนการขึ้นอยู่กับผลประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมและการประเมินปัจจัยคือ ถ้าสามารถประเมินสภาวะแวดล้อมและปัจจัยได้ดีมากผู้จัดการโครงการก็มีความมั่นใจมากขึ้นในการเลือกการดำเนินการและถ้าปรากฏความขัดแย้งน้อยก็ต้องการประเมินกระบวนการมากขึ้น

2) การประเมินกระบวนการมีความสำคัญมากกว่าการประเมินผลผลิต ในระยะแรกของการกำหนดแผนงาน

ภายใต้การประเมินกระบวนการ สารนิเทศจะถูกวิเคราะห์รวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารนิเทศนั้น เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะแรกๆ ของโครงการ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้สารนิเทศที่ต่งการแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังต้องบันทึกสารนิเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีต่างๆ ไปของการประเมินผลผลิต คือ การกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ให้หรือไม่เปรียบเทียบกับผลผลิตที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอาศัยรายงานจากการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

เกณฑ์นี้อาจเป็นได้ทั้ง Instrumental Criteria หรือ Congruence Criteria ซึ่ง Scriven ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่าง ของเกณฑ์ทั้ง 2 ดังนี้

ก. Instrumental Criteria จะสัมพันธ์กับความสำเร็จที่อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ในที่สุด

ข. Congruence Criteria จะเป็นเกณฑ์เกี่ยวกับเงื่อนไขเบื้องต้นที่ถูกกำหนดไว้

การประเมินสภาวะแวดล้อมและการประเมินผลผลิตจะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าบรรลุเป้าหมาย

โดยยังมีระบบ โดยที่การประเมินสถานะแวดล้อมจะพิจารณาโดยส่วนรวมและการประเมินผลผลิตจะพิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบ ดังนั้นการประเมินสถานะแวดล้อมจึงแสดงที่สิ่งจำเพาะในรูปที่การประเมินผลผลิตจะนำไปใช้ในภายหลัง (สิ่งที่แสดงอย่างเจาะจงนั้นจะเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินความสำเร็จขั้นสุดท้ายของผลผลิต)

การประเมินปัจจัยและการประเมินผลผลิต สามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการ และการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสถานะแวดล้อมกำหนดสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินผลผลิต การประเมินปัจจัยก็แสดงสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินกระบวนการ

การตัดสินใจโดยใช้การประเมินปัจจัยเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการประเมินผลผลิต ขั้นตอนสำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัย คือการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และแผนการประเมินผลผลิตซึ่งสามารถประยุกต์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติได้

การประเมินผลผลิตจะสืบสาวสิ่งที่มีอยู่ว่า ได้บรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้วหรือกำลังจะบรรลุ แต่การประเมินกระบวนการจะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่า ระเบียบการนั้นได้รับการกระทำไปตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่ การประเมินทั้ง 2 ชนิด จะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการควบคุมและพัฒนาและการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงระเบียบปฏิบัติในกระบวนการ

การนำเอาแบบจำลองชีพชีพอไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

- 1) จัดหาโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
- 2) โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ
- 3) โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

บทที่ 3

วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นการแพร่กระจายความเจริญไปให้ทั่วทั้งชุมชนซึ่งจะเป็นการยกมาตรฐานในด้านต่างๆให้กับชุมชน และเพื่อให้การประเมินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตของประชากร กลุ่มตัวอย่าง , ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ , เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะทำให้ได้ผลการประเมินโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพความเป็นจริง

ตอนที่ 1 วิธีการประเมินโครงการ

1.วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินผลโครงการการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้การประเมินโครงการซึ่งเป็นการประเมินเชิงระบบ(System Approach) การประเมินเชิงระบบนั้นมีนักวิชาการหลายคนที่ได้สร้างแบบจำลอง (Model) เพื่อใช้ในการประเมินซึ่งมีองค์ประกอบของระบบ แนวคิดรูปแบบการประเมินที่ได้นำมาใช้ในการประเมินโครงการมีดังนี้

1.1 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) สคริฟเวน กำหนดความหมายของการประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน

จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภท

1) การประเมินยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของโครงการหรือไม่โดยแบ่งการประเมินเป็น 2 ระยะ

1.1 การประเมินระหว่างดำเนินการ(Formative Evaluation) มีเป้าหมายของการประเมินเพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการโครงการ

1.2 การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) มีเป้าหมาย คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการสิ้นสุดแล้ว ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดคุณค่าความสำเร็จของโครงการ

2) การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมิน ที่จะนำผลกระทบอื่นๆ มาร่วม

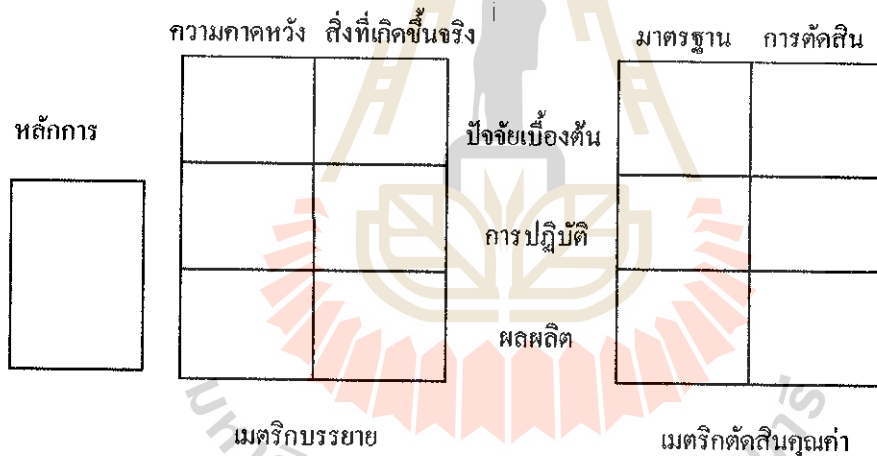
พิจารณาในการตัดสินคุณค่าด้วยระบบคุณธรรม

นอกจากนี้สตรีกิฟเวน ได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ

1) การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา หรือประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ และเป็นการประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มดำเนินการโครงการ

2) การประเมินความคุ้มค่า (Payoff Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนที่ผลของการดำเนินโครงการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

2. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสटक (Stakes's Concepts and Model of Evaluation) สटकได้กล่าวถึง การประเมินคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย แล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมิน โดยได้นำเสนอรูปแบบการประเมินเคาทิแนนซ์ (Stake's Countenance Model)

แผนภูมิที่ 3.1 เมตริกบรรยายและเมตริกตัดสินคุณค่า

จากแผนภูมิ สटक ได้กำหนดการประเมินออกเป็น 2 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 มิติในแนวตั้ง จำแนกออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. สิ่งนำ(Antecedents) หมายถึง สภาพของสิ่งต่างๆที่มีอยู่แล้วก่อนที่จะดำเนินการโครงการ
2. การปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง การดำเนินการของโครงการตามจุดประสงค์ที่กำหนด
3. ผลผลิต (Outcome) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการที่มีการดำเนินการโครงการ

มิติที่ 2 มิติในแนวนอน จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนของการบรรยาย (Description) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงหรือที่ต้องการให้เกิดขึ้นที่สามารถสังเกตได้ จำแนกออกเป็นส่วนย่อย 2 ส่วน ได้แก่

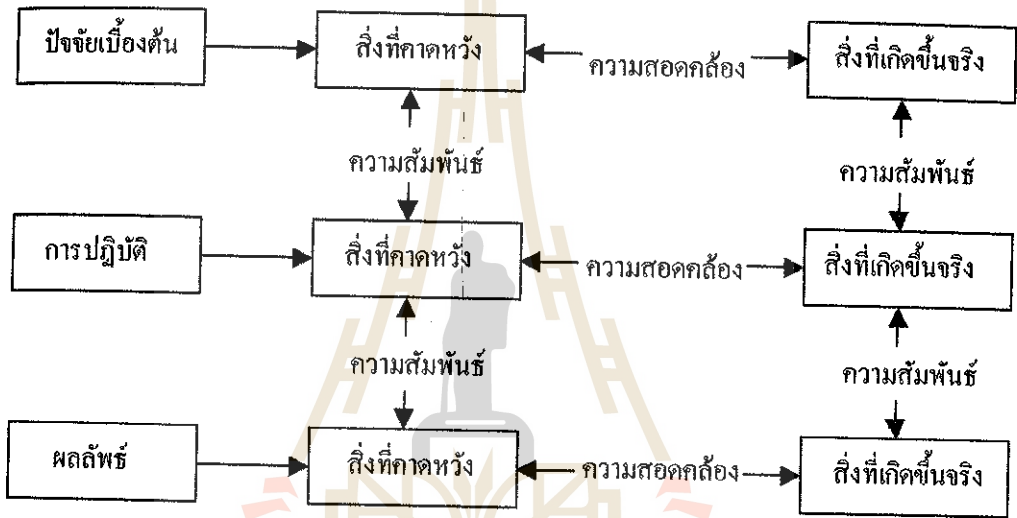
- 1.1 ความมุ่งหมายที่คาดหวัง หรือต้องการให้เกิดขึ้น

1.2 ผลที่เกิดขึ้นจริง

2. ส่วนของการตัดสินใจ (Judgement) หมายถึง สภาพของการตัดสินใจเชิงประเมิน จำแนกออกเป็นส่วนย่อยๆ 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 มาตรฐาน ที่กำหนด เพื่อเทียบผลที่เกิดขึ้นว่ามีคุณภาพในระดับ

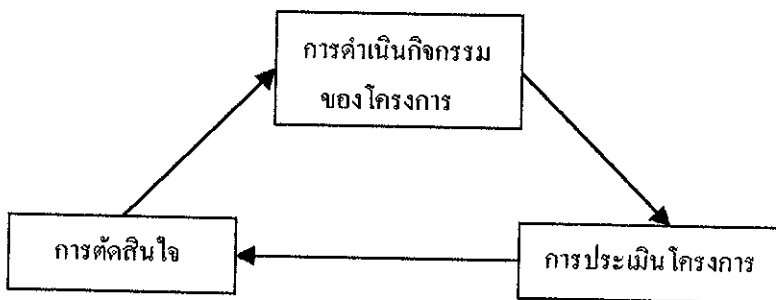
2.2 การตัดสินใจ เป็นการนำผลที่เกิดขึ้นมาเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งสะดวกให้นำเสนอความสัมพันธ์และความสอดคล้องของการใช้เมตริกทั้งสอง

แผนภูมิที่ 3.2 ประเด็นที่ประเมินและการพิจารณาความสัมพันธ์และสอดคล้อง

3. แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพท์ ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 3.3 ความคิดพื้นฐาน

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสต๊อฟิลลิปป์ ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซีพีพี (CIPP Model) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การประเมินสภาวะแวดล้อมหรือบริบท (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็น ปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

3.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ เทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีการบันทึกเป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

3.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

การตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้ นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

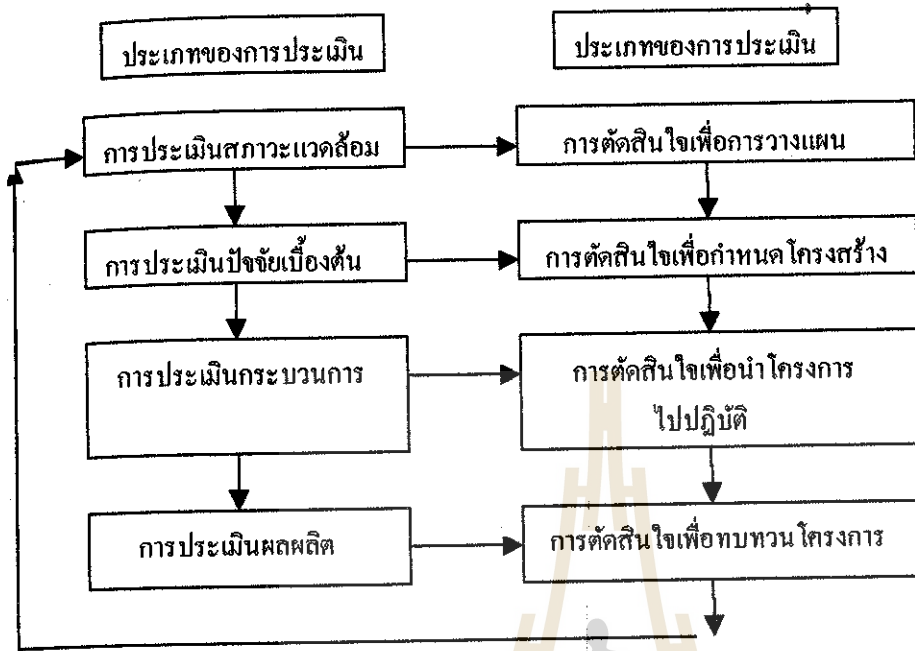
2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้ป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

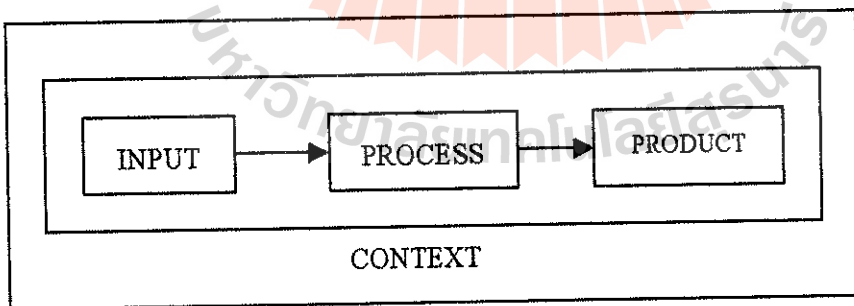
สต๊อฟิลลิปป์ ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ

แผนภูมิที่ 3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสต๊าฟเฟิลบีม

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้การประเมินโครงการแบบจำลอง CIPP MODEL เป็นแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการประเมินโครงการและการประเมินโครงการที่ใช้แบบจำลอง CIPP ซึ่งจะพิจารณาโครงการที่ถูกประเมินในเชิงระบบ (System Approach) และจะประเมินองค์ประกอบต่างๆ ของระบบเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับระบบ

แผนภูมิที่ 3.5 องค์ประกอบของระบบ

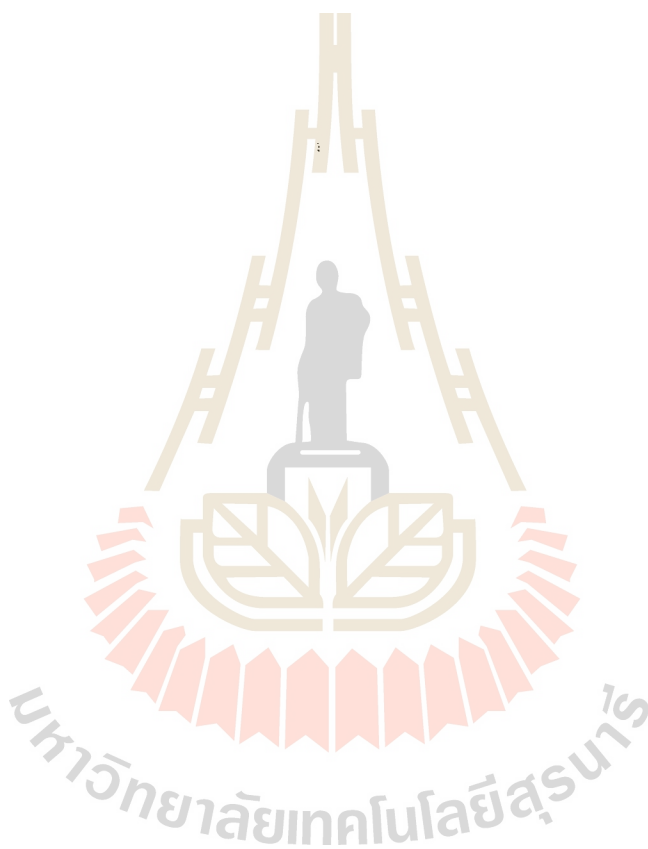
ในแบบจำลองการประเมินมีการประเมิน 4 ประเภท ตามองค์ประกอบของระบบ คือ

Context Evaluation : C คือ การประเมินสถานะแวดล้อมหรือบริบทของหน่วยระบบ เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน

Input Evaluation : I คือ การประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของการบริหารจัดการกองทุน

Process Evaluation : P คือ การประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ เป็นการประเมินการบริหารจัดการกองทุน

Product Evaluation : P คือ การประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการกองทุนและการดำเนินกิจการของผู้กู้

ตอนที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

คำว่า ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยมีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่นๆ หรืออาจเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งมีลักษณะที่ผู้วิจัยสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ ประชากรของการวิจัยจะมีลักษณะเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง ย่อมขึ้นอยู่กับเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นสำคัญเนื่องจากประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยมีหลายลักษณะและเพื่อความสะดวกจึงจัดแบ่งประชากรของการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถแจงนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด

2) ประชากรแบบไม่จำกัด (Infimite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยไม่สามารถแจงนับจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมด ว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด การกำหนดขอบเขตของประชากรเพื่อการวิจัยว่ามีความกว้างมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับขอบเขตการวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ถ้าผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้กว้างก็จะส่งผลทำให้ขอบเขตของประชากรกว้างตามไปด้วย การกำหนดขอบเขตของการวิจัยให้กว้างหรือแคบมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และประโยชน์ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้

ความสำคัญของประชากร

1) การกำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ซึ่งถ้าไม่มีการกำหนดประชากรที่ต้องการศึกษาให้ชัดเจน จะส่งผลต่อการทำให้ขอบเขตของการศึกษาไม่มีทิศทางที่ชัดเจน รวมถึงการสำรวจข้อมูลจะไม่มีกรอบที่ชัดเจน ตลอดจนการสรุปผลอ้างอิงก็ไม่สามารถทำได้

2) เพื่อให้มีกรอบของการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนเกี่ยวกับประชากร ประชากรอาจเป็นบุคคล หน่วยงาน หน่วยการปกครอง ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย การกำหนดประชากรที่ชัดเจนช่วยทำให้ผู้วิจัยทราบว่าประชากรของการวิจัยประกอบด้วยอะไรบ้างและไม่รวมอะไรบ้าง

3) ผู้วิจัยสามารถกำหนดขอบเขตของประชากรให้มีความแคบลงได้ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยระยะเวลาและงบประมาณ

4) ทำให้การสำรวจข้อมูลมีทิศทางที่ชัดเจน ทำให้ดำเนินการสำรวจข้อมูลเฉพาะที่อยู่ในขอบเขตของประชากรที่ได้ถูกกำหนดไว้เท่านั้น

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

คำว่า กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัยหมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง

คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง บ่มเป็น ผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ

- 1) วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร
- 2) ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

หลักการของการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงหน่วยการวิเคราะห์ของประชากรอยู่เสมอ เพื่อให้ทราบว่าหน่วยการวิเคราะห์เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล เขตพื้นที่ หน่วยงาน หน่วยการปกครอง สิ่งมีชีวิตหรือวัตถุ การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างต้องทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนที่เพียงพอและมีคุณลักษณะที่สะท้อนคุณลักษณะของประชากรได้เป็นอย่างดี

ความสำคัญของกลุ่มตัวอย่าง

1) แนวทางการศึกษาทุกหน่วยของประชากร (Census) ทำได้โดยเมื่อกำหนดประชากรของการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนได้แล้ว ผู้วิจัยต้องดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกหน่วยงานของประชากรโดยไม่มีการยกเว้นซึ่งการใช้แนวทางในลักษณะนี้มีข้อดี คือ ทำให้ผู้วิจัยสามารถทราบค่าจริงของลักษณะประชากรที่ศึกษาได้ ซึ่งในทางสถิติเรียกค่าพารามิเตอร์ (Parameter) ข้อเสียคือในทางปฏิบัติสามารถทำได้ยากที่จะต้องหาให้ครบทุกหน่วยของประชากร หรือถ้าทำได้ก็จะเสียเวลาและงบประมาณมาก

2) แนวทางการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample Survey) ทำได้โดยเมื่อมีการกำหนดประชากรของการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนแล้ว ผู้วิจัยต้องใช้วิธีการสุ่มเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sample Methods) เพื่อสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ต้องการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่ดีได้ จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้น ซึ่งแนวทางนี้นำมาใช้กันมากในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นวิธีที่สะดวกไม่ใช้ระยะเวลาและงบประมาณมากแต่แนวทางนี้มีข้อจำกัดคือ ผู้วิจัยจะไม่ได้ค่าที่แท้จริงจากลักษณะของประชากร แต่จะได้ค่าจากลักษณะของกลุ่มตัวอย่างซึ่งในทางสถิติเรียกว่า ค่าสถิติ (Statistics)

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วิธีคือ

- 1) การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sampling)
- 2) การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling)

เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกเลือกไม่เท่าเทียมกัน และผู้วิจัยไม่สามารถกำหนดหรือประมาณค่าโอกาสที่ใช้เลือกกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

เป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้กับประชากรที่มีลักษณะที่แตกต่างกันในแต่พื้นที่ หรือแต่ละสถานการณ์ มีดังนี้

- 1) การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้

หลักการของความน่าจะเป็นที่สมาชิกทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกสุ่มเท่าๆ กัน ซึ่งอาจจะใช้วิธีการจับฉลาก หรือใช้ตารางสุ่ม หรือใช้การสุ่มแบบบังเอิญ

2) การสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้กับประชากรที่มีการกำหนดลำดับที่ไว้แล้ว และใช้อัตราส่วนระหว่างจำนวนประชากรกับจำนวนของกลุ่มตัวอย่างเป็นช่วงของการสุ่ม

3) การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เป็นวิธีการสุ่มที่จำแนกประชากรออกเป็นระดับชั้น (Strata) ที่มีสมาชิกในชั้นเดียวกันมีลักษณะ คล้ายกันแต่ในระดับชั้นที่ต่างกันจะมีคุณลักษณะของสมาชิกที่แตกต่างกัน แล้วสุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นโดยใช้สัดส่วนเดียวกับสมาชิกในประชากร

4) การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เป็นวิธีการสุ่มที่จำแนกประชากรออกเป็นกลุ่มๆ ตามพื้นที่ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกในกลุ่มที่มีคุณลักษณะที่หลากหลายแต่ในภาพรวม ของกลุ่มที่แตกต่างกันจะมีลักษณะของกลุ่มที่ใกล้เคียงกัน

5) การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling) เป็นวิธีการสุ่มที่ใช้การสุ่มหลายขั้นตอนกว่าจะได้กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ โดยที่ในแต่ละขั้นตอนจะใช้วิธีการสุ่มที่เหมือนกัน หรือแตกต่างกันก็ได้

6) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นวิธีการสุ่ม / เลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

ในการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ศึกษาจากประชากรในหมู่บ้านหนองกระทุ่ม ตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้กับประชากรที่มีลักษณะที่แตกต่างกันแต่ละสถานการณ์ โดยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1) การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้หลักการของความน่าจะเป็นที่สมาชิก

2) การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการสุ่มสมาชิกกองทุนที่ประกอบอาชีพเดียวกัน แต่ละอาชีพในสมาชิกที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

3) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกกลุ่มตัวอย่างอาศัยข้อมูลที่ต้องการเป็นหลักในการเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะสอดคล้องกับข้อมูลที่ต้องการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ ชาวบ้านหนองกระทุ่ม จำนวน 163 ครัวเรือน , สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่ม จำนวน 120 คน สมาชิกผู้กู้ที่กู้เงินจากกองทุน จำนวน 86 คน , คณะกรรมการกองทุน , คณะกรรมการหมู่บ้าน

ตอนที่ 3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร (Variable)

คือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหาวิจัย อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและ โครงสร้างของสิ่งที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา ในทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ คือ สิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาเพื่อหาคำตอบนั้น ค่าของตัวแปรมีค่าแตกต่างกันไปตามลักษณะของตัวแปร โดยค่าของตัวแปรเหล่านี้อาจกำหนดแทนได้ด้วยตัวเลข (Nomic) หรือค่าที่ถูกกำหนดขึ้นโดย X เป็นสัญลักษณ์ที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อใช้เป็นตัวแปรตัวหนึ่ง

ตัวชี้วัด

คือ ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้นจะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

ในการกำหนดค่าของตัวชี้วัดนั้น สามารถจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- 1) การกำหนดค่าของตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ เป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดที่เป็นตัวเลขโดยใช้ค่าสถิติอย่างง่าย ๆ อาทิ ร้อยละ อัตราส่วน จำนวนหรือค่าเฉลี่ย
- 2) การกำหนดค่าของตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพ เป็นการกำหนดค่าของตัวชี้วัดในลักษณะของข้อความที่ระบุความคิดเห็น ความสอดคล้อง ความเหมาะสมตามความคิดเห็นของรายบุคคล หรือกลุ่มบุคคล

ประเภทของตัวชี้วัด

ในการจำแนกประเภทของตัวชี้วัดนั้น สามารถจำแนกโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

1. จำแนกตามลักษณะของตัวชี้วัด ได้แก่
  - 1.1 ตัวชี้วัดโดยตรง เป็นตัวชี้วัดที่ระบุสิ่งที่เกิดขึ้นโดยตรงในประเด็นในการประเมิน
  - 1.2 ตัวชี้วัดที่ใกล้เคียง เป็นตัวชี้วัดที่ระบุสิ่งที่เกิดขึ้น โดยใช้ข้อมูลที่สามารถสื่อความหมายที่จะนำไปสู่ประเด็นนמןการประเมินได้
  - 1.3 ตัวชี้วัดผสม เป็นตัวชี้วัดที่สามารถจำแนกออกเป็นส่วนย่อยๆ เมื่อนำมาพิจารณาในภาพรวมแล้วสามารถจะสรุปผลที่จะนำไปสู่ประเด็นในการประเมินได้
2. จำแนกตามลักษณะของกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
  - 2.1 ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ เป็นตัวชี้วัดที่ระบุประเด็นที่เกี่ยวข้องทางด้านเศรษฐกิจ เช่นการออมเงินของประชาชน อัตราการมีรายได้เฉลี่ย
  - 2.2 ตัวชี้วัดทางสังคม เป็นตัวชี้วัดที่ระบุประเด็นที่เกี่ยวข้องทางสังคม เช่น ความหนาแน่นของการตั้งบ้านเรือน

2.3 ตัวชี้วัดทางการเมือง เป็นตัวชี้วัดที่ระบุประเด็นที่เกี่ยวข้องทางการเมือง เช่น การไป
แต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3. จำแนกตามลักษณะของข้อมูลที่ได้รับ ได้แก่

3.1 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ เป็นตัวชี้วัดที่ระบุประเด็นที่สามารถสังเกตเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เช่นจำนวนผู้รับบริการการกู้ยืมเงินของกองทุน หรือจำนวนเงินที่กู้ยืม

3.2 ตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะ เป็นตัวชี้วัดที่ระบุประเด็นที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน โดยส่วนมากจะเป็นด้านจิตใจ ความรู้สึก ความคิดเห็น ที่มีต่อสิ่งนั้นๆ เช่น ความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในโครงการ

4. จำแนกตามลักษณะของสิ่งที่ได้รับการประเมิน ได้แก่

4.1 ตัวชี้วัดของปัจจัยเบื้องต้น (Input Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุความสอดคล้องของประสิทธิภาพ หรือประสิทธิผลของปัจจัยเบื้องต้นกับผลที่ได้รับ

4.2 ตัวชี้วัดของกระบวนการ (Process Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุกระบวนการดำเนินการ ในแต่ละช่วงเวลาว่ามีความสำเร็จที่เกิดขึ้นมากหรือน้อยเพียงใด

4.3 ตัวชี้วัดของผลผลิต (Product / Output Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุจำนวนหรือคุณภาพ ของผลผลิตที่ได้รับหลังจากโครงการได้ดำเนินการจนสิ้นสุด

4.4 ตัวชี้วัดของผลกระทบ (Impact / Effect Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุผลกระทบหรือผลลัพธ์ของโครงการที่เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินการโครงการสิ้นสุดไปแล้วระยะเวลาหนึ่งว่ามีอะไรบ้าง อย่างไร โดยอาจนำไปเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์ หรือเกณฑ์สัมพัทธ์

การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร

ตัวแปรที่จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อ ของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

วัตถุประสงค์ประการที่ 1 เพื่อทราบว่าการบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

1.1 การเกิดกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การมีกองทุนหมู่บ้าน	- มีกองทุนอยู่แล้วก็กองทุน
2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน - มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้
3. ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน	- มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน - มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	- มีการพัฒนาอาชีพ - มีการสร้างงาน - มีการสร้างรายได้ - มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน	- มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน
6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน	- จำนวนสมาชิกกองทุน - จำนวนเงินออมและเงินทุน - ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้านบาท

1.2 การมีระบบการบริหารจัดการกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. คณะกรรมการบริหารกองทุน	- มีคณะกรรมการบริหารกองทุน - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน

ตัวแปร

2. ระเบียบการบริหารกองทุน
3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร
4. การตัดสินใจเงินกู้

ลักษณะค่าของตัวแปร

- มีระเบียบการบริหารกองทุน
- มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ
- มีการประชุมของคณะกรรมการ
- มีการรับสมัครสมาชิก
- มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน
- มีการรับฝากเงิน
- มีการระดมทุนเงินฝาก
- มีระเบียบการกู้และขอกู้
- มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย
- จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
- จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
- จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้
- จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้

1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง**ตัวแปร**

1. มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
3. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง
4. มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง

ลักษณะค่าของตัวแปร

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
- มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้
- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง
- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางค้ำเสริมธุรกิจและสังคม

ตัวแปร

การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกัน
ระดับของกองทุนโดยรวม

ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้
แต่ละคน

ลักษณะค่าของตัวแปร

- มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจ
หลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของ
สมาชิกทุกคน มีใช้เงินที่รัฐบาลให้ขิม
- มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับ
การดำเนินงานของกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษา
เงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้อง
จัดการกันเองให้ได้ มีใช้รัฐบาลจัดการ
- สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง
- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนิน
ประกอบอาชีพโดยไม่กู้หนี้จากแหล่งที่ดอกเบี้ย
แพง
- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการ
ประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเอง
ทางเทคโนโลยี
- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการ
ประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเอง
และมีตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพ และมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร

1. ศักยภาพเดิมของบริบทมี
มากน้อยเท่าใด

ลักษณะค่าของตัวแปร

- สภาพของป่า
- สภาพของดิน
- สภาพของหนองน้ำ
- จำนวนของประชากร
- อาชีพครั้งแรกของประชากร
- ถนน
- ไฟฟ้า
- ประปา

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
2. การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่างๆ	
2.1 ทุนด้านการเงิน	- จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน - จำนวนกลุ่มต่างๆ และจำนวนเงิน
2.2 ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ	- จำนวนและลักษณะประชากร - การประกอบอาชีพ - สภาพที่ดิน - แหล่งน้ำปัจจุบัน - เศรษฐกิจในหมู่บ้าน - รายได้ของประชาชน
2.3 ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี	- จำนวนวัด - การใช้ภาษาพื้นบ้าน - งานประเพณีทางศาสนา
2.4 ทุนทางปัญญา	- จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน - จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่างๆ - จำนวนนักเรียนในระดับต่างๆ
3. มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้ดูแล	
3.1 การเกษตร	- จำนวนผู้ดูแลที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน
3.2 ค้าขาย	
3.3 การบริการในชุมชน	
3.4 การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ	

วัตถุประสงค์ประการที่ 2 เพื่อทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร

1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน
2. การมีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
3. มีกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน

ลักษณะค่าของตัวแปร

- มีใครบ้างที่มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนมีจำนวนมากน้อยเพียงใด
- จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
- จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน
- จำนวนกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน
2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน

- จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน
- จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจ

วัตถุประสงค์ประการที่ 3 เพื่อให้เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายขององค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และประเทศ

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อย ภายในชุมชน	- มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเสริมกัน
2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริม การประกอบอาชีพและการ ดำเนินชีวิต ในชุมชน	- มีหน่วยของกรมมาให้ความรู้เรื่องการ ประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต - มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน
3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยง กับองค์กรภายในชุมชน	- มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ - มีการจำหน่ายหนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล ที่เชื่อมกับตำบลอื่นๆ

วัตถุประสงค์ประการที่ 4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	
มีความสามัคคี	- ความสามัคคีของสมาชิกในชุมชน
มีความซื่อสัตย์	- ความซื่อสัตย์ของสมาชิกในชุมชน
ยกย่องคนทำดี	- สนับสนุนให้คนทำความดี
มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	- เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน
มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	- มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้
มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	- ราษฎรมีงานทำ
ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	- ทุกครอบครัวมีความอบอุ่น
มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	- มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กร
มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	- สมาชิกเสนอความคิดเห็นร่วมกัน
มีการช่วยเหลือสตรี เด็กและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส	- มีหน่วยองค์กรให้ความช่วยเหลือ
1.มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	- ผู้นำมีคุณธรรมและยุติธรรม
2.มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก	- สมาชิกในชุมชนคิดร่วมเสนอโครงการ

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในท้องถิ่น

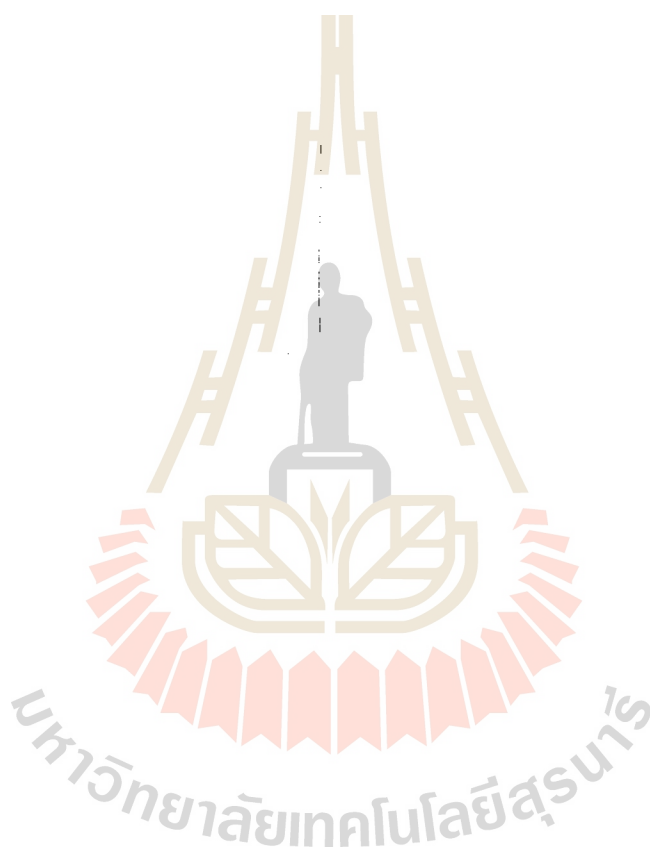
ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	
มีความสามัคคี	- ความร่วมมือกันของสมาชิกในชุมชน
มีความซื่อสัตย์	- ไม่มีการลักขโมยในชุมชน
ยกย่องคนทำดี	- ชื่นชมคนทำความดี
มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	- ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	- มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้
มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	- ทุกครอบครัวมีงานทำ
ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	- ไม่มีการย้ายถิ่นฐาน
มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	- รวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรในชุมชน
มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	- คนในชุมชนเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น

ตัวแปร

มีการช่วยเหลือสตรี เด็กและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก

ลักษณะค่าของตัวแปร

- สตรี เด็ก กลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้รับการดูแล
- ผู้นำตัดสินใจปัญหาด้วยความยุติธรรม
- สมาชิกร่วมกันเสนอ โครงการใหม่ๆ

3.2 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามความคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบในการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย

ในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อจะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎี ซึ่งได้รายการตัวชี้วัดดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)

1.1 บริบทระดับประเทศ ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 1.1.1 ความยากจนของประเทศ
- 1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
- 1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- 1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคน เรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

- 1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.2.2 สภาพปัจจุบัน
- 1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.2.4 ด้านวัฒนธรรม
- 1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชน
- 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.4 ผู้สมัครขอกู้

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

3.1 การคัดเลือกผู้กู้

3.2 การทำบัญชี

3.3 การช่วยหาตลาด

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

4.1.1 จำนวนผู้กู้

4.1.2 ยอดเงินให้กู้

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

4.2.1 จำนวนผู้กู้ที่ได้

4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้

4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

4.3.3 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วยตัวชี้วัด
จำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

1.1 บริบทระดับประเทศ ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของ

ท้องถิ่นชนบท

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

- 1.2 บริบทระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
  - 1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน
  - 1.2.2 สภาพปัจจุบัน
  - 1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
  - 1.2.4 ด้านวัฒนธรรม
  - 1.2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ
- 1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  - 1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว
  - 1.3.2 ทักษะสินของผู้นุ้และเครือญาติ
  - 1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้นุ้
  - 1.3.4 หนี้ยำนุนนอกระบบของผู้นุ้
  - 1.3.5 อาชีพหลักของผู้นุ้
  - 1.3.6 รายได้ของครอบครัว
  - 1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  - 2.1 เงินที่ผู้นุ้มาได้
  - 2.2 เงินอื่นๆ
  - 2.3 สถานที่ และวัตถุประสงค์
  - 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
  - 2.5 กำลังทำงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
  - 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
  - 3.2 การหาตลาดที่ดี
  - 3.3 การหาวัตถุประสงค์ที่ดี
  - 3.4 การทำบัญชี
  - 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ
  - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร
    - 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
    - 4.1.2 ผู้นุ้ได้ผลผลิตเป็นลิ่งของ
  - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

4.2.1 ผู้รู้ได้ขยายกิจการ

4.2.2 ผู้รู้ได้ขยายกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

4.3.1 ผู้รู้มีการพึ่งตนเอง

4.3.2 ผู้รู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และ หน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน การจะประเมินความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ

3.3 ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีการดำเนินการเป็นการจัดกลุ่มผู้ทำกิจกรรมเดียวกัน

หน่วยระบบการทำอาชีพปลูกมันสำปะหลัง ของผู้ทำ จำนวน 49 ราย ที่ดีจะต้องประกอบไปด้วย

1. ปัจจัยนำเข้าที่ดี ด้านคุณลักษณะและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

1.1 เงินที่กู้มาได้

1.2 เงินอื่นๆ

1.3 สถานที่และวัตถุดิบ

1.4 เทคนิควิธีทำงาน

1.5 กำลังทำงาน

2. การมีกระบวนการที่ดี ได้แก่

2.1 การทำกิจการถูกวิธี

2.2 การหาตลาดที่ดี

2.3 การหาวัตถุดิบที่ดี

2.4 การทำบัญชี

2.5 การวิเคราะห์ประเมิน

3. การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ และปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

3.1 รายได้เป็นเงิน

3.2 ผู้ผู้ได้ผลผลิต

3.3 ผู้ผู้มีการพึ่งตนเอง

หน่วยระบบการทำอาชีพเลี้ยงวัว ของผู้รู้ จำนวน 12 ราย ที่จะต้องประกอบไปด้วย

1. ปัจจัยนำเข้าที่ดี ด้านคุณลักษณะและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่
  - 1.1 เงินที่ผู้รู้มาได้
  - 1.2 เงินอื่นๆ
  - 1.3 สถานที่และวัสดุคูป
  - 1.4 เทคนิควิธีทำงาน
  - 1.5 กำลังทำงาน
2. การมีกระบวนการที่ดี ได้แก่
  - 2.1 การทำกิจการถูกวิธี
  - 2.2 การหาตลาดที่ดี
  - 2.3 การหาวัสดุคูปที่ดี
  - 2.4 การทำบัญชี
  - 2.5 การวิเคราะห์ประเมิน
3. การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ และปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่
  - 3.1 รายได้เป็นเงิน
  - 3.2 ผู้รู้ได้ผลผลิต
  - 3.3 ผู้รู้มีการพึ่งตนเอง

หน่วยระบบการทำอาชีพเลี้ยงหมู ของผู้ผู้ จำนวน 18 ราย ที่จะต้องประกอบไปด้วย

1. ปัจจัยนำเข้าที่ดี ด้านคุณลักษณะและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่

1.1 เงินที่ผู้มาได้

1.2 เงินอื่นๆ

1.3 สถานที่และวัสดุคิบ

1.4 เทคนิควิธีทำงาน

1.5 กำลังทำงาน

2. การมีกระบวนการที่ดี ได้แก่

2.1 การทำกิจการถูกวิธี

2.2 การหาตลาดที่ดี

2.3 การหาวัสดุคิบที่ดี

2.4 การทำบัญชี

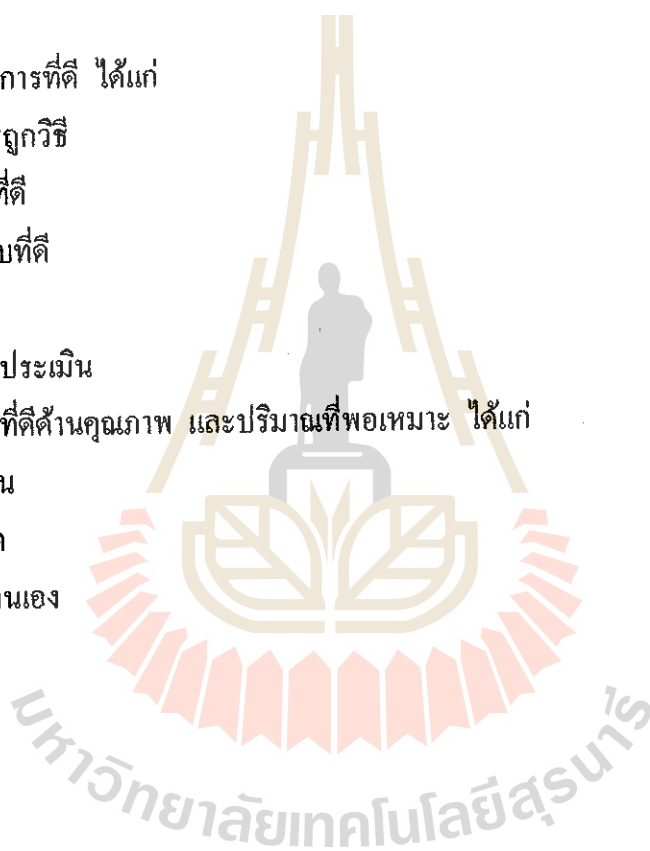
2.5 การวิเคราะห์ประเมิน

3. การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ และปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่

3.1 รายได้เป็นเงิน

3.2 ผู้ผู้ได้ผลผลิต

3.3 ผู้ผู้มีการพึ่งตนเอง

หน่วยระบบการทำอาชีพค้าขาย ของผู้รู้ จำนวน 5 ราบ ที่จะต้องประกอบไปด้วย

1. ปัจจัยนำเข้าที่ดี ด้านคุณลักษณะและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่

1.1 เงินที่ผู้มาได้

1.2 เงินอื่นๆ

1.3 สถานที่และวัตถุดิบ

1.4 เทคนิควิธีทำงาน

1.5 ลูกค้า

2. การมีกระบวนการที่ดี ได้แก่

2.1 การทำกิจการถูกวิธี

2.2 การหาตลาดที่ดี

2.3 การหาวัตถุดิบที่ดี

2.4 การทำบัญชี

2.5 การวิเคราะห์ประเมิน

3. การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ และปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่

3.1 รายได้เป็นเงิน

3.2 ได้กลุ่มลูกค้า

3.3 ผู้รู้มีการพึ่งตนเอง

ตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินโครงการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ซึ่งเป็นการวิจัยที่ศึกษาหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นภายในชุมชน คือ หมู่บ้าน โดยศึกษาในลักษณะเจาะลึก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องมีความเหมาะสมสามารถใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้สอดคล้องกับความต้องการ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นเครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการศึกษาปัญหา แบ่งออกได้ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือวิจัยที่ต้องใช้ตัวบุคคล ทำหน้าที่ในการวัดโดยใช้หู ตา เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดตาม เพื่อสังเกตพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยต้องบันทึกข้อมูลทันทีที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้น

ประเภทของการสังเกต ที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แบ่งออกเป็นดังนี้

1.1 การสังเกตทางตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนโดยตัวผู้สังเกตหรือผู้วิจัยเอง

1.2 การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้สังเกตหรือผู้วิจัยในภายหลัง

2. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก หรือจากกลุ่มเป้าหมายที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้

ประเภทของการสัมภาษณ์

2.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดข้อคำถามไว้อย่างชัดเจน แบ่งออกเป็น

2.1.1 การสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Closed-end) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์ได้กำหนดคำตอบที่ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบได้ตอบ เช่น ใช่ - ไม่ใช่

2.1.2 การสัมภาษณ์แบบปลายปิด (Opened-end) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีโอกาสตอบอย่างอิสระ

2.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่ได้กำหนดคำถามไว้แน่นอน สามารถเปลี่ยนคำถามได้ตามสถานการณ์ แต่มีประเด็นหลักที่ตอบสนองจุดประสงค์ที่ต้องการ แบ่งออกเป็น

2.2.1 แบบมีเป้าหมาย (Focused Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีเป้าหมายที่พยายามดึง

ความสนใจของผู้ให้สัมภาษณ์ให้เข้าสู่ประเด็นที่ต้องการประเมิน

2.2.2 แบบเจาะลึก (Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องการความจริงใจจากผู้ให้สัมภาษณ์มากที่สุด โดยกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความรู้สึกส่วนบุคคลมากขึ้น

3. มาตรฐานจัดอันดับ (Rating Scale) มาตราจัดอันดับคุณภาพ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินสถานการณ์หรือคุณลักษณะต่างๆ ที่ไม่สามารถวัดออกมาเป็นเชิงปริมาณได้โดยตรง ต้องการวัดออกมาเป็นระดับต่างๆกัน เช่น มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด หรือ ดีมาก ดี ปานกลาง ไม่ดี ไม่ดีที่สุด หรืออาจกำหนดเป็นระดับตัวเลขโดยเรียงจากมากที่สุด ไปถึงน้อยที่สุด เช่น 5, 4, 3, 2, 1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแบบรายงาน บร.1 – 12 (ภาคผนวก ข)

1. แบบรายงาน (บร. 1) แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน

- การสัมภาษณ์

- สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบปลายเปิด

- สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบมีเป้าหมาย , แบบเจาะลึก

2. แบบรายงาน (บร. 2) แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

- การสัมภาษณ์

- สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบปลายเปิด

- มาตรฐานจัดอันดับ

3.แบบรายงาน (บร. 3) แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน

และชุมชนเมือง

- การสัมภาษณ์

- สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบปลายเปิด

- สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบมีเป้าหมาย , แบบเจาะลึก

4. แบบรายงาน (บร. 4) แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน

- การสัมภาษณ์

- สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบปลายเปิด

- สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบมีเป้าหมาย

- การสังเกต ทางตรง , ทางอ้อม

5. แบบรายงาน (บร. 5) แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

เมือง

- การสัมภาษณ์

- สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบปลายเปิด
- สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบมีเป้าหมาย , แบบเจาะลึก

6. แบบรายงาน (บร. 6) แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

เมือง

- การสัมภาษณ์
- สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบปลายเปิด
- สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบมีเป้าหมาย , แบบเจาะลึก

7. แบบรายงาน (บร. 7) แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ในพื้นที่สนใจของประชาชน

- การสัมภาษณ์
- สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบปลายเปิด
- สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบมีเป้าหมาย , แบบเจาะลึก
- การสังเกต ทางตรง , ทางอ้อม

8. แบบรายงาน (บร. 8) โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (เขียนแผน

ธุรกิจผู้ประกอบการ SMEs)

- การสัมภาษณ์
- สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบปลายเปิด
- สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบมีเป้าหมาย
- การสังเกต ทางอ้อม

9. แบบรายงาน (บร. 9) แบบบันทึกการสัมภาษณ์

- การสัมภาษณ์
- แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบปลายเปิด
- แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบมีเป้าหมาย

10. แบบรายงาน (บร.10) แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน

- การสัมภาษณ์
- สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบปลายเปิด
- สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบเจาะลึก

11. แบบรายงาน (บร. 11) แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

- การสัมภาษณ์
- สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบปลายเปิด
- สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบมีเป้าหมาย

-การสังเกต ทางตรง

12. แบบรายงาน (บร.12) การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

-การสัมภาษณ์

- สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบปลายเปิด

- สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบมีเป้าหมาย , แบบเจาะลึก

-การสังเกต ทางตรง

-กระบวนการ AIC

ตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง ซึ่งก่อนจะเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องมีการวางแผนและเตรียมการวิธีการดำเนินการ เพื่อจะได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน

ขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด

เป็นขั้นตอนของการกำหนดข้อมูลจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ของโครงการว่ามีอะไร ข้อมูลอยู่ในลักษณะใด และจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูลตามต้องการอย่างแท้จริง

ประเภทของข้อมูลแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

1) ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจนเป็นข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้หลากหลายวิธี เช่น รายได้ของชาวบ้าน, จำนวนสมาชิกในครอบครัว

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ เช่น ความคิดเห็น ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน, การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเข้าสู่หมู่บ้าน

แหล่งที่มาของข้อมูล

1) ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล

2) ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

3) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม

- ข้อมูลด้านความคิด

- ข้อมูลด้านอารมณ์

- ข้อมูลด้านการกระทำ

2. กำหนดแหล่งข้อมูล

เป็นขั้นตอนของการพิจารณาแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลพร้อมกับกำหนดขอบเขตของข้อที่จะให้ข้อมูลที่ต้องการอย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับความต้องการ

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินโครงการ

- แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง คือ ประชาชนในหมู่บ้าน, สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

, คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน , ผู้ใหญ่บ้าน , คณะกรรมการหมู่บ้าน

- แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เลือกใช้ข้อมูล
แหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว คือ ข้อมูลจากอำเภอ , ข้อมูลจากแผนพัฒนา
ตำบล , ข้อมูลจากความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน (จปร.) , กชช.2ค , เอกสารจากกองทุนหมู่บ้าน
ข้อมูลจากเกษตรอำเภอ , พัฒนาชุมชน , องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) , สถานีอนามัย

3. เลือกกลุ่มตัวอย่าง

ซึ่งจะเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ
ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่ม คือ ชาวบ้านหนองกระทุ่ม จำนวน 163 หลังคา
น , สมาชิกกองทุน 120 คน , สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุน 86 คน , คณะกรรมการหมู่บ้าน , คณะ
กรรมการกองทุน , ผู้นำชุมชน

4. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงาน (บร.) และเก็บข้อมูลเพิ่มเติม วิธีการเก็บรวบรวม
ข้อมูลวิธีที่หลากหลายที่จะนำมาพิจารณาใช้อย่างเหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการดังนี้

1) การสังเกต (Observation) โดยการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของ
กิจกรรมที่ต้องการ แบ่งเป็น

1.1 การสังเกตโดยเข้ามีส่วนร่วมในชุมชน

1.2 การสังเกตโดยบุคคลภายนอก

2) การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมิน
ผู้ให้การประเมิน

2.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2.2 การสัมภาษณ์แบบ ไม่มีโครงสร้าง

- การสัมภาษณ์แบบมีเป้าหมาย

- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

3) การอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Disscussion) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่ม
เป้าหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน 7 – 8 คน มาร่วมแสดงความคิดเห็น

4) การเก็บรวบรวมจากเอกสารชั้นต้นคือ ข้อมูลจากอำเภอ , ข้อมูลจากแผนพัฒนาตำบล ,
ได้จากความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน (จปร.) , กชช.2ค , เอกสารจากกองทุนหมู่บ้าน , ข้อ
ากเกษตรอำเภอ , พัฒนาชุมชน , องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) , สถานีอนามัย

5) กระบวนการ A.I.C (Appreciation Influence Control) เป็นกระบวนการทำงานกลุ่ม
ช่วยชี้แนะให้ประชาชนตื่นตัวในการพัฒนาชุมชนของตน

6) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบเพื่อความสะดวก รวดเร็วและง่ายต่อการทำความเข้าใจแปลความและสรุป

ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความถูกต้องของมูล

การสังเกต สัมภาษณ์ เป็นวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งเป็นวิธีการที่ค่อนข้างเป็นอัตโนมัติ จะมีความคลาดเคลื่อนสูง ดังนั้นจึงต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนที่จะนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยการ

1) สร้างคำอธิบายที่หลากหลายขึ้นเปรียบเทียบ

2) สร้างกรณีเชิงปฏิเสธ หากกรณีที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับกรณีที่ศึกษามาเป็นกรณีเปรียบเทียบ

3) การใช้มุมมองที่หลากหลาย จำแนกเป็น

- การใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งร่วมกันอภิปรายประเด็นเดียวกัน

- การใช้ผู้วิเคราะห์หลายคนในการพิจารณาประเด็นเดียวกัน

- การใช้วิธีการหลายวิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการพิจารณา

- การใช้วิธีการแปลความหมาย ที่เป็นการกระทำซ้ำๆ

2. จำแนกประเภทของข้อมูล ข้อมูล เป็นค่าหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาปัญหา โดยค่าหรือคุณลักษณะเหล่านั้นจะถูกนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน แบ่งออก 2 ชนิด คือ

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3. การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินโครงการกองทุน

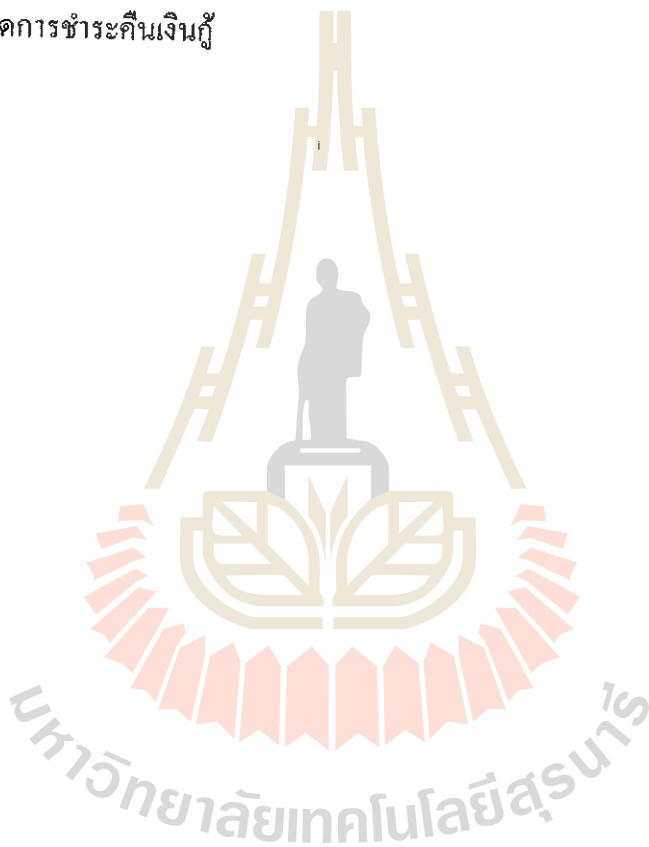
หมู่บ้าน บ้านหนองกระทุ่ม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งเป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจหรือความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดคล้ายคลึงซึ่ง ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากแบบรายงาน (บร.) การบันทึกผลสัมภาษณ์หรือจากการสังเกต โดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้หลักการของตรรกะ เพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่ต้องการคำตอบได้อย่างชัดเจน

ตอนที่ 7 ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์

ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์

ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ได้แก่

1. ระยะเวลามีน้อย
2. หลักฐานการเงินไม่ครบ
3. หลักฐานการทำสัญญาของผู้ที่ไม่สมบูรณ์
4. ยังไม่ครบกำหนดการชำระคืนเงินกู้

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

การติดตามการประเมินโครงการเป็นกระบวนการของการวัด การตรวจสอบ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและการผลิต เพื่อช่วยให้โครงการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการดำเนินงานตามโครงการที่วางไว้ ซึ่งเป็นการควบคุมคุณภาพของโครงการจึงต้องประเมินทั้งบริบทชุมชนและโครงการโดยภาพรวม รวมถึงวิธีทำธุรกิจของผู้เกี่ยวข้องให้การปฏิบัติงานสามารถบรรลุเป้าหมายและจุดประสงค์

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

(mcof, www, 2545) : ไทยเสนอภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกใช้เศรษฐกิจพอเพียงแก้ปัญหา

ความยากจน

ไทยเสนอภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกใช้เศรษฐกิจพอเพียงแก้ปัญหาความยากจน ประเทศไทยเสนอให้ใช้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แก้ปัญหาความยากจนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ในการประชุมระดับรัฐมนตรีว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาในเอเชียและแปซิฟิก ที่ประเทศญี่ปุ่น นายศักดิ์ ตรีเดช เลขาธิการสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) เปิดเผยว่า ในการประชุมระดับรัฐมนตรีว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาในเอเชียและแปซิฟิก ที่เมืองคิตะคิวชู ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ 31 สิงหาคม - 5 กันยายนที่ผ่านมา ซึ่งมีนายสันทัด สมชีวิตา ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยเข้าร่วมประชุม สาระสำคัญได้มีการหารือถึงปัญหาความยากจนในภูมิภาคว่า ถ้าพัฒนาแบบยั่งยืนที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาความยากจนต้องทำอะไร ประเทศไทยได้เสนอว่าควรจะเป็นลักษณะของการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือการให้ภูมิภาคนี้ได้พยายามพึ่งตนเองให้มากที่สุด และทำอะไรที่จะนำทรัพยากรมาใช้ไม่ให้เกิดการทำลาย และมองลักษณะของการฟื้นฟูไปทั่ว ซึ่งตรงนี้มีทรัพยากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องป่าไม้ ประมง ทรัพยากรทางทะเล

เลขาธิการ สผ. กล่าวว่ ที่ประชุมยังได้เห็นชอบแผนปฏิบัติการในการแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมใน

ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เน้นในเรื่องทรัพยากรและปัญหามลพิษ ซึ่งปัญหามลพิษประเทศไทยถูกหยิบยกเป็น ตัวอย่างในการแก้ไขมลพิษ ในเรื่องการใช้น้ำมันไร้สารตะกั่วเป็นประเทศแรกในเอเชีย ส่วนแผนการแก้ไขปัญหาล้างแควล้อมดังกล่าว มีทั้งการแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ของทรัพยากร การแก้ไขปัญหามลพิษ ที่สำคัญเรื่องกรถ่ายทอดเทคโนโลยีมาสู่ประเทศกำลังพัฒนา เน้นความร่วมมือของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมากขึ้น นอกจากนี้ที่ประชุมได้หารือถึงข้อเสนอแนะของประเทศภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ในการประชุมสุดยอดทางด้านสิ่งแวดล้อมในปี 2545 หรือ Rio+10 ซึ่งตอนนี้ยังไม่ได้ระบุว่า จะจัดประชุมที่ประเทศไหน แต่ในส่วนของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ได้สนับสนุนประเทศอินโดนีเซียเป็นเจ้าภาพจัดประชุม รวมทั้งหารือถึง การประชุมประเทศภาคีอนุสัญญาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ครั้งที่ 6 (COP 6) ที่จะมีขึ้นที่ ประเทศเนเธอร์แลนด์ ในเดือนพฤศจิกายนนี้ โดยท่าทีของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะเรียกร้องให้ประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่ประเทศภาคีสมาชิก เร่งรัดดำเนินการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และถ่ายเทเทคโนโลยีในการลดก๊าซเรือนกระจก ไปสู่ประเทศกำลังพัฒนา

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME s)

(smethai, www, 2545) : นโยบายด้านอุตสาหกรรมของกระทรวงอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน ในช่วงปี 2544 - 2549 กระทรวงอุตสาหกรรมจึงได้จัดทำแผนนโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรม ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 นโยบายรัฐบาล และบทบาทภารกิจของกระทรวงไว้ดังนี้

ด้านอุตสาหกรรม มาตราการเร่งด่วนระยะสั้น

1) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการหนึ่งตำบลผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนได้นำภูมิปัญญาและศักยภาพท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าโดยกระทรวงอุตสาหกรรมจะร่วมสนับสนุนในด้านความรู้สมัยใหม่ เทคนิคการผลิตและการบริหารจัดการ รวมทั้งการทำตลาด เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่าย

2) ร่วมผลักดันการจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กรวมทั้งแก้ปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรมด้วยการปรับโครงสร้างการบริหารงานของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) เน้นการเพิ่มเงินทุนหมุนเวียนพร้อมกับการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ สนับสนุนการนำเครื่องจักรมาจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ในการเพิ่มทุน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนผู้ประกอบการเดิม เพิ่มโอกาสและทางเลือกด้านแหล่งเงินให้ผู้ประกอบการใหม่ อันจะช่วยสร้างและรักษาฐานการผลิต การจ้างงาน การสร้างรายได้และการส่งออก

3) ให้ความช่วยเหลือเพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมโดยจัดบริการปรึกษาแนะนำเพื่อปรับปรุงกระบวนการผลิต, การบริหารจัดการ, การลดต้นทุนพลังงาน, การประหยัดพลังงานและการใช้พลังงานทดแทน

4) สนับสนุนการแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมการจัดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องจักรเพื่อให้สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ในการกู้ยืม ผลักดันความร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์เพื่อสนับสนุนสินเชื่อแก่ SMEs เร่งปรับโครงสร้างการบริหาร เพิ่มสาขาและเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์สินเชื่อพร้อมทั้งลดอัตราดอกเบี้ยของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.)

5) เร่งรัดการปรับโครงสร้างภาษี เพื่อช่วยลดต้นทุนและข้อเสียเปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย

6) ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วย โรงงานและการมาตรฐานอุตสาหกรรมให้ทันสมัยเอื้อต่อการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม

7) เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมทั้งด้านการผลิต การจัดการและการตลาด ให้บังเกิดผลอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง

8) พัฒนาสมรรถนะบุคลากรและองค์กรภาครัฐและเอกชน ด้านเทคโนโลยีและการผลิตที่ทันสมัย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยภาคอุตสาหกรรม และด้านระบบการจัดการตามมาตรฐานสากล เช่น ISO 9000, ISO 14000, ISO 18000 และ HACCP เป็นต้น เพื่อให้มีศักยภาพพร้อมรองรับการปรับตัวสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ๆ ในธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก สำหรับเศรษฐกิจใหม่ที่ใช้ความรู้เป็นฐาน

9) กำหนดมาตรการบรรเทาผลกระทบและเตรียมความพร้อมรับการเปิดเสรีทางการค้า ทั้งจากข้อตกลง WTO AFTA และกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านการค้า การลงทุน และการวิเคราะห์ผลกระทบตามข้อตกลงภายใต้กรอบข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศ

ด้านอุตสาหกรรม มาตรการเร่งด่วนระยะยาว

1) ปรับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและการส่งเสริมการลงทุน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือภูมิปัญญาไทย ศักยภาพในการผลิตและการตลาด และการใช้วัตถุดิบภายในประเทศให้สมดุลกับการพึ่งพาจากต่างประเทศ

2) เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน และเชื่อมโยงอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่อการปรับโครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องกับทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรมพื้นฐานของประเทศ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้

กับระบบเชื่อมโยงของอุตสาหกรรม

3) สร้างความแข็งแกร่งที่อุตสาหกรรมประเทศไทยมีศักยภาพการพัฒนา และมีฐานความรู้ความชำนาญสูง โดยส่งเสริมให้ไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารและแปรรูปสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพของโลก

4) พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ โดยให้การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือการวิจัยและผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีระหว่างภาครัฐ เอกชนและสถาบันการศึกษารวมทั้งผลักดันให้เกิดเครือข่ายสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตและการตลาด และส่งเสริมให้ SMEs ดำเนินกิจกรรมการค้าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

5) ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน รวมถึงการสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของกองทุนร่วมทุน ตลอดจนระบบการค้าประกันสินเชื่อ เพื่อพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กให้เข้าถึงแหล่งสินเชื่อ และเพิ่มปริมาณสินเชื่อ SMEs รายย่อยตามความจำเป็น

6) สนับสนุนและกำหนดมาตรฐานเพิ่มมูลค่าสินค้าอุตสาหกรรม สนับสนุนการเพิ่มผลผลิตภาคอุตสาหกรรมเพื่อการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเพิ่มผลผลิตการผลิตรวมภาคอุตสาหกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 2.5 ต่อปี รวมทั้งสร้างเครือข่ายและขบวนการเพื่อการพัฒนาปัจจัยหลักที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จในการเพิ่มผลผลิต เช่น พัฒนาบุคลากร เพิ่มขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

7) สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในท้องถิ่น ชุมชน และภูมิภาค ให้เกิดธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีระบบการจัดการที่เข้มแข็ง และนำไปสู่การพัฒนาตามระบบบริหารคุณภาพที่ยั่งยืน โดยพัฒนากลุ่มอาชีพในท้องถิ่น ส่งเสริมการผลิตสินค้าไทย สร้างเครื่องหมายสินค้าท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนการจัดระบบพื้นที่อุตสาหกรรม ในรูปของนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่มีศักยภาพจะพัฒนาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศ โดยส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมให้เข้าไปตั้งโรงงานอยู่ในนิคมอุตสาหกรรม

8) ส่งเสริมการรับช่วงและเชื่อมโยงการผลิต ระหว่างกิจการอุตสาหกรรมในลักษณะของกลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อให้มีการสนับสนุนและถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกัน และเชื่อมโยงธุรกิจชุมชนที่เข้มแข็งกับธุรกิจอุตสาหกรรม ตลอดจนจัดตั้งกลุ่มอุตสาหกรรมที่สามารถแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกันได้และเป็นพันธมิตรกัน (Industrial Cluster)

9) กำกับดูแลสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงภัยมีมลภาวะสูงสนับสนุนให้ยกไปยังเขตประกอบการอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม โดยลดภาษีของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมให้ได้เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ตลอดจนส่งเสริมและผลักดันการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยเน้นการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม เช่น ปรับปรุงมาตรฐานการจัดการมลพิษทางอากาศ ควบคุมคุณภาพอากาศให้สารมลพิษต่างๆ อยู่ในพิกัดมาตรฐาน บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับกิจการที่เป็นแหล่งมลพิษและส่งเสริมการผลิตที่สะอาด รวมทั้งให้องค์กรส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมผ่านระบบการจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

10) พัฒนาระบบสารสนเทศสถานะอุตสาหกรรม และกฎระเบียบมาตรการทางการค้าและการส่งออก ให้เชื่อมโยงกันอย่างทั่วถึงระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค รวมถึงองค์กรที่เป็นกลไกบริหารส่วนระดับท้องถิ่น เพื่อสร้างระบบข้อมูลเตือนภัยและเป็นข้อมูลเพื่อปรับตัวให้ทันสถานการณ์

11) เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันอิสระ เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในแต่ละสาขา ได้แก่ สถาบันผลิตภัณฑ์ไม้และเครื่องเรือน สถาบันยาและเคมีภัณฑ์ สถาบันอุตสาหกรรมเซรามิกส์ และสถาบันอุตสาหกรรมพลาสติก

12) ส่งเสริมและขยายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนระหว่างประเทศ และประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค เพื่อสร้างพันธมิตรทางการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ทั่วประเทศมีกระบวนการประเมินผลการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

(rakbankerd, www, 2545) : การค้าต่างประเทศและดุลการชำระเงินไตรมาสแรกปี'45 การส่งออก ในช่วงไตรมาสแรกของปี 2545 มูลค่าการส่งออกยังคงมีแนวโน้มลดลง ต่อเนื่องโดยเมื่อเทียบกับปีก่อนลดลงร้อยละ 6.3 อย่างไรก็ดี การลดลงดังกล่าวเป็นผลของราคาส่งออกที่ลดลง ในขณะที่ปริมาณการส่งออกเริ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแล้ว ตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจสหรัฐฯ ซึ่งแนวโน้มที่สอดคล้องกับประเทศในภูมิภาคที่มีแนวโน้มการส่งออกที่ดีขึ้น

สินค้าเกษตร ข้าว ปริมาณส่งออกยังอยู่ในระดับสูง แต่ราคาที่ลดลงต่อเนื่องทำให้มูลค่าส่งออกลดลงเล็กน้อย มันสำปะหลัง ลดลงจากอุปสงค์จากตลาดสหภาพยุโรปที่ตกต่ำต่อเนื่องจากการเลี้ยววัลดลง เปิดไถ่แข่งเข็นแข่ง แข็ง ยังขยายตัวดีทั้งปริมาณและราคาเนื่องจากกรณีขม ในการบริโภคเพิ่มขึ้นทดแทนเนื้อวัว นอกจากนี้แม้ว่าสหภาพยุโรปจะมีความเข้มงวดด้าน สุขอนามัย และสารเจือปน รวมทั้งได้ตรวจพบสารไนโตรฟูแรนบ้าง แต่ผู้ส่งออกไทยสามารถปรับปรุงและควบคุมกระบวนการผลิตได้ทุกขั้นตอน ทำให้ไม่ได้รับผลกระทบมากนัก ด้านยางพารา ปริมาณ

ส่งออกยังขายตามความต้องการ การผลิตถุงมือยางในมาเลเซียรวมทั้งผลิตยางล้อในประเทศ
ในและเกาหลีใต้ อย่างไรก็ตามราคาที่ลดลงต่อเนื่องจากการที่มีอุปทานส่วนเกินในตลาดโลกทำให้
มูลค่าการส่งออกลดลง

สินค้าประมง กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งส่งออกได้ลดลงเนื่องจากมีอุปทานในตลาดโลกสูงแข่ง
กันสูง ราคาส่งออกอยู่ในระดับต่ำ รวมทั้งถูกกีดกันในตลาดสหภาพยุโรปโดยเข้มงวดในการตรวจ
การตกค้าง เช่น คลอแรมฟินิคอลในกุ้งส่งออก ประกอบประเทศคู่แข่งได้รับสิทธิประโยชน์ทาง
ภาษีทำให้ขายสินค้าในราคาต่ำได้

สินค้าอุตสาหกรรม

สินค้าที่ใช้เทคโนโลยีในการผลิตสูง โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ยังคงมากเมื่อเทียบกับปี
ก่อน อย่างไรก็ตามคำสั่งซื้อสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของสหรัฐฯ ที่มีทิศทางเพิ่มขึ้นได้ส่งผลให้การส่ง
ออกสินค้าในกลุ่มนี้เริ่มปรับตัวดีขึ้น ในช่วงปลายไตรมาสผลิตภัณฑ์โลหะมูลค่าส่งออกลดลง
เพราะผลกระทบจากการถูกไต่สวนการทุ่มตลาดในสหรัฐฯ ขานยนต์และชิ้นส่วนลดลงเนื่องจาก
อุปสงค์จากตลาดสหภาพยุโรปที่มีแนวโน้มชะลอตัว ขณะเดียวกันก็มีรถจักรยานยนต์ลอกเลียนแบบ
จากจีนเข้ามาเป็นคู่แข่งด้วย ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ยังลดลงต่อเนื่องเพราะอุปทานส่วนเกินจากการ
ผลิตในประเทศที่ใช้สำหรับส่งออกมีปริมาณไม่มากนัก

สินค้าที่ใช้แรงงานสูง เสื้อผ้าสำเร็จรูป ลดลงมากตามอุปสงค์ของสหรัฐฯ และญี่ปุ่น การ
ไต่สวนประเทศนอกกลุ่มสหภาพยุโรป รวมทั้งมีคู่แข่งจากจีนและอินโดนีเซียซึ่งส่งสินค้า คุณภาพ
ต่ำราคาถูกเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งยังต้องแข่งกับเวียดนามซึ่งส่งออกสินค้าที่มีคุณภาพใกล้เคียงกับ
ไทย รองเท้า ยังลดลงต่อเนื่องขณะที่ของเล่นยังประสบปัญหาการขาดดุลและค่าขนส่งที่อยู่ในระดับ
สูงเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง อัญมณีและเครื่องประดับ ลดลงตามอุปสงค์ในตลาดสหรัฐฯ และ
สหภาพยุโรป

สินค้าที่ใช้วัตถุดิบในประเทศสูง อาหารทะเลกระป๋อง ลดลงเนื่องจากอุปสงค์จากประเทศ
คู่ค้ายังซบเซาประกอบด้วยมีการแข่งขันด้านราคาจากประเทศคู่แข่งและยังประสบปัญหาขาดแคลน
วัตถุดิบอีกด้วย เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน ได้รับผลพลอยได้จากเหตุการณ์วินาศกรรมที่สหรัฐฯ ทำให้
ผู้บริโภครู้สึกที่สหรัฐฯ เดินทางน้อยลงและมีอุปสงค์ต่อสินค้านี้เพิ่มขึ้น น้ำตาลยังมีอุปสงค์จากจีน
ต่อเนื่องเพื่อผลิตแอลกอฮอล์ ขณะที่ผลผลิตอ้อยในปีเพิ่มขึ้นจากปีก่อนด้วยทำให้การส่งออกเพิ่ม
ขึ้น

การนำเข้า ยังลดลงต่อเนื่องตามภาวะการส่งออกและอุปสงค์ในประเทศที่ยังอยู่ในระดับต่ำ
โดยลดลงร้อยละ 10.2 ซึ่งเป็นการลดลงทั้งปริมาณและราคา (ราคาลดลงต่อเนื่องตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน
2544) โดยเฉพาะการลดลงของราคาเชื้อเพลิงและผลิตภัณฑ์

สินค้าอุปโภคบริโภคลดลงเล็กน้อยแต่มีแนวโน้มเฉพาะในหมวดอาหารและเครื่องดื่มมีการ

นำเข้าเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์นม ชัณูพืชและผักผลไม้ ทางด้านหมวดสินค้าเกษตรแม้ว่าจะยังคงต่อเนื่องแต่เครื่องใช้ไฟฟ้าซึ่งมีสัดส่วนประกอบครึ่งหนึ่งของหมวดนี้มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นเล็กน้อยหลังจากที่ลดลงต่อเนื่องตั้งแต่ครึ่งหลังของปีก่อน

วัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ การนำเข้าชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์แผงวงจรรวมและชิ้นส่วนลดการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปมีมูลค่านำเข้าสูงขึ้นเนื่องจากผู้จำหน่ายในประเทศส่งเสริมการขายในช่วงต้นปี โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์มือถือและความต้องการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งในส่วนภาครัฐและภาคเอกชนที่เพิ่มขึ้น อัญมณี มีการนำเข้าวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเพื่อส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับมากขึ้นเนื่องจากการขาดแคลนวัตถุดิบในประเทศ

สินค้าทุนปริมาณนำเข้าเครื่องจักรกลและส่วนประกอบยังคงลดลงต่อเนื่องที่สำคัญได้แก่ เครื่องกรึงที่ใช้ในอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ สิ่งทอซึ่งแนวโน้มดังกล่าวเป็นผลจากการส่งออกที่ชะลอตัว และเครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบซึ่งส่วนใหญ่ใช้ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ก็ลดลงเช่นกัน แต่ช่วงปลายไตรมาสเริ่มเห็นแนวโน้มที่ดีขึ้น รถยนต์และส่วนประกอบนำเข้าลดลงโดยเฉพาะเซตซีเอสและตัวถังตามภาวะการส่งออกที่ชะลอตัวลง น้ำมันดิบ ราคานำเข้าลดลงอยู่ในระดับเฉลี่ย 18 ดอลลาร์ สหรัฐ. ต่อบาร์เรล เทียบกับ 24 ดอลลาร์ สหรัฐ. ต่อบาร์เรลในปีก่อน อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายไตรมาสราคาน้ำมันดิบมีแนวโน้มสูงขึ้นจากสถานการณ์ในตะวันออกกลางที่เริ่มรุนแรง

ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัด มูลค่าการนำเข้าที่ลดลงมากกว่าการส่งออกส่งผลให้ดุลการค้าเกินดุลสูงถึง 0.7 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. เทียบกับปีก่อนที่เกินดุลเพียง 0.1 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ในขณะที่ดุลบริการและบริจาคมูลลดลงจากปีก่อนเล็กน้อย เพราะดุลบริการด้านขายเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะรายจ่ายท่องเที่ยวและการส่งกลับกำไรและเงินปันผลเพิ่มขึ้น ขณะที่ดุลบริการด้านรับลดลงเนื่องจากผลตอบแทนจากการลงทุนที่ลดลงทั้งภาคเอกชนและทางภาคทางการ ดุลบัญชีเดินสะพัดจึงเกินดุล 1.8 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. สูงกว่าปีก่อนที่เกินดุล 1.4 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ.

เงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิ จากข้อมูลเบื้องต้นขาดดุล 1.2 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ลดลงจากช่วงเดียวกันปีก่อนที่ขาดดุล 2.4 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. เนื่องจากการขาดดุลที่ลดลงของภาคเอกชน โดยเฉพาะภาคธุรกิจที่ไม่ใช่ธนาคารเป็นสำคัญ

เงินทุนภาคเอกชน ภาคธุรกิจที่ไม่ใช่ธนาคารลดลง เนื่องจากการชำระหนี้เงินกู้ต่างประเทศลดลงเหลือ 0.6 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ส่วนบัญชี Nonresidentbaht (NREB) เปลี่ยนเป็นขาดดุลจำนวน 0.8 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. จากช่วงเดียวกันปีก่อนที่เกินดุลเล็กน้อย สำหรับภาคธนาคารขาดดุลลดลงเหลือ 0.3 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. จากช่วงเดียวกันปีก่อนที่ขาดดุล 1.7 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. เนื่องจากยอดคงค้างหนี้ของ ข.พ. และกิจการวิเทศธนกิจ ลดลงมากซึ่งมีการชำระหนี้ร่วมกันเพียง 0.4 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. เงินทุนภาคทางการ (รวมรพท.) เกินดุลจำนวน 0.7 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. (ช่วงเดียวกันปีก่อนขาดดุล 0.3 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ.) เนื่องจากมีเงินไหลเข้าผ่าน

ปท. เป็นจำนวนสูงซึ่ง รมท.นำไปชำระคืนหนี้เงินกู้จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ(IMF package) ส่วนภาครัฐบาลมีการไถ่ถอนพันธบัตรที่ครบกำหนดจำนวน 272 ล้านดอลลาร์ สรอ. ภาครัฐวิสาหกิจชำระหนี้เงินกู้จำนวน 180 ล้านดอลลาร์ สรอ.

ดุลการชำระเงิน เกินดุล 0.9 พันล้านดอลลาร์ สรอ. สูงจากปีก่อนที่เกินดุลเพียง 0.2 พันล้านดอลลาร์ สรอ.เงินสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นเดือนมีนาคม 2545 อยู่ ณ ระดับ 33.6 พันล้านดอลลาร์ สรอ. หรือเทียบเท่าการนำเข้า 6.8 เดือน โดยมียอดค้างการขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าสุทธิจำนวน 1.6 พันล้านดอลลาร์ สรอ.

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

(deqp, www, 2545) : สถานภาพทรัพยากรธรรมชาติ 5 ปีหลังวิกฤติเศรษฐกิจ

เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน ที่ผ่านมา สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จัดประชุมประจำปีเรื่อง “ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย 5 ปีหลังวิกฤติเศรษฐกิจ” และมีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำไปเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ ต่อไปนี้เป็นรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกนำเสนอในการประชุมกลุ่มย่อย เรื่องทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการเพื่อความอยู่ดีของคนไทย

สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม :การเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังวิกฤต

1) ทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ดิน น้ำ ป่าไม้ แร่ ทรัพยากรทะเลเป็นไปอย่างฟุ่มเฟือย ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมและร่อยหรออย่างต่อเนื่อง

- ป่าไม้ เสื่อมโทรมลงอย่างมาก ส่งผลต่อสภาพภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝนและการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ปี 2544 คาดว่า พื้นที่ป่าไม้รวมของประเทศจะเหลือประมาณ 80 ล้านไร่ หรือร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ

- น้ำ ความต้องการใช้น้ำทั้งเพื่อการบริโภคและการผลิตขยายตัวอย่างต่อเนื่องทั้งก่อนและหลังวิกฤติเศรษฐกิจ ในขณะที่ความสามารถในการเก็บกักทำได้จำกัด และการบริหารจัดการน้ำก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

- ดิน และที่ดิน เสื่อมโทรม ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 70.8 ล้านไร่ ในปี 2524 เป็น 134 ล้านไร่ ในปี 2542 และยังพบพื้นที่ที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ถึง 191 ล้านไร่ รวมทั้งปัญหาการไร้กรรมสิทธิ์ในที่ดินและการไร้ที่ดินทำกินอย่างรุนแรงเพิ่มขึ้นหลังภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ

- ทรัพยากรประมงและชายฝั่ง เสื่อมโทรมอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อชีวิตสัตว์น้ำและการทำประมงอย่างมาก ป่าชายเลน 2.3 ล้านไร่ในปี 2504 ถูกทำลายให้กลายเป็นพื้นที่

ทำนาทุ่งจนเหลือเพียง 1.05 ล้านไร่ ในปี 2539 ขณะที่อัตราการจับสัตว์น้ำของชาวประมงลดลง เหลือชั่วโมงละ 20 กิโลกรัม จากที่เคยจับได้สูงสุดถึงชั่วโมงละ 300 กิโลกรัม ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา เป็นผลมาจากการระบายน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม การทำประมงไม่ถูกวิธี การจับปลา ในฤดูวางไข่

2) สิ่งแวดล้อม ที่ผ่านมารัฐมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายลงอย่างรวดเร็วจนขาดความสมดุล ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมือง

- มลพิษชุมชน เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นจาก 10.6 ล้านตันในปี 2535 เป็น 13.2 ล้านตันในปี 2539 เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.9 ต่อปี ในขณะที่ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 - 2543 มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ต่อปี เพิ่มขึ้นจาก 13.5 ล้านตันในปี 2540 เป็น 13.9 ล้านตัน ในปี 2543 ขยะจากกรุงเทพฯ คิดเป็นร้อยละ 24 ของขยะจากทั่วประเทศ ขยะจากเขตเมืองร้อยละ 33 ที่เหลือร้อยละ 43 มาจากชนบทหรือพื้นที่นอกเขตเทศบาล

- มลพิษทางน้ำ ะลอกความรุนแรงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน มีปริมาณความสกปรก (บีโอดี) 6.2 มิลลิกรัมต่อลิตร (มาตรฐานกำหนดไว้ ต้องไม่เกิน 4 มิลลิกรัมต่อลิตร) ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจดีขึ้นเล็กน้อย แต่ตั้งแต่ในปี 2542 เป็นต้นมาคุณภาพน้ำในแม่น้ำท่าจีนอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาตลอด

- มลพิษอากาศและเสียง ปัญหาฝุ่นละอองที่เคยรุนแรงมีแนวโน้มดีขึ้นเมื่อวิกฤตเศรษฐกิจ แต่คาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเป็นสาเหตุของก๊าซเรือนกระจกและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจมีปริมาณฝุ่นละออง 147,000 ตัน และเพิ่มเป็น 233,000 ตัน ในปี 2540 และเริ่มลดลงในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเหลือเพียง 193,000 ตัน

- กากของเสียที่อันตรายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะขาดมาตรการกำจัดที่มีคุณภาพ

การดำเนินการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การดำเนินการของรัฐในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมยังไม่ทันกับอันตรายการเสื่อมโทรม การปลูกป่าดำเนินการเพียงปีละประมาณ 100,000 ไร่ ในขณะที่มีอัตราการรุกป่าเฉลี่ยปีละ 620,000 ไร่ การฟื้นฟูที่ดินที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายดำเนินการได้เพียงปีละ 2 ล้านไร่ ในขณะที่มีที่ดินที่มีปัญหานี้มากกว่า 190 ล้านไร่

การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง มีการรณรงค์และสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนและชุมชน เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ประชาชนมีความตื่นตัวเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่ขาดกลไกและกระบวนการที่มีรูปธรรมที่ชัดเจนมารองรับรูปแบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นเพียงการมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับฟังความคิดเห็น ยังไม่สามารถเข้าร่วมในลักษณะแรงจูงใจร่วมตัดสินใจและดำเนินการได้

บทเรียนจากการดำเนินการที่ผ่านมา

1. รัฐเป็นเพียงผู้บริหารหลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ผ่านมามีเป็นธรรมชาติไม่โปร่งใสทำให้เกิดความขัดแย้ง

2. ค่าใช้จ่ายในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถูกผลักดันให้เป็นค่าใช้จ่ายสาธารณะสังคม

3. การแก้ปัญหาของรัฐเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ พึ่งพาเทคโนโลยีและการจัดการแบบตะวันตก ไม่เหมาะสมและมีค่าใช้จ่ายสูง

4. การใช้กฎหมายในการควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่มีประสิทธิภาพ ไม่เข้มงวดและขาดความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. สร้างระบบเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการที่เป็นธรรม และโปร่งใสโดยการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบที่ศูนย์รวมโดยภาครัฐในส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นในเครือข่ายชุมชนองค์กรพัฒนาเอกชน ท้องถิ่นและประชาชน รวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรปกครองท้องถิ่น โดยพัฒนาวิสัยทัศน์และองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ

2. ผลักดันรูปแบบและหลักการบริหารที่สนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมสู่การใช้อย่างเป็นรูปธรรม

3. พัฒนากลไกการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง เช่น ทบทวนโครงสร้างการทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (อีไอเอ) และการทำประชาพิจารณ์

4. จัดตั้งองค์กรอิสระเข้าไปมีบทบาทในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

5. พัฒนาองค์ความรู้และสร้างโอกาสการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

(mcot, www 2545) : รายงานพิเศษ 5 ปีหลังวิกฤติเศรษฐกิจ : ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยหายไปและยังไม่กลับมา

นับตั้งแต่รัฐบาลประกาศเปลี่ยนแปลงนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนจากระบบตะกร้าเงินไปสู่ระบบการลอยตัวค่าเงินบาท ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 เป็นจุดใหญ่ที่มีการระบุว่า นำไปสู่วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับคนไทย นับจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาเกือบ 5 ปีแล้ว ที่คนไทยเผชิญกับวิกฤติดังกล่าว แม้ในช่วง 1 - 2 ปีที่ผ่านมาจะเริ่มเห็นการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจกลับมาอีกครั้ง แต่หากเทียบกับการหดตัวของเศรษฐกิจก่อนหน้าก็ยังไม่เทียบกันไม่ได้

ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจที่เริ่มขึ้น สิ่งที่แสดงให้เห็นชัดเจนอย่างหนึ่ง คือ ความอยู่ดีมีสุขของ

คนไทยได้ลดน้อยถอยลงไป ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้นำข้อมูลออกมาขอรับเองถึงความอยู่ดีกินดีของคนไทยว่าหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยลดลงโดยมีสาเหตุมาจากการว่างงานความไม่มั่นคงในการทำงาน ความยากจนมีเพิ่มขึ้น ความแตกต่างระหว่างรายได้มีเพิ่มขึ้นและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีน้อยลง

ทั้งนี้ ตัวเลขดัชนีความอยู่ดีมีสุขของคนไทยที่ สศช. เปิดเผยออกมา พบว่า ช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขของคนไทยอยู่ที่ร้อยละ 77.1 แต่ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ดัชนีโดยรวมลดลงเหลือร้อยละ 71.3 และแม้จะเริ่มฟื้นตัวดีขึ้นจากปัจจุบันแต่ก็ยังอยู่ต่ำกว่าช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ โดยอยู่ที่ระดับร้อยละ 72.1 และเมื่อลงไปเ็นรายละเอียดพบว่า วิกฤตเศรษฐกิจทำให้ชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยก่อนเกิดวิกฤตชีวิตการทำงานอยู่ที่ร้อยละ 79.8 และลดฮวบเหลือแค่ร้อยละ 38.4 ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจก่อนขยับขึ้นเล็กน้อยในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจที่ร้อยละ 50.3 แต่ก็ยังไม่ถึงระดับก่อนเกิดวิกฤต ขณะเดียวกันรายได้ที่แท้จริงของคนไทยก็ปรับลดลงในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจร้อยละ 6 โคนเฉพาะรายได้พิเศษ คือ โบนัส ค่าล่วงเวลาและรายได้อื่นๆ ลดลงมากกว่าร้อยละ 20 และกลุ่มแรงงานที่ได้รับผลกระทบเรื่องรายได้มากที่สุด ได้แก่ แรงงานนอกระบบ แรงงานในภาคเกษตรและแรงงานที่มีการศึกษาต่ำ

บทสะท้อนถึงความอยู่ดีมีสุขของคนไทยที่ถดถอยเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจ มีอีกตัวอย่างหนึ่งในเรื่องของความยากจน เพราะก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ สัดส่วนคนยากจนมีอยู่ร้อยละ 11.4 หรือประมาณ 6.8 ล้านคน ในปี 2539 แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจสัดส่วนคนยากจนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13 หรือ 7.9 ล้านคนในปี 2541 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.9 หรือ 9.9 ล้านคนในปี 2542 ก่อนจะเริ่มลดลงเมื่อเศรษฐกิจส่งสัญญาณฟื้นตัวทำให้คนยากจนในปัจจุบันมีประมาณ 8.2 ล้านคนหรือร้อยละ 13 สำหรับวิกฤตเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบต่อคนในชนบทสูงกว่าคนในเมืองและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีปัญหาความยากจนมากที่สุดมาอย่างต่อเนื่อง

ส่วนระดับรายได้ของคนไทย ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจได้ปรับลดลงชัดเจนโดยก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ รายได้เฉลี่ยที่แท้จริงของคนไทยต่อเดือนต่อคนอยู่ที่ 6,070 บาท ได้ปรับลดลงชัดเจนก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจและเริ่มกลับมามีค่าขึ้นเล็กน้อย ในปี 2544 ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อคนอยู่ที่ 5,766 บาท ขณะที่คนไทยที่มีการปรับลดการใช้จ่ายลงร้อยละ 3.5 ต่อปี ด้านการกระจายรายได้ยังมีความเหลื่อมล้ำกันมากซึ่งในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ช่องว่างของรายได้ก็มีมากอยู่แล้ว แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ช่องว่างรายได้ยิ่งเพิ่มขึ้นอีก โดยกลุ่มคนจนสุดร้อยละ 20 แรก ยังมีส่วนแบ่งรายได้ของประเทศต่ำมากเพียงร้อยละ 4.2 ขณะที่คนรวยสุดร้อยละ 20 แรกมีรายได้เกินกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 55.4 ของรายได้ทั้งหมด

วิกฤตเศรษฐกิจยังมีผลมาถึงปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนด้วย

โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดและปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาใหญ่ของคนไทยในช่วงที่ผ่านมา สัดส่วนของอาชญากรรมต่อประชากรได้เพิ่มขึ้นจาก 1,300 คดีในปี 2539 เป็น 1,700 คดี ในปี 2543 โดยเป็นคดีที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ ถึงหนึ่งในสี่ของคดีประเทศ ขณะที่ปัญหายาเสพติดแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว เพิ่มขึ้นจาก 2,800 คดี ในปี 2539 เป็น 4,300 คดีในปี 2543 และน่าเป็นห่วงว่า ผู้ถูกจับกุมในคดียาเสพติดมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเด็กและเยาวชน โดยมีแนวโน้มที่เด็กอายุที่ต่ำกว่า 15 ปี จะเสพยาเสพติดมากขึ้น

นอกจากนี้ในด้านของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังคงมีปัญหาคความเสื่อมโทรมอยู่มาก โดยเฉพาะป่าไม้ได้ถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ยปีละ 2.4 ล้านไร่ ทรัพยากรป่าไม้และน้ำมีแนวโน้มขาดแคลนมากขึ้น เนื่องจากความต้องการขยายตัวมากขึ้น ส่วนมลพิษและสิ่งแวดล้อมมีปัญหารุนแรงเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ ทั้งมลพิษทางอากาศ การจราจรแออัด ปริมาณขยะและกากของเสีย ฯลฯ

อย่างไรก็ตามในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจก็มีสิ่งดีๆ สำหรับคนไทยเหมือนกัน มีเพียงเล็กน้อยนั่นคือคนไทยมีสุขภาพแข็งแรงขึ้น โดยการเจ็บป่วยลดลงมาก แต่ยังคงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทำลายสุขภาพโดยภาวะความเจ็บป่วยลดลงจากร้อยละ 23.1 ในปี 2534 เหลือร้อยละ 15.1 ในปี 2544 การขาดสารอาหารของประชากรกลุ่มต่างๆ ลดลง แต่คนไทยส่วนใหญ่ยังขาดการป้องกันรักษาสุขภาพ ขาดการออกกำลังกายและแนวโน้มสุขภาพจิตแย่ลงเพราะปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่รุนแรง ในขณะที่คนไทยได้รับการคุ้มครองสุขภาพแล้วเกือบร้อยละ 80 ส่วนในด้านการศึกษา คนไทยได้รับโอกาสขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้น โดยคนไทยได้รับการศึกษาพื้นฐานเพิ่มขึ้นจาก 6.1 ปีในปี 2535 เป็น 7.8 ปีในปี 2543 แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การพัฒนาการเรียนรู้ของคนไทยให้คิดเป็นทำเป็นยังมีอยู่น้อย รวมทั้งปัญหาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้มีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยของคนไทยดีขึ้น โดยความมั่นคงเรื่องที่อยู่และสาธารณูปโภคของคนไทยเพิ่มจากร้อยละ 63 ในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจเป็นร้อยละ 58.6 ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเพิ่มเป็นร้อยละ 72.7

ในเรื่องความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สศช. วิจัยพบว่า ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ดัชนีความเข้มแข็งของเศรษฐกิจอยู่ในระดับร้อยละ 69.48 และลดลงเหลือร้อยละ 66.65 ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจและหลังวิกฤต แม้ระดับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจจะปรับตัวดีขึ้น แต่ก็ยังต่ำกว่าช่วงก่อนเกิดวิกฤต โดยอยู่ในระดับร้อยละ 68.75 ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจลดลงเนื่องจากภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจลดลงเพราะการขาดดุลการค้าและปัญหาหนี้สาธารณะ และเศรษฐกิจไทยปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงภายนอก ทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันลดลง โดยดุลการค้าในปี 2539 เกินดุลร้อยละ 1.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ แต่กลับมาเปลี่ยนเป็นขาดดุลร้อยละ 1.9 ของจีดีพีในปี 2542 - 2544 ขณะที่หนี้สาธารณะเพิ่มจากร้อยละ 14.9 ของจีดีพีในปี 2539 เป็นร้อยละ 57.5 ในปี 2544 ด้านขีดความสามารถในการแข่งขันจาก

หลักฐานของเอ็ม ไอซี ระบุว่า ไทยมีความสามารถในการแข่งขันอันดับที่ 32 ในปี 2539 ลดลง
 อยู่อันดับที่ 398 ในปี 2544 โดยไทยอยู่ในอันดับท้ายๆ เมื่อเทียบกับประเทศในเอเชีย จะดีกว่า
 งบฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียเท่านั้น

แม้ว่าสถานการณ์ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยจะเริ่มดีขึ้นบ้างในบางส่วน เนื่องจากภาวะ
 เศรษฐกิจที่ฟื้นตัวขึ้นแต่ก็ยังไม่ถึงระดับที่เคยได้รับจากช่วงก่อนจะเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ นั่นคือความ
 ฟูที่เคยดีก่อนหน้านี้ได้หายไป แต่ยังไม่กลับมา สิ่งที่คนไทยตั้งความหวังและอยากจะทำให้เกิดขึ้น
 ๑ ความพยายามจากรัฐบาลในการดำเนินนโยบายและมาตรการต่างๆ ที่กำลังทำ และเร่งผลักดัน
 แผนบรรยากาศและฐานความเป็นอยู่ของคนไทยให้กลับมาดีเหมือนเดิม แม้ว่าอย่างน้อยจะต้อง
 เหมือนช่วงเศรษฐกิจเฟื่องฟูในปี 2531 - 2534 ซึ่งอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจอยู่ในระดับเลข 2
 หลักเกือบทุกปี แต่ก็ขอให้เหมือนในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ และสิ่งที่คนไทยอยากจะทำ
 มากที่สุด คือ การที่ความอยู่ดีมีสุขได้กลับมาและควรจะได้กลับมาอย่างยั่งยืน ไม่ใช่ชั่วคราว
 เหมือนที่ผ่านมา

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่น
 ชนบท

(rakbankerd, www, 2545) การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางสังคมในเมืองและชนบท
 แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางสังคมในเมืองได้หลายแนวทางแต่ถ้าพิจารณาจาก
 พัฒนาการของสังคมไทยในประวัติศาสตร์แล้วจะเห็นว่ามีความแตกต่างจากคำว่า นครหรือมหา
 นคร ซึ่งเป็นเมืองที่เติบโตในสังคมยุคอุตสาหกรรม พอถึงช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้น
 มา เราจะพบว่าปรากฏการณ์เมืองหรือปรากฏการณ์นครขนาดใหญ่ขยายตัวจากโลกตะวันตกไป
 ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเอเชีย ในโลกตะวันออกเราจะพบว่ามันมีการเติบโตของเมืองหรือ
 นครขนาดใหญ่ เกิดแพร่หลายทั่วไปหมด นครที่มีคนอยู่ 10 ล้านคนสมัยก่อนมีอยู่เพียงไม่กี่แห่ง
 ในโลกนี้ ปัจจุบันนี้กลับมีเพิ่มมากขึ้นในหลายต่อหลายประเทศด้วยกันในเอเชีย ซึ่งทำให้หมด
 ประเทศชนบทลงไป สำหรับกรณีประเทศไทยอาจช้าหน่อย คนไทยเข้ามาอยู่ในเมืองเพิ่มมากขึ้นๆ
 ในอัตราที่อาจจะไม่รวดเร็วเท่าบางประเทศแต่ว่าคนไทยส่วนใหญ่จะเป็นคนในเมืองมากกว่าคนใน
 ชนบทอย่างที่เคยเป็นมา ประเทศไทยก็จะเปลี่ยนจากประเทศชนบทเป็นประเทศเมืองมากขึ้น
 ตามลำดับ ปรากฏการณ์อย่างนี้เกิดขึ้นทั่วไปหมดในเอเชีย

การแบ่งข้อแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทโดยเด็ดขาดเป็นเรื่องยากในสังคมไทยแม้
 แต่การให้คำจำกัดความของคำว่า “ ชุมชนเมือง ” และ “ ชุมชนชนบท ” เพราะโดยสภาพความเป็น
 จริงในกรณีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ กรุงเทพฯ ก็เป็นที่รวมของคนในชนบทที่หลั่งไหลเข้ามาทำมา
 หากิน และนำวัฒนธรรมเข้าไปใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ ด้วย จึงเกิด “วัฒนธรรมสองชั้น”

รูปแบบ เช่น วัฒนธรรมสลัม วัฒนธรรมของชุมชนมุสลิม หรือเผ่าพันธุ์ต่างๆ ดังนั้นการให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน” ตามแบบตะวันตกที่ว่า หมายถึง ชุมชนที่มีคนมีความสัมพันธ์กันโดยตรง ตั้งอยู่ในเขตภูมิศาสตร์เดียวกัน และมีกิจกรรมร่วมกันอย่าง โนแ่งของอุดมการณ์ก็มีความเอื้ออาทรต่อกันและกัน ในระดับหนึ่ง ลักษณะชุมชนแบบนี้จะมองไม่เห็นในกรุงเทพฯ เพราะคนในกรุงเทพฯ ไม่อาจเป็นอย่างจำกัดความดังกล่าว ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเมืองหรือชนบท ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้ จึงเป็นการกล่าวในภาพรวม ๆ โดยพิจารณา ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น กับชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ ในด้านสังคมวัฒนธรรม ซึ่งบางแห่งมีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมือง มิได้เป็นสังคมเมืองอย่างตะวันตก

การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นเรื่องปกติ วิสัยของสรรพสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ชุมชนในชนบทของประเทศไทยในแต่ละภาค แต่ละจังหวัด ได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ไม่เท่ากันในแต่ละช่วงเวลาปัจจัยดังกล่าวได้แก่ปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจระดับโลกที่ส่งผลมาถึงประเทศไทย นโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัยที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในแต่ละฉบับ ส่วนปัจจัยภายในได้แก่ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในกลุ่มคนของชุมชน การปรับตัวของชุมชนต่อกระแสภายนอก รวมถึงภูมิปัญญาในท้องถิ่นซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเปลี่ยนแปลง

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

(galiaeo , www, 2545) : รัฐบาลเร่งสร้างจิตสำนึกนิยมไทย เพื่อลดการขาดดุลเงินตราต่างประเทศกระทรวงยุติธรรมจัดงานหัวใจไทย นิยมไทย เพื่อรณรงค์ให้คนไทยประหยัดการใช้เงินตราต่างประเทศ และลดการนำเข้าการใช้สินค้าต่างประเทศ ตลอดจนส่งเสริมสินค้าและบริการของผู้ประกอบการไทยให้มากขึ้น

พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้เดินทางเป็นประธานในพิธีเปิดงาน “หัวใจไทย นิยมไทย” ที่จัดขึ้นที่ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้านานาชาติอิมแพ็ค โดยกล่าวว่า งานหัวใจไทย นิยมไทย ถือเป็นความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนซึ่งการรณรงค์การใช้สินค้าไทยไม่ใช่เป็นการไม่สนับสนุนการนำเข้าและใช้สินค้าจากต่างประเทศ แต่เป็นการลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศ โดยการประหยัดการใช้เงินตราต่างประเทศและหันมาใช้สินค้าและบริการของไทยให้มากขึ้น พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกถึงผลประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเป็นหลักและส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีการขยายตัว ส่งผลให้ภาครัฐสามารถจัดเก็บภาษีและนำไปพัฒนาประเทศได้มากขึ้น

ค่านายจตุรนต์ ฉายแสงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในฐานะกำกับดูแลการดำเนินนโยบายรณรงค์ให้ใช้สินค้าและบริการไทย กล่าวว่า งานหัวใจไทย นิยมไทย เพื่อเป็นเวทีกลางรวบรวมสินค้าจากผู้ประกอบการคนไทย โดยเฉพาะจากอุตสาหกรรมที่เน้นการผลิตเพื่อการส่งออก

ถูกไปต่างประเทศ นำมาจำหน่ายเพื่อสะท้อนให้เห็นว่าสินค้าไทยไม่ได้ด้อยกว่าสินค้านำเข้าจาก
ต่างประเทศ และสินค้าที่ไทยนำเข้าจากต่างประเทศนั้นคนไทยมีความสามารถในการผลิตได้เอง
คิดเป็นร้อยละ 80 จากการนำเข้าสินค้าทั้งหมด

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

✓ 1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านหนองกระทุ่มอยู่ในตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา เดิมตำบล

บึงอ้อ มีหมู่บ้านที่อยู่ในการปกครองจำนวน 5 หมู่บ้านคือ

- บ้านบึงอ้อ หมู่ที่ 1
- บ้านโนนตาล หมู่ที่ 2
- บ้านกุ่มพะยา หมู่ที่ 3
- บ้านนุระโหว หมู่ที่ 4
- บ้านหนองกระโดน หมู่ที่ 5

ต่อมาได้มีการประกาศจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ให้มีการแยกหมู่บ้าน

ออกไปอีก 4 หมู่บ้านคือ

- บ้านดอนมะเกลือ หมู่ที่ 6
- บ้านหนองกระทุ่ม หมู่ที่ 7
- บ้านโนนตาลใหญ่ หมู่ที่ 8
- บ้านบึงสมบูรณ์ หมู่ที่ 9

บ้านหนองกระทุ่มแยกมาจากบ้านกุ่มพะยา หมู่ที่ 1 โดยมีชาวบ้านได้อพยพมาตั้งบ้านเรือน
อยู่ที่บ้านกุ่มพะยา โดยมาอาศัยพื้นที่เลี้ยงสัตว์ อยู่ต่อมาราชฎรได้ทำการจับจองที่ดินเพื่อทำกิน
และอาศัยทำนาเพราะมีพื้นที่กว้างขวาง ต่อมาบ้านกุ่มพะยามีคนอยู่หนาแน่นมากขึ้น จึงมีการแยก
บ้านออกมาตั้งหมู่บ้านใหม่ และพื้นที่ที่นี้มีหนองน้ำที่เรียกมาแต่ดั้งเดิมว่าหนองกระทุ่ม จึงเรียก
หมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่นี้ว่าบ้านหนองกระทุ่ม

2. การตั้งถิ่นฐาน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การตั้งถิ่นฐานนั้นเดิมทีชาวบ้านดั้งเดิมอพยพมาจากหมู่บ้าน
โนนตาล ตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมาได้อพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้าน
กุ่มพะยา โดยมาอาศัยพื้นที่เลี้ยงสัตว์ อยู่ต่อมาราชฎรได้ทำการจับจองที่ดินเพื่อทำกินและอาศัยทำ
นาเพราะมีพื้นที่กว้างขวาง ต่อมาบ้านกุ่มพะยามีคนอยู่หนาแน่นมากขึ้น จึงมีการแยกบ้านออก
มาตั้งหมู่บ้านใหม่และพื้นที่ที่นี้มีหนองน้ำที่เรียกมาแต่ดั้งเดิมว่าหนองกระทุ่ม จึงเรียกหมู่บ้านที่ตั้ง

ขึ้นใหม่ที่ว่าบ้านหนองกระทุ่ม ซึ่งมีนายจุ่น เดิมสันเทียะ และนายลัด ช่วยงาน เป็นผู้ริเริ่มในการเคลื่อนย้ายผู้คนและถือเป็นบรรพบุรุษของคนในหมู่บ้านนี้อีกด้วย ซึ่งปัจจุบันนี้นายจุ่นเดิมสันเทียะ ได้เสียชีวิตไปแล้วแต่นายลัด ช่วยงานยังมีชีวิตอยู่

3. ทำเลที่ตั้ง

บ้านหนองกระทุ่มเป็นหมู่บ้านหนึ่งของตำบลบึงอ้อ อำเภอลำทะเมนชัย ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดนครราชสีมา ห่างจากจังหวัดนครราชสีมาประมาณ 22 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 2093 ไร่ หรือประมาณ 3.6 ตารางกิโลเมตร เส้นทางคมนาคมที่สำคัญได้แก่ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2068 ถนนโคกกรวด – โนนไทย ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ในระดับความสูงจากน้ำทะเล 190 เมตร , 200 เมตร , 210 เมตร, 220 เมตร และ 230 เมตร ตามลำดับ

4. อาณาเขตติดต่อ

บ้านหนองกระทุ่มตั้งอยู่ทางตอนกลางของอำเภอลำทะเมนชัยห่างจากที่ว่าการอำเภอ 7 กม.มีอาณาเขตติดต่อตำบลใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลหนองสงรวง อำเภอลำทะเมนชัย
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลโป่งแดง ตำบลลำทะเมนชัย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลโนนคำ อำเภอสูงเนิน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1. ประชากร

หมู่บ้านหนองกระทุ่มมีครัวเรือนทั้งหมด 163 ครัวเรือน มีบ้านเรือน 163 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 772 คน เพศชาย 393 คน เพศหญิง 379 คน

ประชากรวัย 1 วัน - 3 ปีเต็ม จำนวน 47 คน

ประชากรวัย 3 ปี - 6 ปีเต็ม จำนวน 41 คน

ประชากรวัย 6 ปี - 12 ปีเต็ม จำนวน 85 คน

ประชากรวัย 12 ปี - 14 ปีเต็ม จำนวน 30 คน

ประชากรวัย 15 ปี - 18 ปีเต็ม จำนวน 53 คน

ประชากรวัย 18 ปี - 50 ปีเต็ม จำนวน 410 คน

ประชากรวัย 50 ปี - 60 ปีเต็ม จำนวน 59 คน

ประชากรวัย 60 ปีขึ้นไป จำนวน 47 คน

ประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีฐานะยากจนได้รับการสงเคราะห์จากรัฐจำนวน 8 คน

ในชุมชนมีคนพิการจำนวน 8 คน

2. โรงเรียนและการศึกษา

บ้านหนองกระทุ่ม ไม่มีโรงเรียนอยู่ในหมู่บ้านจะไปเรียนที่โรงเรียนกุ่มพะยา-หนองกระทุ่ม ซึ่งเป็นโรงเรียนในหมู่บ้านใกล้เคียง โรงเรียนแห่งนี้ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2493 สอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีครูทั้งหมดรวม 14 คน จบวิชาเอกดังนี้

วิชาเอก สังคมศาสตร์ จำนวน 2 คน

วิชาเอก ประถมศึกษา จำนวน 3 คน

วิชาเอก ภาษาอังกฤษ จำนวน 1 คน

วิชาเอก ภาษาไทย จำนวน 1 คน

วิชาเอก สุขศึกษา จำนวน 1 คน

วิชาเอก ภูมิศาสตร์ จำนวน 1 คน

วิชาเอก เนาะแนว จำนวน 1 คน

วิชาเอก วิทยาศาสตร์ จำนวน 1 คน

วิชาเอก เกษตร จำนวน 1 คน

วิชาเอก พลศึกษา จำนวน 2 คน

จำนวนนักเรียนในโรงเรียนระดับอนุบาล ชั้นประถม และมัธยม

ชั้นอนุบาล 1 มี 1 ห้อง

มีเด็ก 25 คน

ชั้นอนุบาล 2 มี 1 ห้อง

มีเด็ก 24 คน

ชั้น ป. 1 มี 1 ห้อง

มีเด็ก 20 คน

ชั้น ป.2 มี 1 ห้อง

มีเด็ก 27 คน

ชั้น ป.3 มี 1 ห้อง

มีเด็ก 29 คน

ชั้น ป.4 มี 1 ห้อง

มีเด็ก 19 คน

ชั้น ป.5 มี 1 ห้อง

มีเด็ก 23 คน

ชั้น ป.6 มี 1 ห้อง

	มีเด็ก	28 คน
จำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา		
ชั้น ม.1	มี	1 ห้อง
	มีเด็ก	14 คน
ชั้น ม.2	มี	1 ห้อง
	มีเด็ก	19 คน
ชั้น ม.3	มี	1 ห้อง
	มีเด็ก	20 ห้อง

สมาชิกในชุมชนศึกษานอกหมู่บ้าน จำนวน 55 คน คือ
 ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 25 คน
 นักศึกษาผู้ใหญ่ จำนวน 20 คน
 สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา จำนวน 10 คน

3. สุขภาพอนามัย

หมู่บ้านหนองกระทุ่มไม่มีสถานอนามัยอยู่ในหมู่บ้าน เมื่อชาวบ้านเจ็บป่วยก็จะไปรักษาที่สถานอนามัยกุ่มพะยา ซึ่งเป็นหมู่บ้านใกล้เคียงที่สถานอนามัยแห่งนี้จะรักษาเฉพาะผู้ป่วยที่เจ็บป่วยหรือมีบาดแผลเพียงเล็กน้อยเท่านั้นถ้าเกินความสามารถของเจ้าหน้าที่หรือเป็นผู้ป่วยที่เจ็บป่วยมากก็จะทำหนังสือส่งตัวให้ไปรักษาที่โรงพยาบาลชามทะเลสอ ราษฎรในชุมชนส่วนมากจะมีสุขภาพอนามัยที่ดี เจ็บป่วยเพียงเล็กน้อยเท่านั้นจะเป็นเพียงไข้หวัด ปวดศีรษะและมีบาดแผลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพคนในชุมชนก็จะมาปรึกษา ขอคำแนะนำ โดยเฉพาะการใช้ยา, การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และในหมู่บ้านยังมีบริการรักษาพยาบาลต่างๆ คือ

- เด็กแรกเกิด - 15 ปี รักษาฟรี
- คนชรา อายุ 60 ปี ขึ้นไป รักษาฟรี
- บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า
- บัตรประกันสังคมและสิทธิต่างๆ

4. สภาพที่ดิน

ลักษณะดินในหมู่บ้านหนองกระทุ่มเป็นที่ราบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ในระดับความสูงจากน้ำทะเล 190 เมตร , 200 เมตร , 210 เมตร, 220 เมตร และ 230 เมตร ตามลำดับบริเวณที่สูงจะมีชั้นหินอยู่ชั้นล่างและมีชั้นหินเกลือลักษณะดินมี 4 ชุดดินคือ ดินชุดวาริน (เบอร์ 53) มีอยู่ 3 ใน 4 ส่วน , ดินชุดโคราช (เบอร์ 40) มีอยู่ 1 ใน 4 ส่วน นอกจากนี้บริเวณอื่นๆ ยังพบดินชุดตาคาลี (เบอร์ 87) และดินชุดตาคาลีที่มีจุดประ (เบอร์ 93)

ลักษณะดินในหมู่บ้านหนองกระทุ่มนั้นจะเป็นดินลี้ก มีการระบายน้ำค่อนข้างดี ดินมีความ

สามารถให้น้ำซึมผ่านได้เร็วในดินตอนบนแต่ซึมผ่านได้ช้าปานกลางในดินตอนล่าง สภาพพื้นที่ถูกคลื่นลอนลาด (ความลาดชันของพื้นที่ 2-6%) ดินชั้นบนมีสีน้ำตาลเข้ม , น้ำตาลปนเทา , น้ำตาลปนเหลืองดินชั้นล่างมีสีแดงปนเหลืองหรือสีเหลืองปนแดงบางพื้นที่ดินชั้นล่างมีสีเทาสีเข้มมากของน้ำตาลปนเทาหรือน้ำตาลเข้มมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วนและบางพื้นที่เป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว ดินมีปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดปานกลาง มีค่าพี เอช 4.5 – 6.6 ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ในดินชั้นบนมีปริมาณอินทรีย์วัตถุและโปรตีนที่เพียงพอปานกลาง ส่วนในดินชั้นล่างมีปริมาณต่ำ ดินบริเวณนี้เดิมเป็นดินของป่าผสมผลัดใบ ป่าเต็งรัง ดินมีความเหมาะสมปานกลางเนื่องจากขาดความอุดมสมบูรณ์และดินมีเนื้อดินหยาบ อุ้มน้ำไว้ไม่ได้ดี

ความเหมาะสมในการปลูกพืช

ข้าว ดินไม่มีความเหมาะสมในการปลูกข้าวเพราะพื้นที่ไม่เหมาะสมและมีความลาดชันมาก พืชไร่ ดินมีความเหมาะสมปานกลาง เพราะดินมีความชื้นไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช

ไม้ผล ดินมีความเหมาะสมปานกลางเพราะเนื้อดินไม่เหมาะสมมีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ และยังมีชั้นดานแข็งอยู่ชั้นล่าง

ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีความเหมาะสมดี

พื้นที่นี้สมควรเป็นพื้นที่ปลูกพืชอย่างถาวรสามารถใช้ปลูกพืชไร่หรือ ไม้ผลต่างๆ แต่ต้องมีการใส่ปุ๋ยในอัตราที่เหมาะสมและต้องมีการจัดการที่ดีตลอดจนควรมีการอนุรักษ์ดิน เช่น การปลูกพืชตามแนวระดับและการทำขั้นบันไดหรือกักดินในบริเวณที่อาศัยน้ำฝนในการเพาะปลูกซึ่งมักจะประสบกับปัญหาภาวะแห้งแล้งอยู่เสมอ

5. ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

หมู่บ้านหนองกระทุ่มมีพื้นที่ทั้งหมด 2,093 ไร่ เดิมพื้นที่แห่งนี้เป็นป่าผสมผลัดใบและป่าเต็งรัง เป็นป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งอาหารป่าที่ดีของคนในชุมชน แต่มีประชาชนบางส่วนหันมาทำอาชีพเผาถ่านป่าไม้ทั้งหมดไปและรัฐบาลได้ออกเอกสารสิทธิที่ดินให้กับประชาชนในการประกอบอาชีพทำไร่ 1,336 ไร่ , ทำนา 442 ไร่ ปัจจุบันมีพื้นที่ป่าไม้ 280 ไร่ เพราะรัฐบาลได้ประกาศให้เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ แต่อยู่ในการควบคุมดูแลและดำเนินการของนิคมสหกรณ์อำเภอขามทะเลสอ พื้นที่ป่าสาธารณะคือ ป่าในวัด 13 ไร่ นอกจากนี้เป็นพื้นที่ที่มีการออกหลักฐานการครอบครองแล้ว

6. แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

เนื่องจากบ้านหนองกระทุ่มมีสภาพภูมิอากาศร้อนอบอ้าว ปริมาณน้ำฝนน้อยมาก การกระ

รูปคือพระภิกษุชัช ชยชม โมคนในหมู่บ้านชอบการทำบุญ งานบุญประเพณี ทำบุญในวันธรรม
สวนะ ชอบฟังเทศน์มหาชาติ ชอบทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาหรืองานประเพณี เช่น

เดือนมกราคม ทำบุญประเพณี วันขึ้นปีใหม่

เดือนกุมภาพันธ์ ทำบุญประเพณี วันมาฆบูชา

เดือนเมษายน ทำบุญประเพณี วันสงกรานต์

เดือนพฤษภาคม ทำบุญประเพณี วันวิสาขบูชา

เดือนกรกฎาคม ทำบุญประเพณี วันอาสาฬหบูชา, วันเข้าพรรษา

เดือนตุลาคม ทำบุญประเพณี วันออกพรรษา

และนอกจากนี้ชาวบ้านหนองกระทุ่มยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจ
กรรมทางการเกษตร เช่น

- การแรกนาต้องให้หัวหน้าครอบครัวเป็นคนทำก่อน
- การปลูกพืช, ปลูกผลไม้ ต้องปลูกวันเสาร์และวันจันทร์จึงจะได้ผลผลิตดี
- การหว่านข้าว, ตกกล้า ต้องทำวันอังคาร

สังคมชอบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ชอบการแต่งตัวแบบเรียบง่ายไม่ฟิธิฟิดันไม่หรูหราแต่ยึด
เหนียววัด ศาสนา เป็นที่พึ่งทางใจ มีความเคารพต่อศาสนา พระภิกษุ

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ

1. ผู้นำการเมืองการปกครอง

บทบาทของผู้นำนับว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งในหมู่บ้าน และชาวบ้านทั้งหลายก็จะยอมรับความ
สามารถของผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ข่าวสาร มา
บอกกล่าวให้กับคนในชุมชนเสมอ ราษฎรในชุมชนจะมีความเกรงใจให้ความนับถือผู้นำชุมชน
เป็นอันมาก เมื่อมีปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือก็จะนึกถึงผู้นำเป็นอันดับแรก จะมาขอคำ
ปรึกษาคำแนะนำจากผู้นำ

ผู้นำในชุมชน

นายประเสริฐ	กฤษณเหมินไวย	ผู้ใหญ่บ้าน
นายเอก	แทนพลกรัง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
นายเอกราช	ท่ามารุ่งเรือง	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
นายสามารถ	โชนสันเทียะ	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

2. การรวมกลุ่ม

ในหมู่บ้านหนองกระทุ่มมีการรวมกลุ่ม ดังนี้คือ

• กลุ่มออมทรัพย์ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2542 ราษฎรเข้าร่วมโครงการ 60 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 50,000 บาท

• กลุ่มแม่บ้านตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ. 2539ราษฎรเข้าร่วมโครงการ 40 คนปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 40,000 บาท

3. โครงการของรัฐหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เข้ามาพัฒนาหมู่บ้านในรอบ 5 ปี
  - 1) โครงการก่อสร้างประปาหมู่บ้าน โดยองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อ พ.ศ. 2540
  - 2) โครงการปรับปรุงถนนหินคลุก โดยโครงการมิยาซาว่า เมื่อ พ.ศ. 2542
  - 3) โครงการปรับปรุงถนนลูกรังและลงหินคลุก โดยโครงการมิยาซาว่า เมื่อ พ.ศ. 2542
  - 4) โครงการปรับปรุงถนนภายในหมู่บ้าน โดยโครงการมิยาซาว่า เมื่อ พ.ศ. 2542
  - 5) โครงการปรับปรุงถนนคอนกรีต โดยองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อ พ.ศ. 2542

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า

ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านว่าเป็นนโยบายของรัฐบาลที่จัดสรรเงินให้กับคนในชุมชนจำนวนหนึ่งล้านบาทเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อการกู้ยืมสำหรับการลงทุนเพื่อการประกอบอาชีพ และเพิ่มทุนในการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ โดยที่ไม่ต้องกู้เงินนอกระบบซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง และต้องการให้คนในชุมชนมีความสามารถในด้านการบริหารจัดการเงินกองทุนกันเอง ภายในชุมชน โดยการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน ซึ่งเป็นคนในชุมชนให้มาดูแลบริหารจัดการกองทุนให้กับหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายในชุมชน

2) เงิน 1 ล้านบาท พบว่า

จากนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการจัดสรรเงินให้กับชุมชน ชุมชนละ 1 ล้านบาท สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน และเพื่อเป็นการสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มและการแก้ไขปัญหา โดยการส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้ขีดความสามารถของตนในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง ภายใต้ปรัชญาการร่วมคิดและดำเนินการโดยกระบวนการ ประชาสังคม และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน พบว่า

คณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่ในการดูแลความสงบสุขของชาวบ้านและชุมชนให้อยู่ในความเรียบร้อยสงบสุข มีความสามัคคี ให้ชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความสุขช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมกันแก้ปัญหาภายในชุมชนได้โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน ในหมู่บ้านหนองกระทุ่มมีคณะกรรมการหมู่บ้านจำนวน 10 คน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน

ได้ให้คำแนะนำชาวบ้าน ในเรื่องของกองทุนเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนและการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนให้มาบริหารจัดการกองทุนดูแลจัดสรรผลประโยชน์และระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการบริหารกองทุน โดยการจัดเวทีชาวบ้านเสนอชื่อคนในหมู่บ้านจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน เพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุนและเมื่อได้คณะกรรมการกองทุนแล้ว คณะกรรมการหมู่บ้านจะมอบหมายหน้าที่ในการบริหารกองทุนออกระเบียบ ข้อบังคับการรับสมาชิก และการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกองทุนแห่งชาติกำหนด

4) ผู้สมัครขอู้พบว่า

ผู้ที่มีความประสงค์จะเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น สามารถยื่นคำขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ที่คณะกรรมการกองทุน และสามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน หรือสมัครเป็นปัจเจกบุคคล และผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกจะต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 6 เดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน ต้องเป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงามเห็นชอบด้วยหลักการกองทุนและพร้อมจะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน และจะต้องเป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก และเมื่อเป็นสมาชิกแล้วเมื่อต้องการกู้เงินจากกองทุน สามารถยื่นคำขอู้ได้โดยจัดทำโครงการระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน ซึ่งลักษณะของโครงการจะต้องนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังต่อไปนี้คือ การสร้างงาน พัฒนาอาชีพ สร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน โครงการที่ขอู้จะต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการ ได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุนคณะกรรมการจึงจะมีมติให้อนุมัติเงินกู้ได้

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า

จุดเด่น ในการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนนั้น ผู้กู้จะต้องจัดทำโครงการโดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน ลักษณะของโครงการจะต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน ลักษณะของโครงการจะต้องนำไปใช้จ่ายการสร้างงาน พัฒนาอาชีพ สร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ซึ่งจะได้วงเงินกู้ให้แก่สมาชิกไม่เกิน 20,000 บาท การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณีเพื่อการจำเป็นหรือมีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควรแต่ให้กู้ได้ไม่เกิน 3,000 บาท

จุดด้อย ในการคัดเลือกผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน ผู้กู้จะต้องจัดทำโครงการเพื่อการขอู้

ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนในการจัดทำค่อนข้างยุ่งยาก สำหรับชาวบ้านซึ่งบางคนมีความรู้ค่อนข้างน้อย ไม่ได้เรียนหนังสือ เขียนหนังสือไม่ได้ จึงก่อให้เกิดความยุ่งยาก และการคัดเลือกผู้ภูมิลำเนาที่ใช้การตัดสินใจของคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะสามารถรับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรมเท่านั้น

2) กระบวนการจัดทำบัญชีของกองทุน พบว่า

จุดเด่น การจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านจะเน้นการทำโดยอาศัยข้อเท็จจริงในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านจะต้องควบคุมการใช้จ่ายเงินและรายงานผลในการรับ-จ่ายเงิน ประจำเดือนและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องให้คณะกรรมการสนับสนุน ในระดับต่างๆ ใช้ในการติดตาม และทุกๆ เดือนจะต้องติดประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ การรับจ่ายเงินกองทุนหมู่บ้านทุกครั้งจำเป็นต้องลงบัญชีให้ถูกต้อง ครบถ้วนทุกครั้งต้องลงรายละเอียดแต่ละรายการเพื่อใช้ควบคุมการรับ-จ่าย ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเพื่อรายงานผลการรับ-จ่ายเงิน ประจำเดือน และรายงานการเงินประจำปี

การจัดทำบัญชีของกองทุน มีสมุดบัญชีดังนี้

- สมุดบัญชีรายรับกองทุน (1 เล่ม)
- สมุดบัญชีรายจ่ายกองทุน (1 เล่ม)
- สมุดบัญชีรายรับกองทุน (เงินออม)
- สมุดบัญชีรายจ่ายกองทุน (เงินออม)
- ทะเบียนคุมค่าของตู้
- ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว
- ทะเบียนเงินฝากสัจจะ / ค่าหุ้น / เงินฝากรายตัว
- ทะเบียนคุมทรัพย์สินที่รับเป็นค่าหุ้น / บริจาค

จุดด้อย ในการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านความโปร่งใสและถูกต้องเป็นสิ่งที่สำคัญ ถ้าระบบการจัดทำบัญชีไม่ดีพอ จะมีผลทำให้แยกไม่ออกว่าเงินกองทุนหมู่บ้านปัจจุบันเติบโตเท่าไรมีกำไรขาดทุนอย่างไร และผู้ที่ทำบัญชีจะต้องเป็นผู้ที่พอจะมีความรู้บ้างเพราะการทำบัญชีของกองทุนนั้นค่อนข้างยุ่งยากถ้าผู้ทำไม่มีความรู้จะทำให้ไม่เข้าใจระบบบัญชีได้

3) กระบวนการช่วยเหลือขาด

จุดเด่น ผู้กู้จากกองทุนส่วนใหญ่แล้วกู้เงินเพื่อการประกอบอาชีพด้านการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวบ้าน อาชีพด้านการเกษตรที่ทำกันมากคือ การปลูกมันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์ เช่นสุกร โค กระบือและเลี้ยงไก่ และการค้าขาย อาชีพค้าการเกษตรส่วนใหญ่แล้วเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตจะผลผลิตไปขายตามลานมัน ในบริเวณใกล้เคียงแต่ขายได้ไม่มากนักเพราะบางแห่งรับจำนวนจำกัด การเลี้ยงสัตว์ก็ขายในบริเวณใกล้เคียงเช่นกัน กระบวนการช่วยเหลือขาดของกองทุน

คือ การช่วยหาตลาดในการขายผลผลิตเพิ่มทั้งในและนอกเขตพื้นที่และรับซื้อในราคาที่สูงขึ้น ทำให้ผู้ขายไม่ขาดทุนจากการลงทุน

จุดข้อบ การขายผลผลิตให้ได้ราคานั้นจะต้องมีผลผลิตที่ดีมีคุณภาพจึงจะขายได้ราคาสูง แต่กลไกทางการตลาดเป็นสิ่งที่สำคัญมากถ้ากลไกทางราคาตกต่ำก็ทำให้ผู้ขายผลผลิตไม่ได้ราคา

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง

1) จำนวนผู้กู้ พบว่า

จากการที่กองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่มได้ให้สมาชิกกู้เงินจากกองทุนไปแล้วนั้น มีจำนวนสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 120 ราย มีผู้กู้เงินจำนวน 86 รายผู้กู้ไปประกอบอาชีพด้านการเกษตร จำนวน 81 ราย

- ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน 49 ราย

- เลี้ยงสัตว์ จำนวน 32 ราย

ผู้กู้ไปประกอบอาชีพด้านการค้าขายสินค้าเบ็ดเตล็ด จำนวน 5 ราย

2) ยอดเงินให้กู้ พบว่า

ปัจจุบันเงินจากกองทุน จำนวน 1,000,000 บาท ได้ให้กู้ไปแล้ว จำนวน 1,000,000 บาท จำนวนเงินให้กู้ด้านการเกษตร จำนวน 940,000 บาท

· ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน 506,000 บาท

· เลี้ยงสัตว์ จำนวน 434,000 บาท

จำนวนเงินให้กู้ด้านการค้าขาย จำนวน 60,000 บาท

2. ผลกระทบโดยตรง

1) จำนวนผู้ที่ได้ พบว่า

จำนวนผู้ที่ขอสมัครเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน มีจำนวน 120 รายจำนวนผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านได้ จำนวน 86 ราย จำนวนสมาชิกที่เหลือ จำนวน 34 ราย ไม่ได้กู้เงินจากกองทุนเพราะยังไม่มีความจำเป็นในการที่จะกู้เงินจากกองทุน บางรายรอการกู้ในปีต่อไป

2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน พบว่า

จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้านหนองกระทุ่มนั้นได้จากการเกิดการรวมกลุ่ม 2 กลุ่ม คือ

- กลุ่มออมทรัพย์ จัดตั้งเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2542 ทุนสะสมจำนวน 50,000 บาท

- กลุ่มแม่บ้าน จัดตั้งเพื่อส่งเสริมอาชีพจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2539 ทุนสะสมจำนวน 40,000 บาท

3) การขยายกิจการของผู้กู้ พบว่า

ผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านนั้นนำไป เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพที่ตนเองได้ทำอยู่แล้ว

ปลูกมันสำปะหลัง , เลี้ยงสัตว์ , ค้าขาย จำนวนที่ขอกู้ได้นั้นนำไปลงทุนเพื่อใช้ในการขยายกิจการเพื่อให้มีวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

- ปลูกมันสำปะหลัง นำไปขยายกิจการโดยการนำไปเช่าพื้นที่ในการปลูกมันสำปะหลัง , ซื่อวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรม

- เลี้ยงสัตว์ นำไปใช้ในการขยายกิจการโดยซื้อสัตว์เลี้ยงเพิ่ม เช่น หมู , วัว เพื่อนำมาเป็นพ่อ แม่พันธุ์ เพื่อการขยายพันธุ์ให้ได้จำนวนลูกสัตว์เพิ่มมากขึ้น

- ค้าขาย นำไปขยายกิจการโดยการต่อเติมร้านค้า ซึ่งเป็นการขยายกิจการให้ใหญ่ขึ้น และนำไปซื้อสินค้าเพิ่มเติมเข้าร้าน

4) การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น พบว่า

เดิมบ้านหนองกระทุ่มคนในชุมชนทำอาชีพเกษตรกรรม คือ ปลูกมันสำปะหลัง , เลี้ยงสัตว์ อาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ได้ไม่นานและเมื่อมีกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้น ทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเพิ่มกิจการใหม่ๆ ขึ้นในชุมชน เช่น

- ค้าขาย เดิมในชุมชนมีเพียงไม่กี่ร้าน เมื่อมีกองทุนทำให้ร้านค้าเพิ่มมากขึ้นมีสินค้าขายมากขึ้น

- เลี้ยงสัตว์ คนในชุมชนที่มีอาชีพเลี้ยงวัว เดิมจะเลี้ยงเพียงวัวเนื้อเท่านั้น แต่ปัจจุบันมีการเลี้ยงวัวนมกันมากขึ้น เพื่อนำนมไปส่งให้กับสหกรณ์โคนมในอำเภอ บางคนให้ความสนใจกับการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่น เช่น เลี้ยงไก่ชน , ปลาอุก ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในหมู่บ้านทำให้คนในชุมชนสามารถนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงานให้กับตนเองและครอบครัวได้

3. ผลกระทบทางอ้อม พบว่า

1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า การที่กองทุนหมู่บ้านเข้ามามีบทบาทในหมู่บ้านนั้นเป็นสิ่งที่ดี เพราะสมาชิกในชุมชนสามารถนำเงินมาลงทุนในการพัฒนาอาชีพของตน แต่การที่กองทุนหมู่บ้านจะอยู่ได้อย่างมั่นคง เข้มแข็ง มีศักยภาพที่จะก่อประโยชน์ให้แก่คนในชุมชนได้มากที่สุดนั้นจะต้องมีองค์ประกอบในหลายๆ ด้านคือ

- ชุมชนเข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี

- ความสามารถของคณะกรรมการ ในการบริหารกองทุน คณะกรรมการต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ซื่อสัตย์และสามารถดูแลกองทุนให้ยั่งยืนได้

- ผู้กู้ต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการชำระคืนเงินกู้ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง , หน้าที่และผู้อื่น

เมื่อทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน รู้จักรับผิดชอบซึ่งกันและกันแล้ว กองทุนหมู่บ้านก็จะมีศักยภาพสามารถอยู่ได้ด้วยความเข้มแข็ง

3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด พบว่า

การประกอบอาชีพของผู้กู้ เมื่อดำเนินกิจการแล้วสามารถนำผลผลิตออกขายสู่ท้องตลาด

ได้ ก็จะนำผลผลิตออกขายทั้งในพื้นที่หมู่บ้าน , พื้นที่ใกล้เคียง , ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดบ้าง บางครั้งก็จะมีพ่อค้าต่างถิ่นมาขอซื้อผลผลิต ซึ่งเป็นการทำให้ชุมชนมีเครือข่ายทางการตลาดที่กว้างขึ้น สามารถนำผลผลิตไปจำหน่ายในพื้นที่อื่นได้กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งเป็นการดีสำหรับผู้ที่มีตลาดมารองรับสินค้าได้มากขึ้น

4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า

เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านเข้ามาในชุมชนแล้วสามารถทำให้คนในชุมชนสามารถกู้เงินจากกองทุนนำมาลงทุนเพื่อการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ เพิ่มการลงทุนให้กับตนเองได้ และเมื่อคนในชุมชนมีเงินลงทุนในอาชีพแล้ว สามารถทำให้มีรายได้ เพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวมากขึ้น และเมื่อผู้ภูมิคุ้มกันความเข้มแข็งในกิจการของตนได้ ก็จะทำให้เศรษฐกิจของท้องถิ่นมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นด้วย

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว พบว่า

จุดเด่น ด้านการศึกษาของคนในชุมชนนั้นจบการศึกษาในระดับที่แตกต่างกันไป ถ้าเป็นรุ่นพ่อ-แม่ ก็จะจบแค่โรงเรียนในหมู่บ้านซึ่งสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ปัจจุบันเด็กในหมู่บ้านได้ให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้น เมื่อเรียนจบแล้วก็จะทำงานนอกหมู่บ้าน ส่วนผู้ที่ทำงานในหมู่บ้านนั้นส่วนใหญ่แล้วก็จะจบแล้วก็จะเรียนไม่สูงนัก แต่ผู้กู้ก็มีความสามารถประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัวได้ การดำเนินงานกิจการของผู้กู้ส่วนใหญ่ก็จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของผู้กู้ซึ่งได้ประกอบอาชีพนี้มานานตั้งแต่รุ่นพ่อ-แม่ จึงมีความชำนาญเป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นการปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การเลี้ยงสัตว์ให้มีสุขภาพดีไม่เป็นโรคและให้ผลผลิตที่ดี ซึ่งสามารถประกอบอาชีพของตนได้อย่างดีมีสุขภาพ

จุดด้อย ความรู้ความสามารถของผู้กู้นั้นเป็นการใช้ความรู้ความสามารถจากประสบการณ์ที่ได้มาจากการดำเนินกิจกรรมที่ผู้กู้ได้พบด้วยตัวเอง ซึ่งเกิดจากการลองผิดลองถูกโดยไม่ได้ใช้วิธีการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือข่าย พบว่า

คนในชุมชนนั้นอยู่กันอย่างพอมี พอกิน ไม่ใช่ขยับเขยื้อนเลย สิ่งของที่มีใช้ก็เป็นสิ่งของที่จำเป็นทั้งนั้น บ้านเรือนที่อยู่อาศัยก็เป็นแบบบ้านที่ไม่ทันสมัยแต่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ส่วนที่ดินทำกินก็มีครอบครัวละไม่มากมีเพื่อประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้ มีพื้นที่ทำ

รถ 1,778 ไร่ ซึ่งมีครอบครัวทั้งหมด 163 ครอบครัวทุกบ้านมีไฟฟ้า , นำประปาใช้กัน
 ทุกหลังคาเรือน มีรถยนต์ 15 คัน , ตู้เย็น 140 เครื่อง , มอเตอร์ไซค์ 70 คัน , โทรทัศน์ 152
 เครื่อง , รถไถนาเดินตาม 23 คัน , พัดลม 170 เครื่อง

3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ พบว่า

เนื่องจากคนในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ถ้าฝนตกต้องตามฤดูกาลผลผลิตที่ได้ก็
 มีคุณภาพผลผลิตที่ได้ในแต่ละปีนั้นไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับฤดูกาล รายได้จากการขายผลผลิตนั้น
 น้อยกับกลไกของตลาด แต่ส่วนใหญ่แล้วราคาจะตกต่ำ ขายไม่ได้ราคาทำให้เกิดภาวะขาดทุน
 ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ต้องใช้การลงทุนค่อนข้าง
 มากและบ่อย เพราะต้องหมั่นดูแลผลผลิตอยู่เสมอต้องใส่ปุ๋ย ฉีดยาฆ่าแมลง กำจัดวัชพืช ซึ่งล้วน
 แต่เป็นสิ่งที่ต้องใช้เงินในการลงทุนทั้งสิ้นทำให้สมาชิกผู้กู้ต้องกู้ยืมเงินจากธนาคารซึ่งจะมีอัตรา
 ดอกเบี้ยต่ำกว่าทั่วไป เพื่อมาลงทุนประกอบอาชีพต่อไป

4. หนี้รายชื่อนอกกระบบของผู้กู้ พบว่า

การกู้ยืมเงินนอกระบบจากนายทุนของสมาชิกกองทุนนั้นจะกู้ยืมเมื่อมีความจำเป็นที่จะ
 ต้องใช้เงินอย่างเร่งด่วนจริงๆ ซึ่งจะเป็นการกู้ยืมเงินยามฉุกเฉินระยะเวลาที่ใช้ในการกู้ยืมเงินนั้นก็
 จะใช้ระยะเวลาไม่ยาวนาน และจะกู้ยืมในจำนวนเงินที่ไม่มากนัก เพราะจะมีอัตราดอกเบี้ยที่สูง
 ร้อยละ 3 - 5 บาทต่อเดือน เมื่อได้กู้ยืมเงินแล้วก็จะรีบใช้คืนโดยเร็วเพราะเมื่อต้องคืนแล้วจะ
 ต้องใช้เงินทั้งต้นและดอกเบี้ยในจำนวนเงินมาก การกู้ยืมเงินจากนายทุนนอกระบบนั้นจะอยู่กับคน
 ที่รู้จักคุ้นเคยกัน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็จะเป็นคนในชุมชน

5) อาชีพหลักของผู้กู้ พบว่า

อาชีพหลักของผู้กู้เงินจากกองทุน ส่วนใหญ่คืออาชีพด้านเกษตรกรรม การเพาะปลูกมัน
 ตำปะหลัง การเลี้ยงสัตว์คือเลี้ยงหมู วัว การค้าขายสินค้าเบ็ดเตล็ดและอาหาร อาชีพที่ผู้กู้แต่ละ
 รายนั้นจะเป็นอาชีพที่ผู้กู้มีความถนัด ความชำนาญ ความสามารถในอาชีพของตนดีอยู่แล้วอย่าง
 มาก เพราะทำมานานตั้งแต่รุ่นพ่อ แม่ จนสืบทอดมาถึงลูกหลาน ซึ่งก็ได้เรียนรู้มาจากบรรพบุรุษ
 ของตนและยังประกอบอาชีพนี้สืบทอดกันมาเรื่อยๆ และนอกจากประกอบอาชีพหลักในด้านการ
 เกษตรแล้วจะมีผู้ประกอบการรายใหม่ๆ ที่เพิ่มขึ้นมาในชุมชน คือ การค้าขาย ซึ่งได้กู้เงินจากกอง
 ทุนหมู่บ้านมาลงทุนประกอบอาชีพ

5) รายได้ของครอบครัว พบว่า

ผู้กู้ประกอบอาชีพเกษตรเป็นส่วนมากจะประสบปัญหาในเรื่องของการขายผลผลิตไม่ได้
 ราคาจะประสบภาวะขาดเงินทุนหมุนเวียนมีรายได้น้อย ผู้กู้ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ขายผลผลิตได้
 ราคาต่ำทำให้มีรายได้น้อยเช่นกัน และรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับภาวะ
 เศรษฐกิจด้วย ทำให้รายได้ของสมาชิกผู้กู้แต่ละรายมีรายได้น้อยไม่แน่นอนรายได้ของประชาชนในหมู่

เกินต่อปีในแต่ละครอบครัวโดยสรุปรวมทั้งหมดประมาณ 10,001–20,000 บาท มี 13 ครอบครัว

20,001 – 30,000 บาท มี 43 ครอบครัว

30,001 – 50,000 บาท มี 101 ครอบครัว

50,001 – 100,000 บาท มี 6 ครอบครัว

6) ประสพการณ์ทำกันมานานทำกันมานานแล้ว พบว่า

การประกอบอาชีพของคนในชุมชนเป็นอาชีพดั้งเดิมที่ทำกันมานานแล้วและการประกอบอาชีพของผู้ผู้นั้นก็เป็นอาชีพดั้งเดิมที่เคยทำมานานแล้ว เมื่อได้กู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้านเพื่อใช้ลงทุนประกอบอาชีพ ผู้ส่วนใหญ่จะนำไปลงทุนในอาชีพที่ตนได้ลงทุนไว้อยู่แล้วเพื่อเป็นการสานต่อในอาชีพที่ทำอยู่ เนื่องจากทำเป็นอาชีพหลักจึงมีประสพการณ์ในอาชีพของตนเป็นอย่างดี เช่น ผู้ที่ทำอาชีพการเกษตรด้านปลูกมันสำปะหลัง มีประสพการณ์ด้านการปลูก การดูแลผลผลิต การเก็บเกี่ยว การจำหน่ายผลผลิต การเลี้ยงสัตว์มีประสพการณ์ในการดูแลเลี้ยงสัตว์ของตนให้มีสุขภาพดี ไม่เกิดโรค การฉีดวัคซีนตามกำหนดหรือการทำคลอดให้สัตว์ การค้าขาย มีประสพการณ์ในการเลือกสินค้ามาขายโดยให้มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของลูกค้า

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงิน พบว่า

จุดเด่น จากการที่รัฐบาลได้ให้ประชาชนกู้ยืมเงินเพื่อเป็นแหล่งเงินหมุนเวียนนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงานและรายได้ให้กับคนในชุมชนนั้น เพื่อนำไปประกอบอาชีพให้สามารถมีเงินทุนเลี้ยงชีพได้โดยไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบหรือจากธนาคารซึ่งการมีเงินจากกองทุนนั้นเพื่อต้องการให้คนในชุมชนได้กู้ยืมจากในชุมชนของตนเองนำไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพซึ่งส่วนใหญ่ ก็จะเป็นการนำไปลงทุนเพื่อเป็นการเพิ่มทุนให้กับอาชีพที่ได้ลงทุนไปแล้ว เงินที่กู้ยืมมาจากกองทุนนำมาเพื่อมาดำเนินการ - ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน 49 ราย รวม 506,000 บาท
- เลี้ยงสัตว์ จำนวน 32 ราย รวม 434,000 บาท
- ค้าขาย จำนวน 5 ราย รวม 60,000 บาท

จุดด้อย จำนวนเงินที่ผู้กู้ได้กู้เงินไปนั้น ผู้กู้ได้นำไปลงทุนในกิจการที่ได้ลงทุนทำอยู่แล้ว โดยใช้ในการซื้อวัตถุดิบเพื่อการประกอบอาชีพ แต่ผู้กู้จำนวนมากมีความเห็นตรงกันว่าจำนวนเงินที่ได้จากการให้กู้ยืมนั้นน้อยเกินไป

2) เงินอื่นๆ พบว่า

จุดเด่น ในการดำเนินการประกอบอาชีพของผู้ผู้นั้นต้องใช้ปัจจัยหลายๆ อย่างในการดำเนินการ โดยเฉพาะเงินทุนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานเป็นอย่างมากเงินที่ผู้ใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพนั้น นอกจากจะกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้านแล้ว ผู้กู้ยังต้องใช้ทุนอื่นๆ ในการลงทุนเพื่อการประกอบอาชีพอีก เพราะการประกอบอาชีพของผู้ผู้นั้นคือการเกษตรค่อนข้างจะใช้ทุน

สูงเพราะต้องหมั่นดูแลอย่างต่อเนื่อง , ซ่อมวัตถุดิบ , ยารักษาโรค ซึ่งต้องใช้ทั้งแรงงานและเวลาเยอะ จึงจะขายผลผลิตได้ ทุนที่ผู้กู้ใช้ในการลงทุนในด้านอาชีพนั้นก็จะมีทั้งทุนส่วนตัว และการกู้เงิน ทางการเงินหรือเงินนอกระบบ เพื่อนำมาใช้ลงทุนในด้านต่างๆ

จุดด้อย การกู้เงินจากแหล่งต่างๆ ของผู้กู้ส่วนใหญ่จะเป็นการกู้ยืมฉุกเฉิน เพราะเงิน ทางการเงินนอกระบบนั้นมีอัตราดอกเบี้ยสูง ผู้กู้เป็นเกษตรกรต้องใช้เงินทุนมาลงทุนในกิจกรรม จึงจะเห็นผล ทำให้ต้องคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเป็นจำนวนมาก

3) สถานที่และวัตถุดิบ พบว่า

จุดเด่น การดำเนินการประกอบอาชีพของผู้กู้นอกจากจะมีเงินทุนในการดำเนินงาน ปัจจัย หลักในด้านอื่นๆ ก็สำคัญเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่และวัตถุดิบ ซึ่งมีความสำคัญเช่นเดียวกัน สถานที่ที่ผู้ใช้ในการประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะอยู่ในหมู่บ้านหรือตำบลใกล้เคียง ซึ่งเป็นที่ดินของผู้เองและบางคนต้องเช่าที่ดินของผู้อื่นในการทำอาชีพ ด้านวัตถุดิบที่ใช้ในการทำงานนั้นก็ซื้อหาในบริเวณใกล้เคียง หรือร้านค้าที่รู้จักกันเป็นอย่างดี ผู้กู้บางรายซื้อเงินสด บางรายซื้อเงินผ่อน โดยเฉพาะที่สหกรณ์การเกษตรจะจำหน่ายทั้งปี๊บ ยากำจัดศัตรูพืช วัคซีนต่างๆ และจะมีราคาถูกกว่าตามท้องตลาด

จุดด้อย ผู้กู้บางรายมีสถานที่ในการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่อำเภออื่น ทำให้การเดินทางไปทำงานนั้นต้องใช้ระยะเวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

4) เทคนิควิธีทำงาน พบว่า

จุดเด่น ในการทำงานด้านอาชีพของผู้กู้นั้นเป็นอาชีพเกษตรกรรมที่ต้องใช้เทคนิควิธีทำงาน ที่มีความเชี่ยวชาญ ละเอียดอ่อน ซานาญเป็นอย่างดี เพราะการเพาะปลูกนั้นต้องหมั่นคอยดูแลการทำงานตั้งแต่ขั้นตอนแรกที่ลงมือทำงาน จึงจะทำให้ได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพ และเทคนิควิธีการทำงานของผู้กู้แต่ละรายก็จะมีเทคนิควิธีที่แตกต่างกันเป็นการทำงานที่เป็นส่วนตัวของแต่ละคน

จุดด้อย เทคนิควิธีการทำงานของผู้กู้นั้นเป็นเทคนิคที่พบจากประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งบางครั้งไม่ถูกหลักวิชาการ ดังนั้นจึงต้องให้ผู้ที่มีความรู้มาให้คำแนะนำในด้านเทคนิค วิธีการทำงาน เช่น เกษตรอำเภอ

5) กำลังทำงาน พบว่า

จุดเด่น แรงงานที่ใช้ในการประกอบอาชีพของผู้กู้นั้น ส่วนใหญ่จะใช้แรงงานของตนเอง และคนในครอบครัวช่วยกันทำงานเป็นวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน จะช่วยกันทำงานโดยแบ่งงานกันทำ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพของผู้กู้ที่เป็นการเกษตรนั้น ซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้แรงงานในการทำงานมากเพราะต้องทำการเพาะปลูกในพื้นที่หลายสิบไร่ ถ้าแรงงานที่ใช้ในการทำงานไม่พอกับกิจกรรมก็ต้องจ้างแรงงาน ซึ่งค่าจ้างแรงงานประมาณวันละ 100 บาท

จุดด้อย การจ้างแรงงานมานั้นทำให้ผู้กู้ต้องมีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น เพราะกว่าจะเสร็จงานใน

ในตอนนั้นๆ ต้องใช้แรงงานมากและใช้เวลาในการทำงานหลายวันทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย พบว่า

จุดเด่น การทำกิจการของผู้ดูแลรายนั้นเป็นการทำกิจกรรมที่ผู้ดูแลทำเป็นอาชีพหลักทำมานานแล้ว จึงมีความชำนาญในวิธีการ หลักการในการทำกิจกรรมเป็นขั้นตอนในด้านการปฏิบัติ เนื่องจากการประกอบอาชีพของผู้ดูแลนั้นทำกันมานานแล้ว และปัจจุบันทางอำเภอได้ให้ความรู้ในการทำกิจกรรมให้แก่คนในชุมชนเพื่อที่จะได้ดำเนินงานประกอบอาชีพอย่างถูกหลักวิธีมากขึ้น

จุดด้อย การทำกิจการของผู้ดูแลนั้นเป็นการทำงานตามความรู้ ประสบการณ์ที่ผู้ดูแลเคยทำมาก่อน จึงยังไม่ถูกหลักวิธีการเท่าใดนัก

2) การหาตลาดที่ดี พบว่า

จุดเด่น ในการดำเนินการด้านกิจกรรมของผู้ดูแลนั้นทุกขั้นตอนในการทำงานล้วนเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากพอๆ กันในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการหาสถานที่ วัตถุประสงค์ การดำเนินการด้านอื่นๆ ล้วนเป็นการดำเนินงานที่ต้องการให้ได้ผลผลิตที่ดี การที่จะจำหน่ายผลผลิตให้ได้ราคานั้น ผู้ดูแลต้องมีวิธีการหาตลาดที่ดีในการรองรับสินค้าของตน ตลาดที่จะจำหน่ายผลผลิตนั้นเป็นตลาดทั้งเขตพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง เพราะไม่ต้องเสียเวลาเดินทางในการขนส่งแล้วเดินทางไปไกลทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย

จุดด้อย แต่เนื่องจากผลผลิตที่ได้จากการทำกิจการนั้นมีมาก บางครั้งตลาดในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงไม่สามารถรองรับผลผลิตได้หมด จึงต้องนำผลผลิตไปขายในพื้นที่อื่นทำให้ต้องเสียเวลาในการเดินทางและค่าใช้จ่าย

3) การหาวัตถุประสงค์ที่ดี พบว่า

จุดเด่น การดำเนินกิจการของผู้ดูแลที่จะทำให้ได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพได้นั้น วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการดำเนินกิจการจะต้องเป็นวัตถุประสงค์ที่มีคุณภาพ และราคาไม่แพงเพราะจะทำให้ต้นทุนในการดำเนินกิจการสูง และเมื่อต้องจำหน่ายผลผลิตก็จะได้กำไรน้อย มันสำปะหลังวัตถุประสงค์ที่ดี คือพันธุ์มันสำปะหลังต้องทนต่อความแห้งแล้งได้ดี ปลูก, ยากำจัดศัตรูพืชที่ใช้ต้องมีคุณภาพ, การค้าขาย วัตถุประสงค์ที่ดีสินค้าจะต้องมีคุณภาพ ไม่เก่า ใหม่น่าสนใจ

จุดด้อย แต่บางครั้งวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมของผู้ดูแลมีราคาแพง ทำให้ผู้ดูแลต้องลงทุนเพิ่มและเสียค่าใช้จ่ายมาก

4) การทำบัญชี พบว่า

จุดเด่น ในการดำเนินกิจการของผู้ดูแลรายนั้น เมื่อต้องลงทุนทำกิจการในทุกขั้นตอนแล้ว ผู้ดูแลจะต้องมีการจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบว่าได้ทำอะไรลงไปบ้าง และลงทุนเท่าไร มีรายรับ-รายจ่ายในกิจการเท่าใด เพื่อที่จะได้ทราบถึงกำไร-ขาดทุนใน

กิจการซึ่งจะทำให้ประมาณการค่าใช้จ่ายในคราวต่อไปได้ และเมื่อต้องลงทุนในคราวต่อไปก็สามารถนำบัญชีมาประมาณการค่าใช้จ่ายได้

จุดด้อย ผู้ถือกองทุนส่วนใหญ่แล้วจะมีความรู้ที่น้อย อ่านเขียนไม่ค่อยได้และไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการทำบัญชีซึ่งคิดว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก ไม่มีความจำเป็นในการทำและผู้ถือไม่มีประสบการณ์ในการจัดทำมาก่อน

5) การวิเคราะห์ประเมิน พบว่า

จุดเด่น เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมในอาชีพ ทุกขั้นตอนจะต้องมีการใช้ทั้งแรงงาน , เงินทุน , วัสดุคิบัที่ใช้ในการทำกิจกรรมเมื่อผู้ทำกิจกรรมควรจะต้องมีการจดบันทึกผลการดำเนินงาน การทำบัญชีเพื่อที่จะทราบถึงรายรับ รายจ่ายที่ใช้ในการลงทุนในกิจกรรม เพื่อความสะดวกในการคิดคำนวณถึงการลงทุนในกิจกรรม และเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมแล้วสามารถนำมาวิเคราะห์ประเมินผลในกิจการครั้งต่อไปได้

จุดด้อย ในการทำกิจการของผู้ถือหุ้นใหญ่นั้นจะทำงานแบบง่ำๆ เมื่อได้มีการทำกิจการในด้านใดแล้ว ประสบผลอย่างไร ผู้ถือจะใช้วิธีการจดจำมากกว่าการจดบันทึก และไม่มีความรู้ในด้านการวิเคราะห์ประเมินการเท่าที่ควร เพราะต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

ผลโดยตรง

1) รายได้เป็นเงิน พบว่า

จุดเด่น การประกอบอาชีพด้านการเกษตรทั้งการปลูกมันสำปะหลัง , เลี้ยงสัตว์และการค้าขายนั้นเป็นการประกอบอาชีพที่ได้รายได้ไม่แน่นอนเพราะการปลูกมันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์ กว่าจะได้ผลผลิตเพื่อการจำหน่าย ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานค่อนข้างนานเป็นปี กว่าจะได้จำหน่ายผลผลิต และราคาของการจำหน่ายไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับกลไกทางการตลาดและราคาส่วนใหญ่แล้วผลผลิตทางการเกษตรจะมีราคาต่ำ ทำให้เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตต่ำ ส่วนการค้าขายจะได้รายได้ไม่แน่นอน แล้วแต่ลูกค้าที่มาซื้อสินค้ามากน้อยเท่าไร ถ้าไรจากการค้าขายก็จะไม่มากนักเพราะสินค้าในชุมชนจะต้องมีราคาไม่แพงและร้านค้าก็มีหลายร้าน รายได้จึงเฉลี่ยกันไป แต่ทั้งผู้ประกอบอาชีพค้าขายและปลูกมันสำปะหลังมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตเป็นเงิน

จุดด้อย การขายผลผลิตโดยเฉพาะทางด้านเกษตรกรรมนั้น กว่าจะจำหน่ายผลผลิตได้ต้องรอใช้เวลานานกว่าจะได้รายรับ เพราะผลผลิตทางการเกษตรต้องใช้เวลานานเป็นปี

2) ผู้ถือได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ พบว่า

จุดเด่น ในการทำอาชีพของผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผลผลิตจากการดำเนินกิจกรรมที่ได้จะเป็นหัวของมันสำปะหลังที่ใช้ในการจำหน่าย และต้นของมันสำปะหลังจะเก็บเพื่อใช้ในครั้งต่อไป

โดยสามารถนำมาเป็นพันธู์ที่ใช้ปลูก ในครั้งต่อไปได้โดยไม่ต้องเสียบค่าใช้จ่ายซื้อพันธู์มันสำปะหลัง จากที่อื่น

จุดค้อย การที่ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของนั้น ผู้กู้ต้องการที่จะได้ผลผลิต ไปขายเพื่อให้ได้ราย ได้เป็นเงินมากกว่าสิ่งของ เพราะต้องการที่จะนำเงินมาลงทุนในกิจการมากกว่า

ผลกระทบโดยตรง

1) ผู้กู้ได้ขยายกิจการ พบว่า

จุดเด่น จากการใช้ผู้กู้ได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านเพื่อต้องการนำมาลงทุนในกิจการประกอบ อาชีพให้มีเงินทุนมาหมุนเวียน ในกิจการของตนเอง สามารถสร้างรายได้ทำผลกำไรให้กับผู้กู้ได้ นอกจากนี้แล้วผู้ก้วยังต้องการนำมาลงทุนเพื่อขยายกิจการของตนเองให้ยังยืนขึ้น สามารถทำผลผลิต ได้มากขึ้นผู้ที่ปลูกมันสำปะหลังสามารถนำมาขายกิจการ โดยการเช่าที่ดิน , ซื้อพันธู์ และปุ๋ย ผู้ กู้ที่ทำอาชีพด้านค้าขาย ขยายกิจการโดยต่อเติมร้านค้าให้ใหญ่ขึ้น ผู้กู้ที่เลี้ยงสัตว์ขยายกิจการโดยต่อ เติมคอกเลี้ยงสัตว์ ซื้อพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์เพิ่ม

จุดค้อย ในการขยายกิจการของผู้กุนั้น ต้องใช้การลงทุนที่ค่อนข้างสูง จะสังเกตได้ว่ามีผู้ กู้น้อยรายที่จะใช้เงินกู้เพื่อการขยายกิจการส่วนใหญ่แล้วจะนำไปเป็นทุนเพื่อการซื้อวัตถุดิบมากกว่า

ผลกระทบโดยอ้อม

1) ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ศิข้ขึ้นอันเนื่องจากการ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

จุดเด่น อาชีพเกษตรกรรม , เลี้ยงสัตว์ เป็นอาชีพที่ผู้กู้ทำมานานแล้ว ดังนั้นจึงเป็นอาชีพที่ผู้ กู้มีความถนัด ความชำนาญ ในกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี ซึ่งได้ค้นพบวิธีดำเนินการเทคนิควิธี ทำงานด้วยตนเอง เพราะการประกอบอาชีพนี้ผู้กุกจะลงแรงทำงานเองทุกอย่างจึงพบเจอกับปัญหา ต่างๆ และเมื่อได้แก้ไขปัญหาคด้วยตัวเองจึงสามารถนำวิธีการปฏิบัติ ปัญหาที่พบเจอมาใช้เป็นแนว ทางในการทำงานของตนเอง

จุดค้อย บางครั้งเทคนิควิธีที่ผู้กู้ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า หรือพบเจอด้วยตัวเองนั้นอาจ เป็นวิธีที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการก็ได้ ดังนั้นเมื่อต้องใช้เทคนิควิธีการต่างๆ นั้นก็ควรดูให้ดีก่อน ว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องหรือไม่

ผลกระทบทางอ้อม

1) ผู้กู้มีที่พึ่งตนเอง

จุดเด่น ถึงแม้การประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมจะเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่มากนัก แต่ผู้ กู้ก็สามารถมีรายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัวให้พออยู่พอกินได้ตามอัตภาพ ผู้กู้สามารถพึ่งตนเองได้ใน ทุกๆ เรื่องไม่ว่าจะเป็นการดูแลผลผลิต การตลาด การเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งเป็นการทำงานที่ต้อง ใช้ความรู้ ความสามารถของผู้กู้โดยตรงทำให้รู้จักการพึ่งตนเอง

จุดค้อย ถึงแม้ผู้กุกจะรู้จักการพึ่งพาตนเองในด้านการอาชีพ แต่บางครั้งก็ต้องการได้รับค่า

แนะนำจากผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาการมาให้คำปรึกษาแนะนำในด้านอาชีพ

2) ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

จุดเด่น การประกอบอาชีพของผู้ผู้นั้นเป็นการทำงานที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์และการรู้จักพึ่งพาของผู้รู้ เพื่อให้การดำเนินกิจการสามารถก่อให้เกิดรายได้ เป็นที่ยอมรับและสามารถพัฒนาอาชีพต่อไปให้ยั่งยืนไปถึงลูกหลานได้ ดังนั้นผู้รู้จึงต้องพัฒนากิจการของตนเองให้มีความเข้มแข็ง สามารถทำให้กิจการของตนเองยั่งยืนมีศักยภาพ

จุดด้อย การที่จะทำให้กิจการของตนเองมีความเข้มแข็ง กิจการยั่งยืน ผลผลิตดีมีรายได้ มากนั้นผู้รู้จะต้องมีความรู้ ความชำนาญเฉพาะตัวอย่างมาก

3) การกลับคืนถิ่นของประชาชน

จุดเด่น เนื่องจากการประกอบอาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่คือเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพที่ทำรายได้ไม่มากนัก ไม่พอเลี้ยงครอบครัว ดังนั้นคนในชุมชนจึงออกไปทำงานต่างถิ่นกันมากขึ้นโดยการออกไปทำงานโรงงานอุตสาหกรรม เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านให้กู้ยืมเงินเพื่อการลงทุนในการทำอาชีพ ทำให้เกิดการกลับคืนถิ่นของประชาชนโดยการนำเงินมาลงทุนในกิจการที่ตนเองถนัด มีความรู้ความสามารถ

จุดด้อย การกลับมาทำงานยังท้องถิ่นของตนนั้น การที่จะกลับมาทำอาชีพเกษตรกรรมนั้น มีรายได้ค่อนข้างน้อย ทำให้การกลับคืนถิ่นของประชาชนนั้นน้อย เนื่องจากเห็นว่าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในตัวเมืองมีรายได้มากกว่า

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพปลูกมันสำปะหลัง, เลี้ยงหมู, เลี้ยงวัว, ค้าขาย

3.1 อาชีพปลูกมันสำปะหลัง

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

การลงทุนดำเนินกิจการของผู้กู้ ใช้เงินลงทุนการประกอบอาชีพในทั้งเป็นเงินทุนของตนเองและเงินอื่นๆ ที่กู้มาได้ มีสถานที่ที่ประกอบกิจกรรมที่ดีเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมซึ่งเป็นทั้งของตนเองและเช่าผู้อื่น วัตถุประสงค์ที่ใช้เป็นวัตถุประสงค์ที่ดีมีคุณภาพ ให้ผลผลิตดี เทคนิควิธีการเพาะปลูกเป็นเทคนิควิธีที่ดีทำให้ได้ผลผลิตมีคุณภาพ กำลังทำงานเป็นคนในครอบครัวและการจ้างแรงงาน

กระบวนการที่ดี ได้แก่

การปลูกมันสำปะหลังจะต้องมีกระบวนการในการทำกิจการอย่างถูกวิธีวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการเพาะปลูกเป็นวัตถุประสงค์ที่ดีมีคุณภาพ หาได้ง่ายและราคาไม่แพงแต่มีประสิทธิภาพซึ่งกระบวนการในการปลูกมันสำปะหลังที่ดี คือพื้นที่ใช้เพาะปลูกคือพื้นที่เกษตรศาสตร์ ระบาย ขั้นตอนในการเพาะปลูก คือการไถพรวนดิน 1 ครั้ง ใส่ปุ๋ยในดินและนำพันธุ์มันสำปะหลังปลูกและต้องคอยกำจัดวัชพืชสม่ำเสมอ 2 - 3 เดือนครั้ง ระยะเวลาในการปลูก 10 - 12 เดือน จึงจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตและจำหน่ายผลผลิตได้ การหาตลาดที่ดีในการรองรับผลผลิตก็เป็นปัจจัยสำคัญในการทำกิจการ การทำงานทุกขั้นตอนต้องใช้แรงงานในการทำงาน ดังนั้นผู้กู้จึงใช้แรงงานตนเอง คนในครอบครัวและการจ้างแรงงาน การทำกิจการนั้นจะต้องมีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เพื่อความสะดวกในการคิดคำนวณถึงยอดเงินถึงจำนวนเงินที่ใช้ลงทุนในแต่ละกิจกรรม กำไร ขาดทุนในการทำกิจการ และเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการดำเนินงานของกิจการแล้ว สามารถนำมาวิเคราะห์ประเมินผลในกิจการของตนเองได้ เพื่อจะได้ทราบถึงข้อดี - ข้อบกพร่องในการดำเนินกิจการของตนเอง

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

เมื่อดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี โดยการรู้จักใช้เทคนิควิธีที่ดีในการดำเนินกิจกรรมแล้วนั้นย่อมทำให้ได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพ หัวของมันสำปะหลังใหญ่ มีแป้งมากจะสามารถขายได้ราคาดี ผู้ดำเนินกิจการสามารถมีรายได้ในการจำหน่ายผลผลิต นำมาลงทุนขยายกิจการได้และทำให้สามารถมีการพึ่งตนเองได้เพื่อทำให้กิจการของตนเองยั่งยืน

3.2 อาชีพเลี้ยงวัว

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

การลงทุนในอาชีพเลี้ยงวัวนั้นใช้ทั้งเงินทุนของตนเอง , เงินที่กู้มาได้และเงินจากแหล่งอื่นๆ สถานที่ที่ใช้ในการเลี้ยงจะต้องสะอาด ไม่ชื้นแฉะ พ่อ - แม่พันธุ์ต้องมีร่างกายแข็งแรงไม่เป็นโรค อาหารที่ให้คือหญ้าต้องมือข้างพอเพียง และต้องมีเทคนิควิธีการเลี้ยงที่ดี กำลังทำงานที่ใช้ในการเลี้ยงวัวคือแรงงานของผู้เองและคนในครอบครัว

กระบวนการที่ดี ได้แก่

การเลี้ยงวัวนั้นจะต้องมีวิธีการเลี้ยงที่ดี หญ้าที่จะให้เป็นอาหารนั้นต้องมือข้างเพียงพอ ซึ่งวิธีการเลี้ยงนั้นคือผู้เลี้ยงจะพาวัวออกไปหากินตามธรรมชาติ พุงนา พุงหญ้าในหมู่บ้าน และจะมีการเก็บหญ้าไว้สำรองเมื่อไม่ได้พาออกไปเลี้ยง หรือเป็นฤดูร้อนเพราะหญ้าจะมีไม่เพียงพอ การฉีดวัคซีนจะฉีดตามระยะเวลา วิธีการดูแลต้องดูแลให้วัวแข็งแรง มีสุขภาพดี เมื่อมีลูกจะได้ลูกที่แข็งแรงด้วย ผลผลิตที่ใช้ในการจำหน่ายคือ ลูกวัว ซึ่งผู้ผู้นำไปจำหน่ายยังตลาดนัดโค - กระบือ หรือบางครั้งมีคนมารับซื้อที่บ้าน ดังนั้นผู้เลี้ยงจึงต้องมีการจัดทำบัญชี เพื่อความสะดวกในการคิดคำนวณรายรับ - รายจ่ายและสำหรับใช้ในการประเมินวิเคราะห์ในการทำกิจการในครั้งต่อไป

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

ผลผลิตที่ได้คือลูกวัว สามารถนำไปขายได้ราคาดีเป็นเงิน และยังสามารถนำเงินนั้นมาลงทุนในการขยายกิจการได้ด้วย การรู้จักทำกิจการด้วยวิธีที่ดี ที่ผู้ที่มีประสบการณ์โดยตรงด้วยเป็นสิ่งดีเพราะจะทำให้ทราบถึงปัญหาต่างๆ และสามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการที่ผู้รู้จัดการพึ่งตนเอง

3.3 อาชีพเลี้ยงหมู

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

การเลี้ยงหมูเป็นอาชีพที่ต้องลงทุน โดยเป็นการลงทุนโดยใช้เงินทุนของตนเองและเงินจากแหล่งอื่นๆ เช่น เงินกู้จากกองทุนหมู่บ้าน หรือจากนายทุนนอกระบบ สถานที่ที่ใช้ในการเลี้ยงหมู 60 โรงเรือนจะต้องมีความเหมาะสม สะอาด จึงจะทำให้หมูมีสุขภาพดี วัสดุคิปที่ใช้ในการเลี้ยง ต้น อาหารหรือรำ ต้องมีคุณภาพให้สารอาหารครบถ้วน เทคนิควิธีที่ใช้เลี้ยงหมูสำคัญเพราะจะทำให้ผลผลิตดีมีคุณภาพ แรงงานที่ใช้ในการประกอบอาชีพนี้คือแรงงานของผู้เลี้ยงและคนในครอบครัว

กระบวนการที่ดี ได้แก่

การเลี้ยงหมูจะต้องรู้เทคนิควิธีการเลี้ยงที่ดี คอกหมูหรือโรงเรือนต้องสะอาด ไม่ชื้นแฉะ หมูจะมีสุขภาพดี ต้องมีการฉีดวัคซีนตามระยะเวลาที่กำหนด อาหารหรือรำ จะต้องมีการอาหารครบถ้วน บางครั้งอาจให้อาหารอื่นทดแทน เช่น โดยการใช้ผักหรือหอยววกกล้วยต้มให้กินได้ เมื่อหมูมีน้ำหนักได้มาตรฐานก็จะมีคนมารับซื้อ หรือนำไปขายยังโรงฆ่าสัตว์ ส่วนลูกหมูก็จะมีคนมารับซื้อเพื่อนำไปเป็นพ่อ-แม่พันธุ์ ในการทำกิจการนั้นผู้เลี้ยงต้องมีการจัดทำบัญชีเพื่อความสะดวกในการคิดหากำไร-ขาดทุนและสามารถนำไปวิเคราะห์ประเมินเพื่อการลงทุนในครั้งต่อไป

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

ผลผลิตที่ได้คือลูกหมู ซึ่งสามารถนำไปขายทำให้ได้รายได้เป็นเงิน การเลี้ยงหมูเป็นการทำกิจการของผู้เลี้ยงด้วยเทคนิควิธีที่ได้มาจากประสบการณ์ของผู้เลี้ยง และผู้ดูแลกิจการของตนเองทุกด้าน ซึ่งเป็นการรู้จักพึ่งพาตนเองและพัฒนากิจการของตนเองให้ยั่งยืนต่อไป จนสามารถขยายกิจการได้

4.4 อาชีพค้าขาย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

การค้าขายเป็นอาชีพที่ต้องลงทุนตลอดเวลาเพื่อซื้อของเข้าร้าน ทุนที่ใช้ในกิจการเป็นของผู้เองและจากเงินอื่นๆ หรือที่ผู้ได้มาจากกองทุนหมู่บ้าน หรือจากแหล่งอื่น สถานที่ที่ใช้ในการประกอบอาชีพเป็นที่บ้านของผู้เอง หรือเป็นรถเร่ขายตามบ้าน สินค้าที่นิยมนำมาเป็นสินค้าอุปโภค บริโภค แรงงานที่ใช้ในการทำงานคือ แรงงานของผู้เอง จะไม่มีการจ้างงาน

กระบวนการที่ดี ได้แก่

การจำหน่ายสินค้าให้ได้นั้นต้องเลือกสถานที่, ลูกค้าที่ต้องการซื้อสินค้าในร้าน ผู้ขายจะเฝ้าให้ความสนใจในความต้องการของลูกค้าว่าต้องการสินค้าแบบใด ชนิดใด ราคาขายสินค้าก็ไม่แพง สินค้าต้องมีคุณภาพและต้องพยายามหาสินค้าใหม่ๆ เข้าร้านเสมอ เพราะจะไม่เกิดความซ้ำซาก มีโอกาสให้ลูกค้าได้เลือกสินค้า เมื่อมีการขายสินค้าผู้ผู้ต้องมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อจะได้ทราบถึงกำไร ขาดทุน และสามารถนำมาวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ของร้านได้

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

การค้าขายเป็นกิจการที่ได้รายได้เป็นเงิน ไม่ต้องรอการจำหน่ายผลผลิตนาน สินค้าต้องเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ราคาเหมาะสมและเมื่อขายสินค้าได้มาก ลูกค้าเข้าร้านมากผู้ผู้จะได้ขยายกิจการของตนเอง ซึ่งจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของผู้ผู้ได้

ตอนที่ 4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ

4.1.1 การเกิดกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิภาพ

ของสมาชิก พบว่า

หมู่บ้านหนองกระทุ่มมีการรวมกลุ่มจัดตั้งกองทุนภายในชุมชนจำนวน 2 กลุ่ม จัดตั้งเพื่อต้องการให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนด้วยความสมัครใจ และต้องการให้เป็นกองทุนหมุนเวียนภายในชุมชน และเป็นการส่งเสริมอาชีพในด้านต่างๆ ของคนในชุมชนให้เกิดการพึ่งพาตนเองในชุมชนได้ เมื่อรัฐบาลได้มีนโยบายโดยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น และเมื่อมีกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นในหมู่บ้านหนองกระทุ่ม ชาวบ้านมีความต้องการอยากที่จะเป็นสมาชิกของกองทุน และมีความยินดีที่มีกองทุนเกิดขึ้นในหมู่บ้าน และการแนะนำให้ชาวบ้านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านนั้น มีเจ้าหน้าที่คณะกรรมการทำงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติระดับอำเภอร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิภายในหมู่บ้านชี้แจงและให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่มีในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านให้ประชาชนเข้าใจว่ากองทุนหมู่บ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้กู้ยืมเงินเพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนให้กับคนในชุมชน และยังเป็นกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่คนในชุมชนอีกด้วย คนในชุมชนให้ความสนใจกับกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างมาก มีสมาชิกในชุมชนสมัครเป็นสมาชิก 120 ราย กู้เงินจากกองทุน 86 ราย กู้ยืมเงินทั้งสิ้น 1,000,000 บาท กู้ยืมเพื่อการปลูกมันสำปะหลัง 506,000 บาท , เลี้ยงสัตว์ 434,000 บาท , การค้าขาย 60,000 บาท มีเงินออมทั้งหมด 21,111.99 บาท

จะเห็นได้ว่ากองทุนหมู่บ้านนั้นคนในชุมชนให้ความสนใจ และมีความต้องการให้เกิดกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ โดยการกู้ยืมเงินเพื่อมาใช้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้

4.1.2 การมีระบบบริหารจัดการกองทุน พบว่า

ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่มนั้น จะต้องมีการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นตัวแทนของคนในชุมชนเพื่อการบริหารจัดการกองทุนออกกระเปาะ ข้อบังคับ , รับสมัครสมาชิก , พิจารณาให้เงินกู้ , จัดทำระเบียบบัญชี , การจัดระบบตรวจสอบกระบวนการ ในการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนนั้นโดยการจัดเวทีชาวบ้านจำนวน 163 ครั้ง เรือน วิธีการคัดเลือกโดยการเสนอชื่อคนในหมู่บ้านจำนวน 15 คน ชาย 8คน หญิง 7 คน เพื่อ

ในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และเมื่อมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแล้ว คณะกรรมการประชาชนในหมู่บ้านจะดำเนินการร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้าน โดยมีแนวทางเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด การรับสมัครผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจะต้องมีคุณสมบัติตรงตามที่กองทุนหมู่บ้านกำหนดและคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาคุณสมบัติ เมื่อเห็นสมควรรับเข้าเป็นสมาชิกแล้ว ให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้ารายละ 10 บาท ค่าหุ้นๆ ละ 10 บาท สมาชิกแรกเข้าจะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้นแต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน และเงินฝากตั้งจะในวงเงินไม่ต่ำกว่า 10 บาท สูงสุดไม่เกิน 500 บาท ต่อเดือน ภายใน 3 วัน ตั้งแต่วันที่ได้รับเข้าเป็นสมาชิก การอนุมัติเงินกู้สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงิน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน เพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมการสร้างงาน , การพัฒนาอาชีพ , การสร้าง และหรือเพิ่มรายได้ , ลดรายจ่าย , บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน ลักษณะของโครงการจะต้องดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน และวงเงินกู้ต้องไม่เกิน 20,000 บาท การชำระคืนเงินกู้ให้ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยภายใน 1ปี สำหรับการกู้เพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉินให้ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยภายในเวลาไม่เกิน 120 วัน ถ้าผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 0.5 ต่อวัน , อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละ 6 ต่อปี , อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ร้อยละ 5 ต่อปี การจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านต้องจัดทำให้เป็นปัจจุบัน คณะกรรมการต้องติดประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบการรับจ่ายเงินกองทุนหมู่บ้านทุกครั้ง และต้องมีการประชุมทุกๆ เดือน เพื่อสรุปผลการดำเนินงานของกองทุน

4.1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า

ในการดำเนินกิจกรรมด้านอาชีพของผู้ภูมุนั้น ส่วนใหญ่แล้วประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นการทำอาชีพโดยใช้ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์โดยตรงของผู้ประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องพึ่งตนเองในกระบวนการทำงาน การที่ผู้รู้จัดการพึ่งตนเองในการประกอบอาชีพ รู้จักการคิดนำสิ่งใหม่ๆ มาใช้กับการทำงาน และรู้จักการแก้ปัญหาโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์และพัฒนาอาชีพไปพร้อมกันด้วยเป็นการรู้จักการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพของผู้ ด้ว กองทุนหมู่บ้านคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง และสามารถนำหลักการต่างๆ เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารกองทุน โดยการให้คนในชุมชนบริหารจัดการกองทุนกันเองเป็นการรู้จักนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์คือ คน โดยการใช้ความรู้ ความสามารถของคณะกรรมการแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประ

ประโยชน์กับกองทุน และพัฒนากองทุนให้คงอยู่และยั่งยืนต่อไป

4.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า

ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านนั้นคนในชุมชนจะต้องเข้าใจว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคนในชุมชน ซึ่งมีส่วนร่วมในการก่อตั้ง ออกระเบียบข้อบังคับ หลักการกฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการกองทุนของตนเองและสมาชิกสามารถกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพได้ และเป็นเงินที่สมาชิกสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้กับตนเองและครอบครัวได้ซึ่งไม่ใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืมแต่เป็นเงินของชุมชน ดังนั้นสมาชิกทุกคนต้องจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนของตนเองให้ยั่งยืน และสามารถกู้ยืมเงินเพื่อการใช้จ่ายในกิจกรรมอาชีพได้โดยที่ไม่ต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินอื่น โดยเฉพาะจากนายทุนนอกระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง ผู้มีส่วนใหญ่จะนำเงินไปประกอบอาชีพที่ตนเองมีความรู้ ประสบการณ์ในอาชีพอยู่แล้ว โดยการรู้จักใช้หลักในการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพรู้จักการใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่แล้วมาใช้ให้เกิดประโยชน์ประกอบอาชีพเองด้วยแรงงานและภูมิปัญญาของตนเอง และเมื่อต้องการจำหน่ายสินค้า ผลผลิตก็มีตลาดรองรับและเป็นตลาดที่มีความแน่นอนสามารถรับซื้อผลผลิตได้ไม่จำกัดและให้ราคาสูง ผู้ดำเนินกิจการประกอบอาชีพได้ด้วยกระบวนการต่างๆด้วยตนเอง พัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง ยั่งยืนก่อให้เกิดรายได้และมีการกระจายรายได้หมุนเวียนภายในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศให้เข้มแข็ง

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น พบว่า

ปัจจุบันสภาพทั่วไปของบ้านหนองกระทุ่มมีระบบสาธารณูปโภคครบถ้วน มีไฟฟ้า น้ำประปาใช้กันทั่วครัวเรือน การคมนาคมสะดวกชุมชนมีความสงบสุข เรียบร้อย รักใคร่ปรองดองกัน เด็กในหมู่บ้านได้รับการศึกษา คนในชุมชนมีงานทำสามารถมีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้เลี้ยงครอบครัวได้ มีการจัดตั้งกองทุนในชุมชนเพื่อให้เป็นกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพซึ่งกองทุนเกิดจากความสามัคคี ความต้องการของคนในชุมชนที่มีความต้องการให้กองทุนในชุมชน การประกอบอาชีพของคนในชุมชนเป็นการเกษตร เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย รับจ้างทั่วไป ถึงแม้อาชีพของคนในชุมชนจะทำรายได้ให้มากนักแต่ก็สามารถอยู่ได้ การประกอบอาชีพของคนในชุมชนนั้นเป็นอาชีพที่ต้องพึ่งพาตนเองในกระบวนการทำงาน รู้จักการนำสิ่งต่างๆ ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และรู้จักการพัฒนาอาชีพของตนเองเสมอ ซึ่งจะเห็นว่าผู้สามารถดำเนินกิจการของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำรงกิจให้คงอยู่ได้ ก่อให้เกิดรายได้ ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนเกิดการหมุนเวียน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของเศรษฐกิจในชุมชน ใจคมและคนในชุมชน

4.2 ปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดตั้งกองทุน

สมาชิกทุกคนในชุมชนจำนวน 163 ครัวเรือน มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ทุกคนมีส่วนร่วมในการเลือกคณะกรรมการ เพื่อให้เป็นตัวแทนของชุมชนในการออกระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่ใช้กับกองทุน และในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านของตนเองให้สามารถสร้างสวัสดิภาพที่ดีแก่คนในชุมชนได้

2) มีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน

คนในชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านว่าเป็นกองทุนที่เกิดจากนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการให้เป็นกองทุนหมุนเวียนภายในชุมชน และให้คนในชุมชนรู้จักการบริหารจัดการกองทุนตนเอง เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชน

3) มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน

สมาชิกในชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน เพราะคิดว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมให้กับสมาชิกในชุมชนเพื่อการลงทุนประกอบอาชีพ ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ และเป็นกองทุนของคนในชุมชนเอง

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบว่า

1) มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน

จำนวนผู้ที่ไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุนในหมู่บ้านนั้นมีส่วนน้อยมาก เพราะคนส่วนใหญ่ต้องการให้มีกองทุนเพราะต้องการมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียน

2) มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน

จำนวนผู้ที่มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุนนั้นมีน้อยรายมาก เพราะจะทำให้คนในชุมชนมีแหล่งเงินทุน ที่มีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าแหล่งเงินทุนอื่น

3) มีความไม่เข้าใจเกี่ยวกับกองทุน

ผู้กู้บางรายยังมีความไม่เข้าใจเกี่ยวกับกองทุน เพราะคิดว่ากองทุนจัดตั้งขึ้นเพื่อให้กู้ยืมเงิน โดยเงินนั้นเป็นของรัฐบาลให้ยืม มิใช่จากกองทุนหมู่บ้านของตนเอง

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า

ในหมู่บ้านมีองค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อต้องการให้เป็นกองทุนของ ผู้ประกอบอาชีพเดียวกันและอาชีพเสริมกัน โดยในการจัดตั้งกลุ่มมีหน่วยของค์กรมมาให้คำแนะนำ ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งและแนะนำในเรื่องการประกอบอาชีพ ส่งเสริมอาชีพ และการดำเนินชีวิต โดยพัฒนากร เกษตรอำเภอ องค์กรบริหารส่วนตำบล และในชุมชนยังมีการจัดตั้งโครงการ

หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ขึ้น คือกลุ่มทอพรหมเข้ดงเท้า ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่เป็น
 กลุ่มแม่บ้านที่ไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้านเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบ

คนในชุมชนมีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีการช่วยเหลือเด็กสตรี
 และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในชุมชน คนในชุมชนมีความซื่อสัตย์และยกย่องคนทำความดี ในชุมชนมี
 การจัดตั้งกลุ่มองค์กร เพื่อเป็นการรวมกลุ่มอาชีพที่สามารถหารายได้เลี้ยงครอบครัวได้ และเพื่อ
 ให้ชุมชนเกิดความอบอุ่นเพราะไม่ต้องออกไปทำงานนอกชุมชน และมีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้
 เพิ่มเติมกับคนในชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่มีความ
 ยุติธรรม มีคุณธรรมคนในชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้และเสนอแผนงานต่างๆ ในการ
 พัฒนาชุมชน

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

คนในชุมชนมีความสามัคคี ร่วมมือกันในทุกเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็น
 อย่างดีโดยเฉพาะกับผู้ด้อยโอกาสในชุมชนคนในชุมชนจะไม่ละเลยทุกคนในชุมชนยกย่องคนทำ
 ความดี ผู้นำชุมชนเป็นคนที่มีความยุติธรรม รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนและเมื่อมี
 การประชุม สมาชิกในชุมชนจะแสดงความคิดเห็น เสนอแผนงานที่จะนำมาพัฒนาชุมชนและมี
 การรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มองค์กร ในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับคนในชุมชนและเป็นการรวม
 กลุ่มคนที่ประกอบอาชีพเดียวกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป อภิปรายผล

อภิปรายผล

สรุป

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน หนองกระทุ่ม ตำบลบึงอ้อ อำเภอ
ขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

- 1) เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุ
เป้าหมายอย่างน้อยเพียงใด
  - 1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิ
องสมาชิก
  - 1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
  - 1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหา
ตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
  - 1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันกับทั้งสังคมที่มี
ภูมิกัน
  - 1.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 2) เพื่อทราบถึงปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย
กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 3) เพื่อทราบกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่าง
ภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ
- 4) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมายและเพื่อ
าบบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน

2. วิธีดำเนินการ

1. กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
2. เก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอ

ผลการดำเนินการ

1. คนในชุมชนมีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเป็นเงินที่ให้ชนผู้ขี้ม เพื่อการประกอบอาชีพ
2. สมาชิกผู้กู้ นำเงินจากกองทุนใช้เพื่อการประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับตน ครอบครัว และใช้เพื่อการขยายกิจการของผู้กู้ให้มีความเข้มแข็ง
3. กองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนเพื่อการกู้ยืม สมาชิกในชุมชนไม่ต้องกู้เงินจากแหล่งอื่นหรือระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยแพง
4. ทราบศักยภาพของชุมชน ที่สามารถบริหารกองทุนได้ด้วยความสามารถของตนเอง
5. ทราบกระบวนการทำกิจการอย่างถูกวิธีของสมาชิกผู้กู้ ที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้กู้ ความเข้มแข็งของชุมชน

1.2 อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่ม บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ วัสดุสภาพของสมาชิก

กองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่ม เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนทุกคน ที่ต้องการให้ตนเองมีกองทุนหมุนเวียนภายในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีเงินเพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมในพัฒนาในด้านต่างๆ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน และใช้ในการนาศรษฐกิจและสังคม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีระบบบริหารจัดการกองทุน

กองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่ม มีการจัดสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการจัดตั้งคณะกรรมการทุนซึ่งเป็นคนในชุมชนมีหน้าที่ในการบริหารจัดการกองทุน ออกระเบียบข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกองทุน และดูแลจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน เพื่อให้กองทุนเกิดการบริหารที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การรกรการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

กองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่ม เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ให้โอกาสพึ่งตนเองโดยการใช้ความรู้ ความสามารถของคนในชุมชนนำมาเป็นหลักในการประกอบอาชีพ ให้รู้จักการพึ่งตนเอง แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมดยังต้องอาศัยความร่วมมือจากภายนอกอยู่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านหนองกระทุ่มมีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเดียวกัน และมีการรวมกลุ่มสนับสนุนอาชีพ คือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

คนในหมู่บ้านหนองกระทุ่ม มีความซื่อสัตย์ร่วมมือร่วมใจมีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ การดำเนินกิจการของผู้ที่มีความเข้มแข็ง เศรษฐกิจและชุมชนเกิดการหมุนเวียน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ของคนในชุมชน เพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ

2.1.2 คนในชุมชนมีความสามัคคี มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อให้เกิดกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชน

2.1.3 การมีระเบียบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการร่วมกันสร้างโดยคนในชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 คนในชุมชนยังเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุน ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำขาดเงินทุนหมุนเวียนบางส่วนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้

2.2.2 คนในชุมชนมีรายได้น้อยไม่แน่นอน เนื่องจากการขายผลผลิตขึ้นอยู่กับกลไกของราคา

3. การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยในชุมชน กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพ ทอพรมเช็ดเท้า จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างรายได้ ให้กับคนในชุมชน และยังเป็นการจัดตั้งองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความเข้มแข็งแก่คนในชุมชนในการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง การมีอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้ มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นและเสนอแผนงานของสมาชิกในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนา การอยู่กันอย่างมีสันติไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

5.1 ผลโดยตรง สมาชิกผู้กู้สามารถนำเงินไปลงทุนในกิจการ สามารถมีรายได้และนำเงินไปคืนกองทุนได้

5.2 ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้ นำเงินไปประกอบอาชีพและสามารถทำให้เกิดรายได้ สามารถนำมาขยายกิจการ โดยเป็นการพัฒนากิจการของตนเองให้ดีขึ้น

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเองได้ ทำให้คนในชุมชนที่ไปทำงานยังที่อื่น กลับคืนถิ่น และผู้กู้มีศักยภาพในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืนได้

2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ

- 1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน
 ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าของสมาชิกกองทุนรายละ 10 บาทเป็นเงินน้อย ควรเพิ่มจำนวนเงินให้มากกว่านี้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในกองทุนได้
- ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 วงเงินกู้ยืมแก่สมาชิกในระเบียบข้อบังคับของกองทุน วงเงินกู้ยืมน้อย
 สำหรับผู้กู้ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร
- ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้ ให้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยในเวลาเป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไป
- 2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
 ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ในการจัดทำเอกสารของกองทุน ควรจัดทำให้เป็นระเบียบและปัจจุบัน เพื่อง่ายต่อการตรวจสอบ
- ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ในการดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการกองทุน ควรให้คนที่มีความรู้สามารถดำรงตำแหน่ง และก่อนการปฏิบัติงานควรมีการอบรมโดยให้ผู้ที่มีความรู้มาอบรม ออแกนแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เพราะจะทำให้การบริหารกองทุนมีประสิทธิภาพ
- ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 การจัดทำบัญชีของกองทุน ควรให้คนที่มีความรู้ด้านบัญชีจัดทำ ควรจัดทำเป็นปัจจุบัน เพื่อง่ายต่อการตรวจสอบ
- ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 การประชุมคณะกรรมการกองทุนควรมีการจดบันทึกการประชุม และทำรายงานการประชุมทุกครั้ง

ที่ 2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าของสมาชิกกองทุนรายละ 10 บาทเป็นวงเงินน้อย ควรเพิ่มจำนวนเงินให้มากกว่านี้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในกองทุนได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 วงเงินกู้ยืมแก่สมาชิกในระเบียบข้อบังคับของกองทุน วงเงินกู้ยืมน้อยไป สำหรับผู้กู้ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้ ให้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยในเวลาเป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไป

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ในการจัดทำเอกสารของกองทุน ควรจัดทำให้เป็นระเบียบและปัจจุบัน เพื่อง่ายต่อการตรวจสอบ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ในการดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการกองทุน ควรให้คนที่มีความรู้ความสามารถดำรงตำแหน่ง และก่อนการปฏิบัติงานควรมีการอบรมโดยให้ผู้ที่มีความรู้มาอบรม อาจแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เพราะจะทำให้การบริหารกองทุนมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 การจัดทำบัญชีของกองทุน ควรให้คนที่มีความรู้ด้านบัญชีจัดทำ และควรจัดทำให้เป็นปัจจุบัน เพื่อง่ายต่อการตรวจสอบ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 การประชุมคณะกรรมการกองทุนควรมีการจดบันทึกการประชุม และทำรายงานการประชุมทุกครั้ง

บรรณานุกรม

- กรมประชาสัมพันธ์. (2545). รัฐบาลเร่งสร้างจิตสำนึกนิยมไทย เพื่อลดการขาดดุลเงินตราต่างประเทศ [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://galileo.gits.net.th/www.thaisnews.com/printfriendly.php?id=17842>.
- กรมพัฒนาชุมชน .(2545). รายงานผลการสำรวจข้อมูล งบประมาณและผลการเทียบเกณฑ์เป้าหมาย ประจำปี 2544 หมู่บ้านหนองกระทุ่ม ตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา . [ออนไลน์]. ได้จาก:<http://dit.rid.ac.th/table1.php?type=vill&code=521020501xyear=44>.
- กรมพัฒนาชุมชน . (2545) . สรุปข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ปี 2542.[ออนไลน์]. ได้จาก : <http://cdd.moi.go.th/report.php?sect=0>,
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม . (2545) . สถานภาพทรัพยากรธรรมชาติ 5 ปี หลังวิกฤตเศรษฐกิจ.[ออนไลน์]. ได้จาก: http://www.deqp.go.th/article_40.htm.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2545). นโยบายด้านอุตสาหกรรมของกระทรวงอุตสาหกรรม. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.smethai.net/detailxml.asp?ContentID=001&Subc>.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบึงอ้อ . (2544).แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง. กองทุนหมู่บ้านบึงอ้อ.(เอกสารที่ไม่ได้พิมพ์เผยแพร่).
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบึงอ้อ .(2544) . ระเบียบข้อบังคับ. กองทุนหมู่บ้านบึงอ้อ.(เอกสารที่ไม่ได้พิมพ์เผยแพร่).
- เฉลี่ยว บุรีภักดี และคณะ . (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- เฉลี่ยว บุรีภักดี และคณะ . (2545).ชุดวิชาสารนิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- รักบ้านเกิด. (2545) . การค้าต่างประเทศและดุลการชำระเงินไตรมาสแรกปี ,45 .[ออนไลน์]. ได้จาก:<http://www.rakbankerd.com/index.html?t>.
- รักบ้านเกิด.(2545) .การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางสังคมในเมืองและชนบท.[ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.rakbankerd.com/index.html?t>.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2545). คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ.นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

สำนักงานเกษตรอำเภอขามทะเลสอ . (2538). แนวทางพัฒนาการเกษตรโครงการปรับปรุง

ระบบแผนพัฒนาเกษตรกร. นครราชสีมา: สำนักงานเกษตรอำเภอขามทะเลสอ.

สำนักข่าวไทย.(2545) .ไทยเสนอภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกใช้เศรษฐกิจพอเพียงแก้ปัญหาความยากจน.

[ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.mcot.or.th/king-new05.htm>.

สำนักข่าวไทย. (2545). รายงานพิเศษ 5 ปี หลังวิกฤตเศรษฐกิจ: ความอยู่ดีมีสุข.[ออนไลน์]. ได้

จาก:<http://www.mcot.or.th/reports.phh?id=8192>.

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

(2544). คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการ สนับสนุนและติดตามการดำเนินงาน
กองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมือง.กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

(2544). คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมือง.กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

(2544). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544.กรุงเทพมหานคร: สำนัก
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

สมหวัง พิริยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ) . (2544). รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ.พิมพ์

ครั้งที่ 6 ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุดม จำรัสพันธุ์,ชาติรี นาคะกุล,ชาติชาย ม่วงปฐุม และสมชาย วรกิจเกษมสกุล.(2545).ชุดวิชา

การประเมินเพื่อพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบัน
ราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.